kadınlara mahsus gazete

PAZARTESİ

ISSN 1300-8536

YIL: 6 SAYI: 81 OCAK 2002 1.000.000 TL. (KDV DAHİL)

2001'den artakalan: Savaş, yoksulluk, şiddet...

Geçen yılın kadın eylemleri: Aslında durum fena değil

ÖDP bölünürken nedense herkes feministlerden yana

Telsim'ip Kürdü: Yılmaz Erdoğan

Teoman yine satışlarda...

Erkeklere şiddetle karşılık vermek

kadınlara mahsus gazete

PAZARTESİ

Merhaba,

Bundan tam bir yıl önce, 2001'in ilk sayısını, sık sık dolan gözlerimiz dehşet içinde televizyona kilitlenmiş halde hazırlamıştık. 19 Aralık Operasyonu gün be gün gerçekleştiriliyordu. Pazartesi'nin 2001 Ocak sayısında operasyonla ilgili yazdıkları, daha sonraki aylarda başka bir çok yayın tarafından da yazıldı. operasyonu gerçekleştirenlere karşı açılan davalarda. bizim yazdığımız gerçekler dile getirildi. Pazartesi 2001 başında. bu konudaki yayınından dolayı eleştiri ve dışlanmayla karşılaştı ama daha sonraki aylarda tavrımızın doğruluğundan bir defa daha emin olduk. Tecrit karşıtı yürütülen mücadeleyi bir yılı aşkındır izleyen Beyhan bu sayıda, bir grup kadının yürüttüğü ve geçtiğimiz ay son verilen Endişeliyiz eylemini yazdı. Bu eylemle ilgili değerlendirmeler, aynı zamanda, kadın mücadelesinin kapsamıyla ilgili de ilginç bir tartışmayı içeriyor.

Cezaevlerinde tecrit sorununun hala çözülmemiş olması, bu konuya yıl boyunca hemen her sayımızda yer vermek zorunda olmamız, bu süreçte hayatını kaybedenlerin sayısının 80'ı bulması bizim için acı kaynağı.
Geçtiğimiz yıl boyunca, her sayımızı hazırlarken, neşeli, ümitli konuları bulmakta hep zorlandık. Her ay, bir diğerinden daha olumsuz gelişmeleri getirdi. İktisadi kriz ve ABD'nin orta-doğuda yürüttüğü saldırı, bunların içinde en öne çıkanlar. Bu sayımızda, Yelda Yücel ve Sema Arjin, geçtiğimiz yılı değerlendiriyorlar.
Ama bizim gündemimiz bunlarla da sınırlı değil. Genel geçer medyanın üçüncü sayfada magazine etmeye çalıştığı, muhalif medyanın ise neredeyse hiç yer vermediği, kadınlara yönelik şiddet, sömürü ve hak ihlalleri de Pazartesi'nin özgün konuları oldu hep. Bu tür haberlerin gedikli yazarı Nevin, bu sayımızda, erkek şiddetine karşı mücadele yöntemleri konusunda bir yazı yazdı.
Beril, hemen yanı başımızdaki sıcak bölgeden, Afganistan ve İsrail'le ilgili iki haber hazırladı bu sayı için.
Ama bize neşe ve ümit kaynağı olan eylemlerimiz de gerçekleşti. Ulaşabildiğimiz bütün kadın gruplarının ve kurumlarının 2001 yılındaki eylemliliklerini bu sayımızda yansıtmaya çalıştık. KESK içinde örgütlenmiş olan kadınlar ise, Aralık ayında 12 Eylül'ün kamu alanında getirdiği kadınlara pantolon yasağıyla ilgili bir eylem yaptı. İzmir'den Aynur ve Ankara'dan Nurşen eylemi ve yaşadıklarını yazdılar.
Kuruluşunda kadınların ve feministlerin de partisi olduğu öne sürülen Özgürlük ve Dayanışma Partisi geçtiğimiz ay bir yol ayrımına geldi. Necla Akgökçe bu ayrımın kadınlar için sonuçlarını ve feministlerin partiyle olan ilişkilerini ele aldı.
Orta sayfamızda çeşitli yaşlardan dört kadın, kadınlar arası dostluğu tartıştılar.
Handan bayramları, Bilge Amelie'yi, Haziran da Teoman'ı yazdı.
Beyhan ve Ayşegül ise Kitapçı Dükkanı adlı polisiye romanın yazarı Esmahan Akyol'la görüştü.
Hepsini ilgiyle okuyacağımızı ümit ediyoruz.

Yeni yılda hepimizin daha mutlu ve daha güçlü olmamız dileğiyle...

bu ayın kadınları...

Asiye Zeybek
Dr. Nurit Peled
Esmahan Aykol
E.Ç.
Fatima Mernissi
Hena Efat
Hülya
Lea
Leman
Melahat Monkuş
Necla Fertan Ertel
Nevin Şenol
N.T.
Özgül Saki
Safiye Ayla
Zeynep

... ve erkekleri

Teoman
Yılmaz Erdoğan

Konu kadınlar olunca, geçmiş bir yılı değerlendirmek o kadar kolay bir iş değil. Kadınların ezilmesi ve sömürüsünün o kadar çok aracı ve çeşidi var ki, bunları ve bunlara karşı yürütülen mücadeleyi bir dergi sayfasının elverdiği mekâna sığdırmak bir hayli zor. Bu yüzden, kadın ve çocuk ticareti, savaş ve medeni kanun kadınların diğer gündemlerinin daha az önemli olmasından değil. Ama 2001 yılında dünyada ve Türkiye'de kadın kurtuluş mücadelesinde öne çıkan temalardan birkaçı oldukları için bu yazının konusu olarak seçildi.

Kadın, çocuk ticareti, savaş ve Medeni Kanun

2001: Çalkantıların Yılı

2001 yılında dünyada kadınların ajandasında özellikle son yıllarda tırmanışa geçen kadın ve çocuk ticareti önemli bir yer tuttu. Bu konuda, yıl boyunca kampanyalar, forum, sempozyum benzeri büyük toplantılar düzenlenirken, bu soruna karşı uluslararası işbirliğinin geliştirilmesi, yasal düzenleme ve yaptırımlar için hükümetlere baskı oluşturulması kadınların öncelikli talepleri arasında yer aldı.

Kadın ve çocuk ticareti, inanılmaz paraların döndüğü, bizzat devlet kurumlarının bu suça göz yumarak çoğu zaman bu kârlı pastadan nasiplendiği, uğrunda milliyetçi düşmanlıkların bile unutulduğu bir sektör. Kadın ve çocukların seks ve emek kölesi haline getirilmesine dayanan bu sistem sadece fakirlik ve azgelişmişlikle açıklanamayacak kadar devasa boyutlu bir ticaret haline dönüşmüş durumda. Ekonomik küreselleşme ülkeler arasında gelir dağılımını bozup fakirliği arttırırken, yoksullaşan ülke kadınlarını ve çocuklarını, serbest ticaretin ve sınırların zayıflamasının da yardımı ile, bu ticaretin nesnesi haline getirdi. Daha iyi iş ve yaşam koşulları ümidiyle (çocuk bakımı, dil öğrenimi, iş olanakları, evlilik gibi nedenlerle) çeşitli aracılar tarafından seçilen kadın ve çocuklar, ya ülkelerinde ya da götürüldükleri gelişmiş bir Batı ülkesinde, savunmasız ve berbat koşullarda seks kölesi ve ucuz işgücü olmaya zorlanıyorlar. Her yıl 700 bin kadın ve çocuğun sınırların ötesine bu amaç için taşındığı saptanmış. Sadece Filipinler'de 100 bin çocuk fahişe bulunuyor. Yılda bir milyon çocuğun fahişeliğe zorlandığı tahmin ediliyor. *(1)*

Yeni haberleşme araçları ve teknolojik gelişme, kadın ve çocuk bedenlerini çok kolay ulaşılabilir hale getirdi. Özellikle, hukuksal yaptırımların geçerli olmadığı internet ortamları bu piyasanın önemli bir parçası. Turizm, bacasız sanayi ya da bir büyüme stratejisi olarak gelişmekte olan ülkelere önerilirken fuhuş da bu servisin bir parçası olarak kabul görüyor. Hele bir de ülke parası devalüasyon ile iyice ucuzlamışsa, kadın ve çocuk ticareti Batı'dan bu yoksul ülkelere akan erkeklerin akınına uğruyor. Küreselleşme, Bankok ya da Frankfurt'u (özellikle istasyon civarı ile ünlü bu şehri) aynı hizmetin sunulduğu pazarlar anlamında birbirine yakınlaştırdı. Birine erkekler yolculuk ediyor, diğerine kadınlar. Hatta, bu küresel ticaret birbirine düşman milliyetçi erkeklerin (örneğin, Sırp ve Arnavut erkekler arasında olduğu gibi) birbirleriyle uyum içinde çalışmasına neden olurken, barışı tesis etmek üzere çatışma bölgelerine giden "barışsever" erkekleri de bu pazarın en önemli müşterileri haline getiriyor. Şu sıralarda Kosova'da bulunan 60 bin kişilik Birleşmiş Milletler (BM) Barış Gücü ile 1992'de Kamboçya'ya giren 20 bin kişilik BM ordusu bu bölgelerin çok kısa bir sürede fuhuş merkezi olmasına yetti. Bu kadar çok boyutlu bir düşmanla mücadele ise hiç kolay değil. Sadece yasal düzenlemenin değil, insan ticaretinin mağdurlarının rehabilitasyonu ve korunması için de yapıların oluşturulması çok fazla zaman ve enerji alacak gibi görünüyor.

Tecavüz resmi olarak ilk kez savaş suçu sayıldı...

11 Eylül tarihine kadar dünyanın çeşitli bölgelerinde, (Orta Doğu'da. Busya'da, Afrika'da ve Latin Amerika'da) irili ufaklı savaşlar sürüyordu. 11 Eylül'den sonra ise ABD'nin öncülüğünde başlatılan savaşın Orta Doğu ve Afrika'ya da sıçrayabileceği ihtimali güçlendi. Tıpkı 2. Dünya Savaşı öncesinde yaşanan küresel durgunluk örneğinde olduğu gibi bugün çok ciddi bir kriz içinde bulunan kapitalist sistem için savaşlar krizleri aşmanın bir yöntemi. Kadınlar içinse savaş insan hakkı ihlalleri, ırk ayrımcılığı, soykırım ve hepsinden daha da önemlisi, tecavüz anlamına geliyor. Tecavüzün bir savaş silahı olduğu herkesçe malum olan bir gerçek olsa da, bu yıla kadar cinsiyete dayalı suçların bir insanlık suçu olduğu uluslararası mahkemelerde kabul edilmedi. İlk kez bu yıl, Lahey'de toplanan BM Uluslararası Mahkemesi Bosna savaşı sırasında kadınlara tecavüz eden üç Sırp a oniki ile yirmisekiz yıl arasında hapis cezası verdi. Bu karar, savaşta tecavüzün savaş ve insanlık suçu olduğunun resmen kabul edilmesi anlamına geliyor.

Öte yandan, savaşın bu denli gündemde olduğu 2001 yılında kadınlar savaşa karşı ciddi bir mücadele yürüttüler. Yıl boyunca dünyada eylemleri en fazla ses getiren kadın grupları Afganistan Devrimci Kadınlar Birliği (RAWA) ve artık bir simge haline gelmiş Siyahlı Kadınlar oldu. Her iki kadın örgütünün de ortak özelliği (belki de onların eylemlerinin bu denli çarpıcı olmasının en önemli nedeni) kadınların bizzat çatışma bölgelerinde silahların gölgesinde yaşamlarını hiçe sayarak mücadele etmeleriydi. İsrail'de faaliyet gösteren Siyahlı Kadınlar'a, bu yıl Birleşmiş Milletler tarafından Milenyum Kadın Barış Ödülü verildi. Bu ödül oldukça anlamlı olsa da, 11 Eylül sonrasında oluşan yeni teyakkuz durumunun kadınlar için pek çok yeni sorun ve tehdit içerdiği gözönünde bulundurulduğunda, devede kulak kalıyor. Özellikle 11 Eylül'den sonra savaşa karşı tutum alan feministler ülkemizde ve dünyada baskıyla karşılaştı. ABD'de kürtaj karşıtları, savaş halinin getirdiği tahammülsüzlüğü kürtaj haklarına yönelttikleri saldırıları arttırmakta fırsat olarak değerlendirdi. Birleşmiş Milletlerin beş yıldır kurulması için uğraş verdiği ve cinsiyete dayalı suçların da ele alınacağı Uluslararası Suç Mahkemesi'nin kuruluşu Bush yönetimi tarafından engellendi. 11 Eylül'den bu yana kadınlar üzerinde artan baskılara örnek olabilecek şu birkaç olay bile, 2002 yılında da savaş karşıtı mücadelenin kadın hareketi açısından önemini koruyacağını gösteriyor.

Türkiye: Sivil naklar mücadelesinde son perde

2001 yılının Türkiye feminizmi açısından en önemli gelişmelerinden biri hiç kuşkusuz Medeni Kanun değişiklikleri ile kadınların lehine önemli kazanımlar elde edilmesi oldu. Dergimizin bundan önceki sayılarında etraflıca değinilen kanun değişikliklerinin içeriğinin ötesinde sürecin örgütlenişi de önemliydi. Kadın hareketi dört yıl boyunca çok çeşitli platformlarda medeni kanundaki değişiklikler için kamuoyu oluşturmaya çalıştı. Kanunların mecliste ele alındığı 2001 yılında kadınların eylemleri de yoğunlaştı. Bu eylemlilik (internetin de önemli katkısıyla) bir iletişim ağı üzerinden çok farklı kadın örgütlerinin birarada durmasını öngörüyordu. Bu grup yıl boyunca bu iletişim ağı ile haberleşti, milletvekilleri üzerinde baskı oluşturmak ve kadınların taleplerim iletmek amacıyla meclise küçük gruplarla ziyaretler düzenlendi, ve-

Fuhuş sektörü yaş tanımıyor. İster 60 yaşında olsun, ister çocuk yaşta. Herkese "iş" var!

killerle sürekli bir dirsek teması sürdürüldü. Bu arada, Antalyalı kadınların dağa çıkma ve mor kurdele eylemleri bu süreci destekleyen diğer eylemler oldu.

Bununla birlikte, Medeni Kanun eylemleri ile Türkiye'de en örgütlü haline 2001 yılında ulaşan demokratikleşme ve sivil haklar mücadelesinin, dünyada 90'lı yıllarda özellikle Sovyetler Birliği'nin yıkılışından sonra hız kazanan eylemlilik biçimiyle ilişkisini gözardı etmemek gerekiyor. Sovyetler Birliği nin dağılmasını izleyen dönemde neoliberal ideoloji güçlenirken demokratikleşme ve özgürleşme söylemi de yaygınlaştı. Bu dönemde muhalif öğeler, özellikle BM öncülüğünde düzenlenen büyük konferanslar yoluyla daha fazla demokratikleşme ve kurumların reforme edilmesini talep eder oldular. Diplomasi ve lobicilik 1990'larda gerçekten de sonuç bildirgelerinde belirli kazanımlar edilmesinde işe yaravan bir yöntem olarak öne çıktı. Ancak, 2000'lere gelindiğinde kazanımların daha çok kağıt üstünde kaldığı, üstelik sağ muhafazakârlığın (BM içinde dahi) giderek daha fazla güçlenmesinin, özellikle de kadın hakları üzerindeki belli kazanımları tehdit eder bir hale geldiği iyice hissedilmeye başlandı. Bu tıkanmanın bir sonucunun, muhalif ögelerin 1999 Aralık'ından bu yana küreselleşme karşıtı eylemlerle sokaklara dökülmesi olduğu söylenebilir. Dünyada diplomasi ve devletler üzerinde baskı oluşturulması yoluyla hareket eden muhalif eğilim 2001'de küreselleşme karşıtı gösterilerle farklı bir yöne evrilirken. Türkiye'de kadın hareketi bu tarz bir eylemlilikle, Medeni Kanun değişiklerinde önemli kazanımlar elde edebildi. Ancak, sonrası için temkinli olmak gerekirmiş gibi görünüyor.

Sonuç olarak, 2001 yılı kadınlar açısından olumlu bazı gelişmelere sahne olduysa da, bu yıl daha çok savaşla ve bunun toplumsal hayat üzerinde yarattığı tahribat ile hatırlanacak. 2001 yılında muhalif hareketler dünya siyasetinde küreselleşme karşıtı eylemlerle ses getirebildi. 11 Eylül'den sonra dünya siyasetinin nereye evrileceği henüz netleşmemişken, 2002 yılında ciddi anlamda güçleneceği öngörülebilen muhafazakarlığa ve savaş çığırtkanlığına karşı tüm muhalif hareketlerin net bir tavır sergilemesi gerekiyor. Kadınlar için ise baş düşman tek değil. Bu anlamda kadınların işi biraz daha zor olsa da, 2002 için ümitsiz olmaya gerek yok. 2001 çalkantıların yılıydı. 2002'nin neye benzeyeceği ise biraz da bizim elimizde.

Yelda Yücel

Kaynaklar:

(1) "Trafficking in Women, the Misery Behind Fantasy: From Poverty to Sex Slavery". AB Yayını, Mart 2001. "Child Sex is Terrorism". BBC. 17 Aralık 2001.

(2) Christa Wichterich. The Globalized Woman. 2000.

Umuda merhaba diyebilmek

Umut, çokça söylenen bir kelime. Hemen hemen herkesin sıkça kullandığı, yüreğindeki bütün özlemleri yüklediği bir kelime... Belki de öyle sık kullanılması insanların güç getiremeyip yapamadıklarını, yapma özlemlerini ifade etmesinden kaynaklanıyor.

Geçenlerde televizyonda "*Umuda Yolculuk*" diye bir film vardı. Filmin kahranlarından biri, "Umut etmek tehlikelidir, başa bela açar," diyordu. Ben de bunun üzerine epeyce düşündüm.

Gözümün önünden dünyanın hali geçti. Sanki her şeyin çivisi yerinden çıkmış, hızlı bir alt üst oluş yaşanıyor. Bu hızlı alt üst oluşun sonrasında umut etme riskini kadınların göze alabileceğini düşünüyorum. Neden mi ?

İlk başta erkek egemenlikli yönetim sistemi hâlâ katmerleşerek devamı ediyor. Patriyarkal politikalarda çokça söylendiği gibi veya medyaya yansıtıldığı gibi bir değişim yok. Üstüne üstelik daha da ince ve bölgesellikten çıkarak küreselleşmektedir. Özelikle de kadını yedeğine alarak bunu yaşama geçirmeye çalışmaktadır. Bunun için kadınlara yönelik modellerden tutalım da, kadını var olan konumundan bir basamak daha ileriye götürmeye yönelik programların oluşturulmasına kadar çok çeşitli şeyler denenmektedir....

Hatta erkek egemenlikli sistem başka topraklara girişini bile kadınlara tanıyacağı haklarla meşrulaştırmaya çalışıyor. Onların daha medeni, daha modern bir toplumda yaşayacaklarını söylüyor. Afganistan'da Talibanların kadınlara yönelik politikaları belirli güçlerden çok bağımsızmış gibi bu gün aynı güçler Afgan kadınlarına özgürlük taşıdıklarını söylüyorlar. Yeni dünya düzeni ve onunla birlikte ortaya çıkan küreselleşme politikaları aslında kadınların mağduriyetleri üzerine geliştirilmektedir. Kadınların sistem değişimindeki rolünün önüne geçmek için çelişkileri eritmeye yönelik politikalar uygulamaktadırlar. 11 Eylül sonrasındaki tüm kavramları patriyarkal sistemin çıkarına uygun bir şekilde yeniden tanımlanmasında kadınların da aleyhine gelişen durumlar var. Kadın ile ilgili değişimler, yasal düzenlemeler yapılmakta, elbette bu yasal değişimlerde, kadınların mücadelesinin etkisi oldu, ama bir yandan da, kadınların yaşamları, özlemleri ve tutkuları yasal düzenlemelerle biçimlendirilmeye çalışıldı. Tanı da bu noktada erkek egemenlikli yönetimin kadına iki yönlü yaklaştığını söylemek mümkün. Birincisi sistem içinde, çerçevesini erkek egemenlikli sistemin çizdiği özgürlükler tanıyarak ve erkek egemenlikli sistemin daha uzun ömürlü olması için önünü aç-mak, diğer yandan daha fazla sömürme, kimliksizleştirme... yoksulluk, düşünsel durağanlık, çerçevesini erkek egemenlikli sistemin çizdiği özgürlük ve demokrasi kavramları...

İşte tüm bu uygulamalara, yapılmak istenenlere karşı kadınlar var. Yoksulluğa, şiddete, kimliksizleştirmeye kısacası yaşamın dışına atmak için yapılan tüm çabalara karşı kadınlar var. Yaprağın bile kıpırdamadığı dönemlerde kadınlar şiddete, yoksulluğa, savaşa karşı, F tiplerine karşı eylemler geliştirdi. "Endişeliyiz" eylemleri, kadınların barış buluşması, barış girişimi. Medeni Kanun için yapılan eylemler, kültürel hakları için geliştirdikleri eylemler....

İçinde eksiklikleri barındırsa da suskun bir toplum yaratma çabalarına karşı, umutsuzluğa, ideolojisiz bir yaşam geliştirmeye çalışmaya karşı kadınlar hayır diyebildiler ve umut etme cesaretini hâlâ gösterebiliyorlar....

Önümüzdeki süreçte kadın hareketinin rolünü daha fazla oynayabilmesi için Kürt kadın hareketinin kadın ideolojisine uygun politikalar belirleyip hem kitleselleşme, hem de kapsamlaşması gerekirken, ulusal taleplerin yanında kadınların yaşadıkları diğer çelişkileri de görüp, açılım sağlayabilmeli.

Türkiyeli kadın hareketinin de aydın kadın hareketinden sıyrılıp, tabandaki kadını kucaklayabilmesi ve erkek egemenlikli sisteme karşı belirli günlerdeki eylemliliklerin ötesinde bir ortaklaşmayı yakalayabilmesi gerekiyor bence.

Ve,

Her doğumun, her fırtınanın önü sessizliktir. bu günleri böyle değerlendirmek, umudu diri tutmak gerekiyor, ama hiçbir şey yapmayan, yakınan bir bekleyiş değil, yaşamı belki de sıfırdan örmek gerekiyor. Yaşamı hücrelerinden yeniden ilmik ilmik işleyebilmek, örebilmek....

Çocukların özgürce kahkaha atabildikleri, kurallarını kadınların ve ezilenlerin koyabildiği, dağların doruklarından çağlayan suya, yeşeren kardelene yüreğindeki fırtınaları sınırsızca haykırabilen, beyinlerin ve yüreklerin özgür olduğu bir dünyayı yaratana kadar....

Umuda merhaba diyebilmek....

Sema Arjin

Kadınlar 2001'de

Aslında 2001'de kadınların eylemleri bunlarla sınırlı değil. Buraya aktardıklarımız cevap alabildiğimiz kuruluşların yaptıkları. Biz de *Pazartesi* olarak bu eylemlerin bir kısmına katıldık. Ayrıca bir televizyonun kanalının düzenlediği ve çocuk yaşta mankenlerin katıldığı Elite Model Look adlı yarışmaya yaptığımız protesto baskınıyla da Türkiye'de bir ilk eylemi gerçeldeştirdik.

Feminist Kadın Çevresi

■ Türkiye 2001 yılına "Hayata Dönüş Operasyonu"nun gölgesinde girmişti. Operasyona ilk tepkimizi hemen birçok bağımsız kadın örgütü ve kurumlarda örgütlü kadınlara ulaşarak hazırladığımız bir basın açıklaması ile duyurduk. Olayların hemen ardından çeşitli kadın kuruluşlarıyla birlikte, operasyon sonrasında Bakırköy Kadın ve Çocuk Tutkevi'ne götürülen kadın tutukları ziyarete gittik, onlara kıyafet ve yiyecek götürdük. F tipi aleyhine protestoların yoğun olduğu bu dönemde tepkilerimizi mektup eylemleriyle dile getirdik. "Endişeliyiz" adını verdiğimiz bu eylemde, her hafta Cumartesi günü Galatasaray'da toplanarak, tutuklu kadınlara, bazı haftalar da Adalet Bakanlığı'na mektup gönderdik.

■ 8 Mart tan 8 Mart'a çıkarmayı hedeflediğimiz *Feminist Çerçeve*'nin 2001'de ikinci sayısını yayımladık. Boğaziçi Üniversitesi Kadın Araştırmaları Kulübü'nün üniversite kampüsü içinde düzenlediği bir haftalık şenliğe, bir konser ve 'Uykudan Önce' adlı bir oyunla katıldık.

■ 8 Mart mitingi her sene olduğu gibi 2001'de de uzun tartışmaların sonunda gerçekleşti. Her ne kadar kortejin arkasında bile olsa erkeklerin mitingde yer alması içimize sinmediyse de, kadın örgütlülüğü ve örgütlenmeler arası birlikteliği önemsediğimiz için mitinge katılmayı tercih ettik. 1 Mayıs Mitingi'ne de feministler olarak hep birlikte katıldık, hepimiz tek bir kortejde yürüdük.

■ 2001 yılı içinde bizim için önemli organizasyonlardan biri de Kadın Buluşması'ydı. Diyarbakır'a giden kadınları İstanbul'dan yolcu ettik, Batman'a temsilci gönderdik. Aynı zamanda Kardeş Türküler grubundan olan FKÇ'li arkadaşlarımız orada bir dinleti de verdiler. -Diyarbakır ve Batman'dan sonra Türkiye'nin farklı bölgelerinden gelen kadınlar İstanbul'da buluşmuşlardı. Batman, Diyarbakır, Adıyaman. Deprem Bölgesi, İzmir, Bursa, Ankara...'dan kadınların bir araya geldiği bu buluşmanın tüm aşamalarında yer almaya çalıştık. Buluşmanın son günü düzenlenen şenlikte Feminist Kadın Çevresi'nden dansçı ve müzisyen kadınlar da bir konser ve küçük bir dans gösterisiyle sahneye çıktılar.

■ 11 Eylül'le birlikte yükselen savaş çığlıklarına karşı oluşturulan Savaşa Karşı Kadın Platform'u içinde yerimizi aldık.

Tablonun pek de iç açıcı olamadığı 2001 yılında biz, yine, demokrasi ve barış taleplerimizi dillendirmek durumunda kaldık; "Kadınlar Barış İstiyor!" dedik. 2002'de savaşı telaffuz etmemek dileğiyle...

Bağımsız Kadın İnisiyatifi

İzmir Bağımsız Kadın İnisiyatifi (BKİ) olarak 8 Mart 2001 tarihinde başlayan gönüllü birlikteliğimiz süresince;

■ İzmir'deki diğer kadın kuruluşları ile birlikte medeni yasa değişikliğine ilişkin mor kurdele eylemiyle sokağa çıktık.

■ 8 Eylül'de Barış İçin Kadın Dayanışması İnisiyatifi'nin düzenlediği Diyarbakır ve Batman'dan sonra üçüncüsü İstanbul'da gerçekleşen "Kadın Buluşması" etkinliklerine katıldık.

■ İzmir'de Kadın Danışma Merkezi açılabilmesi için çalışmalarımız sürüyor.

■ 8 Aralık 2001 tarihinde "Kadına Yönelik Cinsel Şiddet" konulu dia gösterisi ve söyleşi düzenledik.

KADAV

2001 Yılı. Kadınlarla Dayanışma Vakfı (KADAV) için [illegible] başlattığı faaliyetlerini kurumlaştırmaya çalıştığı zorlu bir yıl oldu. Ancak, tüm zorluklara rağmen yol almaya devamı ettik. Bu yıl yaptıklarımızı kısaca anlatmak gerekirse;

Vakıf tüzel kişiliğim kazandı: Gölcük-Şirinköy'de 45 kadının üretim yaptığı Mum ve Ev Tekstili atölyelerimiz kalıcılık yolunda adımı atıp kooperatifleşti. Fiskos Kadınlar Çevre. Kültür ve İşletme Kooperatifi üyesi olan kadınlar kendi geleceklerini artık kendileri tayin edecek güce ve örgütlülüğe kavuştular. Migros, Şişecam, Tekzen, Roche gibi büyük firmalardan siparişler aldılar. 8 tezgalılık Hah Atölyesi faaliyete geçti.

Aynı projenin sosyal destek programının yürütüldüğü Kadın Merkezi'nde okuma yazma, ilkokul diploması, bilgisayar kursları; tiyatro-drama, Yaratıcılık ve Sanatsal Üretim Programı; kadınlar ve çocukları için psikolojik danışma, hukuksal danışmanlık ve çeşitli seminerlerden 400'ün üzerinde kadın yararlandı.

Yılda 750 kadının yararlanmasını hedeflediğimiz, Yeni Adım Sitesi için İzmit-Köseköv Belediyesi 2025 m2'lik bir arsa tahsis etti. Ocak 2002'de temelini atacağımız bu kalıcı tesisin uygulamalı eğitim atölyelerinde kadınlar çeşitli zanaat ve üretim becerileri öğrenecek, gelir elde edecekler; çok amaçlı salonda kültürel, sanatsal, sportif faaliyetler yapabilecek, bilgisayar vb. kurslara katılabilecekler.

Bir yandan, yukarda kısacık bir özetini verdiğimiz bu çalışmalar yapılırken, diğer yandan da KADAV'lı kadınlar olarak misyonumuzu, politikalarımızı tekrar tekrar tartıştık, grup olarak netleşmeye çalıştık. KADAV'ın hedefini, kadın hareketinin bir bileşeni olmak, diye tanımladık. Medeni Kanunla ilgili kampanyalara, bu yıl Antalya'da düzenlenen IV. Kadın Sığınakları Kurultayına ve kadın sorunları, kadınlık durumu bağlamında düzenlenmiş bir çok toplantıya, konferansa katıldık.

neler yaptı?

Dicle Kadın Kültür Merkezi

Kurumumuz gelenekselleştirdiği bir çok çalışmayı 2001 yılında da sürdürdü. Bu yıl bu çalışmalardan biri olan, sadece kadınların katıldığı Kürtçe ve Türkçe şiir ve öykü yarışmasını düzenledik.

Ana dilde eğitim için imza kampanyası başlattık.

Kadın ve Barış konulu uluslararası bir kadın konferansı organize ettik fakat bu konferansa izin verilmedi. Biz de Avrupa ve ülkemizden kadınların katıldığı bir toplantı gerçekleştirdik.

Bölgede kadın intiharlarına yönelik bir heyet oluşturduk ve yine bölgedeki kadınların sorunlarının çözümüne yönelik bir rehabilitasyon merkezi projesi geliştirdik. Bu projeyi Avrupa'da bulunan ilgili kuruluşlara ilettik.

Ağustos ayında Almanya'da açılan Kadına Uygulanan Cinsel Taciz ve Tecavüze Karşı Kadın Hukuk Bürosu'nun açılışına katıldık. Temmuz ayında Kızıltepe'de kadın konulu panele gittik.

Haziran ayında Diyarbakır Büyükşehir Belediyesi'nin düzenlediği Kültür Festivali'nde Kürt kadın kıyafetlerinin tanıtıldığı defileyi gerçekleştirdik. Yine Temmuz ayında düzenlenen Munzur Festivali'ne katıldık.

8 Mart dolayısıyla çeşitli kadın örgütleriyle bir platform oluşturuldu ve birçok etkinlik düzenlendi. Yine 8 Mart günü için üniversite, sendika ve çeşitli kurumların düzenlediği panellere katıldık.

Kurumumuzun tiyatrosu Jinen Serbilind'in kuruluş yıldönümü dolayısıyla geleneksel kutlama yeni bir oyunun galası kokteyli şeklinde kutladık. İstanbul şubemizde Eylül ayında dayanışma amacıyla kermes, Kasım ayında ise kurumumuzun sanatsal çalışmalarının da sergilendiği bir şenlik düzenledik.

11 Eylül saldırısı ve ABD'nin Afganistan'a saldırmasının ardından İstanbul'daki çeşitli kadın örgütleri ve pazı partilerin kadın kollarının katılımıyla Savaşa Karşı Kadın Platformu'nda yer alarak, çeşitli etkinlikler gerçekleştirdik.

Cezaevlerindeki ölüm oruçlarına güvenlik güçlerinin müdahalesi üzerine oluşturulan Endişeliyiz adıyla gerçekleştirilen eylemlerin içinde bulunduk.

25 Kasım Kadına Yönelik Şiddete Hayır günü nedeniyle bir grup kadın örgütü olarak basın açıklaması yaptık. Ardından kurumumuzda "Sözün Bittiği Yerde" sloganıyla bir resim sergisi düzenledik. Ayrıca tiyatro, dia gösterimi ve müzik dinletisi engellemeler nedeniyle yapılamadı.

Kasım ayında bizim de içinde bulunduğumuz Demokratik Kadın Platformu kendini deklare etti. İstanbul'daki Kadın Buluşması ve düzenlenen festivale Kürt Kadın Kıyafetleri Defilesi'yle katıldık.

Yine kasım ayında Antalya'da düzenlenen Kadın Sığınakları Kurultayı'nda yeraldık.

FDF tarafından Paris'te düzenlenen Genç Feminist Kadınlar Konferansına bir temsilcinizi gönderdik. Ayrıca kurumumuz kültürel alanda da kadının kendini ifade etmesi için folklor, tiyatro, müzik kursları düzenledi, okuma yazma kursları, kadının kendini fade etmesi amacıyla da panel ve seminerler düzenledi...

Mor Çatı Kadın Sığınağı

Mor Çatı maddi zorluklar nedeniyle sığmağını Şubat 1999'da kapatmak zorunda kaldı. Sığmağımız halen kapalı ancak şiddet yaşayan kadınlara merkezden danışmanlık verilmeye devam ediliyor.

Mor Çatı gönüllüsü avukatlar, şiddete maruz kalan kadınlarla telefonda ya da yüzyüze görüşmeler yaparak, gerekli durumlarda bazı kadınların davalarını üstlenerek hukuksal desteklerini sürdürüyorlar. 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun'un kadınlar tarafından uygulanabilmesi için bu konuda çeşitli çalışmalar yapılıyor, kadınlar için başvuru dilekçeleri yazılıyor.

Psikolojik danışmanlık konusunda ise Mor Çatı merkezinde verilen terapinin yanı sıra Çapa Tıp ve Bakırköy Psikiyatri Poliklinikleri ve 3D Psikolojik Danışmanlık ile birlikte çalışmalar sürdürüyoruz.

Bu bir sene içinde aile içinde ya da dışında şiddetin farklı türlerine maruz kalan 3000'e yakın kadın Mor Çatı'ya başvurdu. Başvuran kadınlara ve çocuklarına, taleplerine yönelik olarak psikolojik, hukuki ve iş danışmanlığı verildi.

Mor Çatı gönüllülerinin katıldığı bilinç yükseltme toplantıları yapıldı. Ocak 2001 ve Haziran 2001'de gönüllü eğitimi programı düzenlendi.

Kadın sorununa yönelik konularda araştırmalar yapan, tez hazırlayan kadınlar Mor Çatı'ya gelerek kitaplığımızdan ve arşivimizden yararlandılar ve gönüllülerimizle konuşarak bilgi alışverişinde bulundular.

Yurt dışındaki çeşitli kadın kuruluşlarından gelen gruplar, vakfımızın amacını ve faaliyetlerini öğrenmek, Türkiye'deki kadın ve şiddet konusu üzerinde konuşmak ve bizlerle tanışmak için merkezimizi ziyaret ettiler.

Vakıf gönüllüleri yurt içi ve yurt dışına yayın yapan radyo ve TV programlarına, basın toplantılarına, röportajlara, panellere, üniversitelerde derslere katılarak "Aile İçi ve Dışında Kadına Yönelik Şiddet" konusunda söyleşiler yaptılar.

SHÇEK Özel Hukuk Tüzel Kişileri ile Kamu Kurum ve Kuruluşlarınca Açılan Kadın Konukevleri Yönetmeliği 08.05.2001 tarihli resmi gazetede 24396 sayı ile yayınlandı. Konuya ilişkin olarak çeşitli basın kuruluşlarıyla görüşmeler yapıldı ve basın açıklaması gönderildi.

12 Ekim 2001'de "Tecavüzü Durdurmak Teşhirden Geçer" basın açıklaması yapıldı.

Medeni Kanun'da mal rejimine ilişkin yapılacak değişiklikler için hazırladığımız metin Adalet Bakanlığı Alt Komisyonu'na gönderildi. Ayrıca Adalet Komisyonu'na baskı yapmak amacıyla diğer kadın kuruluşlarıyla birlikte telgraf çekme eylemi ve Galatasaray Postanesi önünde basın açıklaması yapıldı. "Mor Kurdele" eylemine katıldık

Tüyap Kitap Fuarı ve Feshane Kitap Fuarına katıldık.

I. İstanbul Kadın Bienali düzenlenmesi gündeme geldi. Bu bienalin tüm aşamalarının erkekler tarafından düzenleniyor olmasına diğer kadın kuruluşlarıyla beraber tavrımızı koyduk. Düzenlenecek bir kadın bienalinin kadınlar tarafından yapılması ve sadece katılım aşamasında değil bütün aşamalarında kadınların bulunması gerektiği, kadın hareketi ve kadınların deneyiminin, bilgi birikiminin yok sayılarak böyle bir organizasyonun erkekler tarafından düzenlenmesine karşı olduğumuz bütün basın açıklamalarında, görüşmelerinde ve bienali düzenleyenlerle yaptığımız görüşmelerde önemle vurgulandı.

24-25 Kasım 2001'de "25 Kasım Uluslararası Kadına Yönelik Şiddete Son Günü" etkinliği kapsamında, Antalya Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezi'nin evsahipliğinde Antalya'da düzenlenen Kadın Sığınakları IV. Kurultayı'na katıldık.

Korucular kız kaçırdı!

Yıllardır bölgede kadınlara tecavüz eden, insanlara eziyet çektiren korucular, bu kez de Diyarbakır Silvan'da on iki yaşındaki N.T.'yi kaçırarak 35 gün boyunca alıkoydular...

Silvan'da on iki yaşındaki N.T. geçtiğimiz kasım ayında korucuların yardımıyla, Adem Koç adlı kişi tarafından kaçırıldı. Ailenin şikâyette bulunmasına, N.T.'nin tutulduğu yer belli olmasma rağmen "kurtarma operasyonu" yapılmadı. Otuz beş gün boyunca alıkonulan N.T., ancak olayın basına yansımasından sonra kurtarıldı. Bölgede elini kolunu sallayarak her tür zorbalığı gerçekleştiren korucuların başını çektiği saldırı karşısıda jandarmanın acizliğini sergileyen olay şöyle gerçekleşti.

17 Kasım'da annesiyle birlikte çarşıda bulunan N.T., gündüz vakti, herkesin gözü önünde annesini döven altı kişi tarafından bir arabaya bindiriliyor. Nezir Koç, Adem Koç, İbrahim Koç ile soyadları belli olmayan Barış, Erdal, Muhsin isimli kardeşler N.T.'yi önce Ekrem Koç isimli kişinin evine, sonra da kaçırma olayını planlayan korucubaşı Hamdussena Sümbül'ün yardımıyla Kulp ilçesine bağlı Altınkum köyüne götürüyorlar. Üstelik o köyden bu köye dolaştırılan N.T.'nin kaçırılma olayında sadece korucuların değil, Kulp Karaorman köyü muhtarı Bedri Akdeniz'in işbirliği de mevcut.

"Bana zulüm yaptılar"

Kaçırma işini bizzat yapanlardan biri olan Adem Koç bir aşirete mensup ve N.T. ile evlenmek istiyor. Ama aile kızları küçük olduğu için reddediyor. Kızları kaçırıldıktan sonra korucuların araya girmesiyle aile karşı taraftan özellikle çok yüksek miktarda başlık parası istiyor. Bu yöntemle, istedikleri paranın verilemeyeceğini, bunun sonucunda da kızlarının kendilerine teslim edilmesini amaçlamışlar. Sonuç alamayınca da savcılığa suç duyurusunda bulunuyorlar. Nihayet, 26 Aralık'ta N.T., bir jandarma operasyonuyla zorbaların elinden kurtarılıyor. 26 yaşındaki Adem Koç tutuklanıyor, fakat bu tutukluluk sadece bir gece sürüyor.

Ailenin avukatı Yusuf Ayata bundan sonraki gelişmeleri şöyle aktarıyor: "N.T. tehdit edildiği için ilk ifadesinde, ben kendi isteğimle kaçtım demek zorunda kaldı. Ama şu anda ailesinin yanında ve Adem Koç'la evlenmek istemiyor. Hatta daha sonra, 'Ben asla evlenmek istemiyorum, beni kaçırdılar, bana zulüm yaptılar,' dedi."

İfadesi alındıktan sonra Adli Tıp'da muayene edilen N.T.'ye tecavüz edilmemiş. Ayrıca şu anda kimliğinde on iki yaşında olduğu yazılan N.T.'nin, kemik yaşı tetkiklerine göre on beş-on altı yaşında olduğu belirtiliyor.

Bu durum N.T.'nin davasında oldukça önemli bir yer tutuyor. Çünkü eğer N.T. on altı yaşını doldurmuşsa dava hem ağır ceza mahkemelerinde görülmüyor hem de bu durum karşı tarafın lehine bir cezayı getiriyor. Anlayacağınız bütün gelişmeler her zaman olduğu gibi kitabına uydurulmuş gibi görünüyor...

N.T. (yukarda) ve ailesi (solda) olayın ardından aşiretin baskısından korkarak Diyarbakır'a yerleştiler...

Aile Diyarbakır'a taşındı...

Korucuların ve aşiretin baskısından korkarak Diyarbakır'a taşınan aile, davanın da Diyarbakır'da görülmesini istiyor.

Fakat Avukat Yusuf Ayata bunun pek mümkün olmayacağını belirtiyor.

Tüm ailenin, özellikle de küçük N.T.'nin hayatını alt üst eden ve henüz savcılığın dava açmadığı kaçırma olayının ardından, suçlular yine ellerini kollarını sallayarak geziyorlar. Çok zeki olduğu için ilkokulda bir kaç sınıf birden atlayan N.T. ise, ailesiyle birlikte korkuyla yaşamını sürdürmeye çalışıyor.

Biz bu hikâyeye hiç yabancı değiliz, öyle değil mi?

Nevin Cerav

"Kenan abinin selamı var!"

İzmir'de yaşayan on yedi yaşındaki E.Ç., balıkçılık yapan Kenan Dikmenci'nin tacizine uğrayınca savcılığa giderek şikâyetçi oluyor. Şikâyetinden bir süre sonra, tam otobüsten indiği sırada yanına gelen üç adamın silah tehdidiyle kaçırılıyor. Arabaya bindirilen E.Ç. bir hah sahaya götürülüyor ve önce acımasızca dövülüyor, saçları kesiliyor sonra da bacağından bıçaklanıyor. Saldırganlar kaçtıktan sonra çevreden yardım alarak tedavi altma alınan E.Ç., adamların giderken, "Kenan abinin selamı var," dediklerini söylüyor. Olay üzerine sorgulanan Kenan Dikmenci ise tabii ki suçlamaları reddediyor.

Eğer hukuk sisteminde cinsel saldırılarla ilgili kadınların şikâyetleri delil olarak kabul edilseydi, Kenan Dikmenci ve onun gibiler bu tür zorbalıklara kolay kolay yeltenemezlerdi. Çünkü kadınlar cinselliklerine yönelik saldırılar karşısında konuşmakta çok zorlanırlar, hatta çoğunlukla sessiz kalırlar. Ayrıca genellikle cinsel tacizin tanığı olmadığından kanıtlanması mümkün değildir.

Sessiz kalmayan, şikayetçi olan bir çok kadın kendisine yapılan cinsel tacizi kanıtlayamadığı için mahkemelerden hiç bir sonuç alamıyor. Suçluların yaptıkları yanlarına kâr kalıyor. Bütün bunları da gözönüne alırsak suçsuz olduğunu kanıtlaması gereken tarafın erkekler olması gerekiyor.

Haksız karara tepki!

Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü'nün (KSSGM) Dış İlişkiler Daire Başkanı Nevin Şenol, görevinden alındı! Aileden ve Kadından Sorumlu Devlet Bakanı Hasan Gemici, görevden alma kararını yurt dışında bulunan Nevin Şenol'a telefon ederek bildirdi. Aldığımız bilgilere göre ise görevden alma kararının gerekçesi çok da ciddiyeti olmayan bir iletişimsizlik sorununda kaynaklanıyor.

Görevden alındıktan sonra, daha önce yaptığı daire başkanlığına geri dönen Nevin Şenol, dokuz yıldır Dış İlişkiler Daire başkanlığı yapıyordu. Yerine kimin getirileceği ise meçhul! Oysa hepimiz biliyoruz ki, özellikle devletin farklı kademelerinde bulunan kadınların pek azı gerçekten kadınların lehine işler yapıyor. Çeşitli kadın örgütleriyle iyi bir iletişimi olan ve kadınlardan yana yaptığı işlerle de bilinen Şenol'un görevden alınması kadın örgütlerinin tepkisine neden oldu. Birarava gelen alımışı aşkın kadın örgütünün imza attığı bir protesto metni, Hasan Gemici'ye gönderildi. Şimdi, protestoya katılan kadın örgütleri, Nevin Şenol'un yeniden eski görevine getirilmesini bekliyor...

Kadınlar biraraya dayanışmaya

Kız öğrencilerin hepsine potansiyel fahişe muamelesi yapılarak yurda giriş çıkışların sürekli denetlendiği, yurda "erkek sineğin bile yaklaştırılmadığı" Vezneciler Kız Yurdu'ndan ismi açıklanmayan belki ismi tespit bile edilemeyen bir kız öğrenci kaçırıldı! Yurtta kalan öğrencilerden isminin açıklanmasını istemeyen bir kız öğrenci olayları şöyle anlatıyor.

"25 Aralık 2001 akşamı üçüncü kez aynı anonsu duyduk: "Lütfen imzaya inerken yurt kimliklerinizle ininiz!" Aklıma ilk gelen, birbirimizin yerine imza attığımız için önlem almaya çalışıyor olduklarıydı. Ama etraftaki endişeden başka bir durum olduğu anlaşılıyordu. Fısıltılar bizim odaya ulaştığında korkunç bir olay olduğunu anlamıştık. Benim beş kere yurt kimliğimi, ardından nüfus cüzdanımı göstererek ancak girebildiğim, erkek arkadaşlarımızın yurdun hemen girişindeki merdivene yaklaşmalarıyla "Napıyon lan şerefsiz, burası kız yurdu, önünde beklemek yassah" ikazlarının rutin olduğu yurdun önünden bir kız öğrenci kaçırılmıştı!

Ortada rivayetler dolanıyordu. İlk hikâyeye göre, kız içeri girerken aniden araba yanaşmış ve arabadakiler kızı kaçırmış. İkinci Hikâye kaçırılan kızın yanında bir de yabancı uyruklu bir kadın olduğu ve kaçırılma olayında onun da parmağı olduğunun sanılması. Üçüncü anlatımı ise (yurt idaresi tarafından üstü kapalı bir biçimde anlatılan) kız tam içeri girerken arkasından iki adamın yaklaştığı ve sivil polis olduklarını söyleyerek kızı alıp arabaya bindirdiği. Senaryolardan hangisinin doğru olduğunu düşünmek bile istemiyorum. Burası giriş saatini geçirdiğimizde kapının önünde kaldığımız bir yer.

Burası erkek arkadaşımızla kapının önünde durduğumuzda "yurt güvenliğinin" delici bakışlarına maruz kaldığımız yer. Burası güvenlik anlayışının kapıda durup namus bekçiliğimizi biz kadın öğrencilerin karşısında aslan kesilerek yapan güvenliklerin bulunduğu yer. Burası kapısının önünden insanların kaçırıldığı, içeriye bir sapığın girerek katları dolaştığı, bloklarımızın arkasındaki duvarların üzerine çıkılarak, nasıl giyinip soyunduğumuzun izlendiği yer. İdareye göre kaçırılma olayının duyulmaması gerekiyormuş; "Yurdumuzun adı kirlenmesin" diye. Yurdumuzun adı kirlenmesin diye susturuluyoruz. sürekli tacize uğruyor ve susuyoruz. Haberdar olan aileler yurdu aradığında onlara kızın sivil polisler tarafından alındığı söyleniyor. (böyle bir gözaltıda bir kadının başına gelebilecekleri de pek düşünmek istemiyoruz)

Durum her ne olursa olsun bir kadının böyle pervasızca, yurdun önünden "kaldırılıp" götürülmesi bizim için bardağı taşıran son damla. Arkadaşımızın kim olduğunu, nasıl olduğunu bilmek, onu sağ ve sağlıklı bir şekilde geri istiyoruz. Kaçırılanların içlerindeki korkuyu körükleyebilmek ve böyle bir duruma karşı sessiz kalmayacağımızı bildirmek için...Kadınlar biraraya dayanışmaya!"

Olayı sorduğumuz yurt müdiresi, kaçırılmanın söz konusu olmadığını Emniyetin kendi istihbaratı doğrultusunda yaptığı bir gözaltı olduğunu, devlet memuru olduğu için başka açıklama yapamayacağını söyledi.

Beyhan

Asiye'ye Düşünce Özgürlüğü Ödülü...

Bundan dört yıl önce, 22 Şubat, 1977'de gözaltına alınan. gözaltındayken tecavüze uğrayan. bunu büyük bir cesaretle açıklayarak, tecavüzcü polislerden davacı olan Atılım Dergisi sorumlu yazı işleri müdürü Asiye Zeybek Güzel'i okurlarımız iyi tanır.

Asiye gözaltında başından geçenleri, İşkencede Bir Tecavüz Öyküsü adıyla kitaplaştırdı. Gebze Cezaevi'nde, 19 Aralık, 2000 "Hayata Dönüş" operasyonunu da yaşayan Asiye nin davası hâlâ sürüyor.

Uluslararası Yazarlar Birliği PEN tarafından düşünce özgürlüğünü savunan ve düşünceleri yüzünden hapiste ya da sürgünde olan yazarlara ve yayıncılara verilen Tucholsky Ödülü'ne bu yıl Asiye layık görüldü.

Yapıtları Nazi yönetiminee yasaklanan ve sığınmış olduğu İsveç'te hayatına son veren Alman gazeteci ve yergi yazarı Karl Tucholsky adına ilk kez1984'te verilen bu ödülü kazananlar arasında Salman Bushdie ve Teslime Nesrin de bulunuyor.

Asiye ödülün kendisine verileceğini son duruşmasından birkaç gün önce öğrendiğini, mahkeme salonunda bir sürü yabancı insanla karşılaşınca çok şaşırdığını söylüyor.

"Ancak ödülü alabilmem için İsveç'e gitmem gerekiyormuş. Bu durumda daha uzun bir süre beklemeleri gerekecek," diyor.

Biz de Asiye nin en kısa zamanda tahliyesini talep ediyoruz.

Buzlu Cam'a hayır!

Erkekler geçen bayram İstanbul genelevine gittiğinde bir çok evi kapalı buldular. Sebep emniyet kuvvetlerinin başlattığı denetimlerdi. Verilen cezalar onbeş günlük veya bir aylık kapatma cezaları oldu. Konuştuğumuz genelev çalışanları bazı işyerlerinin rubsatının olmadığını bunun yıllardır bilindiğini, kaçak çalıştırılanların denetlenmesini istediklerini söylediler. Genelevlerde uyulması gereken kuralları koyan tüzük 1930 yılından kalma. Bu tüzükte genelevlerin umumi yerlere kurulabileceğinden hareketle evlere içeriyi göstermeyen buzlu camlar takılması öngörülmüş. Oysa genelevlerin kapısında polis duruyor. Kimse bu iki ünlü sokaktan tesadüfen geçiyor olmaz. Genelev çalışanları o halde "neden buzlu cam" diye soruyorlar. Bizim ve işletmecilerin muhakkak "müşterilere görünmek ve iş yapmak gibi bir derdiniz var diye düşüneceksiniz, doğrudur. Ama daha fena bir şey olabilir. Şöyle düşünün. Dış kapı kapalı, biz tüzüğün dediği şekilde odalarımızda oturuyoruz. Kapı açılıyor o da ne, babam! veya oğlumun mektepten arkadaşı!" diyerek esas itirazlarını belirtiyorlar. Baskınların bir iyileştirmeden ziyade bir pazarlık çabasının olduğu düşünülüyor.

pantolon artık özgür!

İşyerlerimizde zorunlu etek giyme uygulaması 12 Eylül askeri yönetiminin hediyesiydi bize. Kadınla erkeği "ayırmanın" ya da kamusal alanda kadının yerinin evi olduğunun hatırlatılmasının ve en önemlisi tek tip insan yaratmanın bir aracıydı etek.

Eylemden bir hafta öncesine kadar birçok kadın arkadaşım okula pantolonla geleceğini söylemişti. Ama eylem haftasında müfettişler okulu denetlemeye geldi ve bize bir sürü formalite nedeniyle zorluklar yaşattılar.

Eylem günü bir tek ben pantolon giydim. Üzerine de önlük. O gün müfettişler bizimle toplantı yapacaklardı. Yani beni pantolonla göreceklerdi. Okul müdürüne kendisi için bir sorun olacaksa, müfettişe önceden söylemesini, benim cezayı göze aldığımı söyledim. Okul müdürü bana ceza vermek istemediğini, ama amacımın sesimizi duyurmak olduğunu bildiği için müfettişi bilgilendireceğini söyledi. Baş müfettiş beni yanına çağırdı. Arkadaşlar, "Arkandayız" dediler; ben de içimden "arkamda olsaydınız siz de pantolon giyerdiniz" dedim ama artık geçti. Herkes -ben de dahil- benim uyarılacağımı ve ceza alacağımı tahmin ediyordu. Bense müfettişlerin odasına girer girmez onlardan önce davranıp kadınların bunu ne kadar istediklerinden, sendikada bu konuyla ilgili yaptığımız çalışmalardan vb. bahsettim. Ben ceza beklerken müfettiş bana ne dese beğenirsiniz? "Öğretmenler Kurulu'ndan karar çıkartarak havaların soğukluğunu gerekçe gösterip, pantolon giyebilirsiniz."

Ben şaşırdım, çok mutlu oldum ve hemen arkadaşlara, genel merkez kadın sekreterimize durumu bildirdim. Müfettişlerle yaptığımız toplantıda da başmüfettişe söylediklerini tekrar onaylattım. "Kurullarınızı kullanın," dedi.

Pazartesi günü (eylem Cuma günüydü) ben okula yine pantolonla gittim. Yine pantolon giyen tek bendim ve arkadaşlarımın bazıları "Kurul kararımız yok, niye giydin?" dediler, müdür bile bir şey demezken. (Bazen en büyük engeli biz kadınlar birbirimize çıkarıyoruz).

O gün başmüfettiş beni yine çağırdı ve iki gün önce söylediği sözleri kibarca geri alarak pantolon giyemeyeceğimizi, yarın türbanlıların da soğuğu bahane ederek, öğretmenler kurulunda karar aldırabileceklerini, bunun sonucunda da kargaşalık çıkabileceğini, kurula da bu konuyu getirmememizi söyledi. Çok şeyler söyleyebilirdim ama "birileri kulağını çekmişti" anlaşılan. Söyleyeceklerimin hiçbir faydası oymayacaktı, o yüzden hiç konuşmadan çıktım. "Eylemlerimize devam," dedim arkadaşlara.

Egitim-Sen (Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası) Genel Merkez yönetiminde bulunduğum süre içerisinde (1996-2000) yaptığımız tüm kadın komisyonu toplantılarında, eğitim çalışmalarında ve gittiğim illerde kadınlar hep pantolon giyme isteklerini belirtmişler ve bu konuda bir şeyler yapmamız gerektiğini söylemişlerdi. Kadınlara yönelik yaptığımız anketlerde en büyük istek olarak (yüzde 98) pantolon giymek belirtiliyordu. Hatta bu, kreş talebinin bile önüne geçmişti.

Eylem yapmayı o zamanlarda da tartışmıştık. Ama bir türlü ortak karar çıkaramadık. Bazı arkadaşlarımız eylemin pantolon giyme ile sınırlı tutulamayacağını, sistemin bizi tek tip bir kalıba sokma girişimi olduğunu ve erkeklerin kravatından, öğrencilerimizin formalarına kadar karşı çıkacağımız, türban takmayı da serbest bırakan ortak bir karar çıkartılması gerektiğini söylüyorlardı. Kadınlar olarak böyle bir karar aldık ama tabii tahmin edersiniz ki, böyle bir eylem yaptırabilmek mümkün olmadı.

Gündemimizden hiç düşmedi

Biz kadınlar biliyoruz ki, kapitalizmin emekçiler aleyhine attığı her adım, her anti-demokratik uygulama önce kadınları vuruyor ve yine en çok kadınlar etkileniyor.

İşyerlerimizde zorunlu etek giyme uygulaması da 1980 darbesinin hediyesiydi bize. Kadınla erkeği "ayırmanın" ya da kamusal alanda her an kadının yerinin evi olduğunun hatırlatılmasının ve en önemlisi de tek tip insan yaratmanın bir aracıydı etek. Hatta o kadar ileri gittiler ki, etek boyumuz diz altındaydı, tırnaklarımız kısaydı, makyajımız yoktu... Cinsiyetçiliğin en belirgin göstergesiydi diz altı eteklerimiz.

Sonra 28 Şubat'ta pantolonu türbanın karşıtı olarak karşımıza çıkardılar. Fiili olarak bazı işyerlerinde pantolon giyilmeye başlamışken, işyerlerimize arka arkaya genelgeler gelmeye Kılık Kıyafet Yönetmeliği'ni hatırlatan yazılar gönderilmeye başlandı. (Bu arada polisler ve doktorlar özel genelgelerle işyerlerinde pantolon giymeye başlamışlardı).

Tam bu süreçte KESK'in eylem bence çok anlamlı oldu. Örgütlenmesinde, eylemin yaygınlaştırılmasında eksiklikler yaşanmasına, bazı kadın arkadaşlarımızın ve erkeklerin dirençli muhalefetlerine rağmen KESK'li kadınlar "kendilerine", "kendi bedenlerine" ait bir eylemi "kendileri" gerçekleştirdiler. Ve ilk defa bir eylemden sonra hemen olumlu sonuç aldık.

Bence bu eylem ve sonucu çok umut verici. Tabii ki çok büyük umutlar, çok büyük anlamlar yüklemiyorum ama şu bir gerçek ki, "kendi bedenimizle ilgili ortak bir söz söylediğimizde ve ortak tavır aldığımızda bir şeyleri değiştirebiliriz.

Eylemimiz ve sonunda kazandığımız hak birçokları için, özellikle de erkekler için bir anlam ifade etmeyebilir. Ama benim için büyük anlamlar taşıyor:

Birincisi, 80 sonrasının baskıcı, antidemokratik yasalarına bir darbe de biz kadınlar vurduk. İkincisi, hep birlikte kadınlar olarak ortak bir iş yaptık ve sonucunu aldık. Üçüncüsü, özellikle erkek arkadaşlarımıza ve sektörümüz nedeniyle öğrencilerimize örnek olduk: (çünkü eylem günü de, ondan sonra da erkeklerden ve özellikle de öğrencilerimden çok sayıda isyan sesleri yükselmeye başladı). Dördüncüsü, artık işe pantolonla gideceğim ve üşümeyeceğim, rahat hareket edebileceğim, etek ya da pantolon seçme şansım olacak, kısacası kendimi daha özgür hissedeceğim.Darısı bedeni için mücadele eden diğer kadınların başına!

Nurşen Yıldırım
Ankara Lises

Bir özgürlük biçimi:

Pantolon giyme hakkı

Geçtiğimiz ay KESK'li kadınlar pantolon hakkı için eylem yaptılar. Kamuda kadın kıyafetine yönelik kısıtlamaların türban yasağıyla sınırlı olmadığı böylece görüldü.

Kadın üzerindeki erkek egemenliğini sürdürmenin çeşitli araçları vardır. Kılık kıyafet denetimi bunlardan biri. Doğumdan itibaren kız ve oğlan çocukların giyim kuşam açısından farklı şekillendirildiği ailelerde başlayan kıyafet yoluyla denetim, okullarda tek tip formalarla devam ediyor. Evde, sokakta, iş yerinde giydiğimiz kıyafetler sosyal konumumuzun, namus derecemizin göstergesi savılıyor. Hafif kadın, iffetsiz kadın damgasını yiyoruz normların dışında giyindiğimizde. Bu durum toplumun her alanındaki erkek egemenliğinin devamı olarak maruz kaldığımız cinsel şiddet biçimlerinin de gerekçesi olabiliyor. Giyim kuşam konusunda kadın ve erkek arasındaki ayrımcılık, cinslere karşı geleneksel değer yargılarındaki çifte standardın bir yansımasıdır.

Kıyafetini gerekçe göstererek bir kadına "iffetsiz" demekte sakınca görmeyen bir toplumda, kılık kıyafet özgürlüğünün temel özgürlüklerden biri olarak devlet eliyle yaşatılmasını ve korunmasını beklemek yersiz olur. Kadınlarla erkeklerin, kıyafetleri açısından devletin normlarına uymak zorunda olması onları itaate zorlamanın bir yoludur. Bu da insanları kişiliksizleştiren, bireylerin tüm yaşam alanlarını devlet kontrolüne açan asker toplumun oluşturulmasında temel yaklaşımlardan biridir.

Türkiye'de 12 Evlül darbesinden sonra, 25 Ekim 1982 tarihli ve 17849 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Kılık Kıyafet Yönetmeliği ile kamu emekçisi kadınların pantolon giymesi yasaklanmış, kadın kamu emekçilerinin kıyafetleri hizaya getirilmiştir.

On dokuz yıldır kadın kamu emekçilerinin pantolon giymesi yasak. Sadece pantolon mu? Eteğinin boyundan şekline, saç modelinden makyajına, hatta ayakkabısına kadar, kamu emekçisi kadınların kılık kıyafeti devlet tarafından belirlenmiştir. Benzer bir durum bıyık boyu, şekli, saç boyu, kravat takma zorunluluğu gibi sınırlamalarla erkek kamu emekçileri için de geçerli. Kişi özgürlüklerini devlet güvenliğine karşı bir tehdit olarak algılayan baskıcı yönetimler istedikleri insan tipini (itaatkâr, sorgulamayan, vs.) eğitim kurumları aracılığıyla üretirler. Türkiye'deki eğitim kurumlarına baktığımızda birincil eğitim aracı olan ders kitaplarının gerici, şoven, cinsiyetçi ve bilimsellikten uzak yaklaşımlarla dolu olduğunu, eğitimcilerin ise baskıcı, cinsiyetçi tavırlarla gençleri kuşattığını görüyoruz. Hala öğrenciler saçında jöle var diye ya da çorabının rengi formaya uymuyor diye disiplin cezası alıyor veya okul kapısından geri çevriliyor. Tıpkı devletin memurlarını önce kılık kıyafeti aracılığıyla itaat ettirdiği gibi, idareciler ve öğretmenlerde okul kıyafeti ve onun denetimi yoluyla, öğrencileri önce kendilerine sonra sisteme itaat ettiriyor.

Devletin kadın, erkek kamu emekçilerinin ya da öğrencilerin kıyafetlerine müdahalesi özgürlükleri kısıtlayıcı, baskıcı bir tutumdur. KESK'li kadınların pantolon yasağına başkaldırmaları aynı zamanda bu faşizan yönetim biçimine de başkaldırıdır. Gelin görün ki, bu mücadelenin önüne "pantolon yasağı kaldırılırsa türban yasağı da kalkar" diye dikilenler, hatta pantolon eylemine destek vermemeyi örgütleyenler oldu. Uzun süredir ülkemizde şeriatçı akımların sembolü haline getirilmiş olan türbanı yasaklayarak T.C. devletini ayakta tutabileceklerini zannedenlerin şekil değişince fikrin de değişeceği yanılsamasından kurtulması gerekiyor. Irkçı, şoven öğelerle dolu ders kitaplarını okuyarak, medya ve geleneklerin gerici, cinsiyetçi bombardımanında şekillenen insanların, gericilik kıskacından kurtulabilmesi için, dış görünüşü devlet zoruyla biçimlendirmekten başka şeyler yapmak gerekiyor. Özgürlüklerinin bir biçimi olan kılık kıyafet özgürlüğünü isteyen kadınların değil, devlet kademelerindeki gerici faşist kadrolaşmanın önüne dikilmek bunlardan biridir. Bir diğeri de eğitim sisteminin ve matervallerinin bilimsellikten uzak gerici öğelerden arındırılmasıdır.

Neresinden bakılırsa bakılsın çağdışı ve antidemokratik bir uygulama olan kılık kıyafet yönetmeliğine KESK'li kadınların isyanının arkasından gelen pantolon serbestliği bu yönetmeliğin tümden kaldırılması yolunda önemli bir adımdır. 7 Aralık'taki Pantolon Giyme Eylemi, yaşantımızı gölgeleyen yasaklardan birinin kaldırılmasını sağlamıştır. Bu anlamda pantolon yasağının kalkmasını sendikal mücadelenin bir kazanımı olarak algılamak gereklidir. Yasaklardan özgürlüklerin doğamavacağı bilinci ile mücadelemizi tüm antidemokratik uygulamalara doğru genişletmek sendikal-siyasal haklar mücadelemizin bütünlüklü yürütülmesinin bir gereğidir.

Aynur Hacıoğlu
Eğitim Sen
İzmir 1 No'lu Şube Üyesi

Çevre Koruma Kontrol Genel Müdürü Havva Alp iki yıl önce Çevre Bakanlığı'nın bütçe görüşmelerine pantolonla gelince büyük tepki toplamıştı (sağda) Eğitim-Sen Zonguldak Şubesi'ne bağlı öğretmenler de okullarına pantolon giyerek gittiler (aşağıda)

Şiddete karşı

Bir erkekten şiddet gördüğümüzde ne yapıyoruz? Kimimiz utanç duyup susuyor, kimimiz oturup ağlıyor, kimimiz de mücadele ediyoruz. Oysa hepimiz, en doğru seçeneğin mücadele etmek olduğunu biliyoruz aslında. Zorlu ve uzun bir yol olsa da...

Ne dizini döv ne kızını!

Babamdan da annemden de dayak yedim. Yediğim tüm dayaklarda, babamın attığı dayakların çoğunun nedenini bilmedim. Zaten babaların attığı dayakların nedenleri bir türlü belli değildir. Annemden yediğim dayaklar özellikle çocukluk evresindeyken komşuda yaptığım bir ayıp, yemek yememek, laf dinlememek, şımarıklık etmek gibi nedenlerden dolayıydı.

Baba dayağı daha çok ergenlikle birlikte başlar, çünkü sen artık sokağa saklambaç ya da evcilik oynamak için çıkmazsın, devir dar pantolon giyip sokağın başındaki kızlarla oturma zamanıdır. Durum babanın dikkatini çeker. Önce anne uyarılır. "Hanım bak bu kıza çok yüz veriyorsun, bu kıza sahip çık." Bu uyarı babayla kız arasındaki köprü olan annenin seni abluka altına almasıyla devam eder. Sen laf dinlemeyip bir de tüm bunlara devam ediyorsan dayağı hak edersin ve bir güzel dayağını yersin.

Yediğin dayaktan sonra artık hizaya gelmiş sayılırsın. Bu hizaya girme uzun sürmez. Biraz daha büyümeye başladıkça farklı şeylerle tanışırsın. Bir kitap, bir düşünce, bir arkadaş veya sevgili olabilir. İşler daha da zorlaşır. Eve her geç geldiğinde belki de dayağı ensende hissedersin. Artık dayak yememek, buna karşı mücadele etmek için yöntemler aramaya başlarsın. İlk yöntem bir süre anne babanın suyuna gitme, akabinde eve geç kalma süresini uzatmaktır. Tabii bu hayatındaki değişiklikler yalnızca ailenin dikkatini çekmez. Komşuların, akrabaların, apatmandakilerin dikkatini de çeker. Bu durum sana, özellikle de ailene dedikodu yoluyla şöyle iletilir. "Kızım dövmeyen dizini döver." Ailenin cevabı idareten, "Biz kızımıza güveniyoruz." olur. Dedikodular arttıkça bu sözde güven babanın göstermelik gövde gösterisiyle, yani dayakla sonuçlanır.

Baba artık dizini dovmevecektir. Çünkü kızını dovmüş ve onu ele güne karşı uyarmıştır. Bu uyarmalar emin olun istisnalar dışında sizinle konuşarak olmaz, olmayacaktır da. Yalnızca yapılması gerekenler vardır. Asla dayak yediğinizde evden kaçmayı düşünmeyin, yaptıklarımızdan da taviz vermeyin. Ne yardan ne de serden vazgeçin, yolunuza devam edin. Onlar da bir gün ne dizlerini dovmenin ne de kızlarını dövmenin bir yararı olmadığını anlayacaklar...

Ayşegül

Geçtiğimiz ay Bolu'da kadınlar açısından örnek bir olay yaşandı. Kısaca aktarıyorum. 23 yaşındaki Melahat Monkuş, içip içip kendisini döven kocasına uzun süre katlanıp, kocasının defalarca söz verip bir daha yapmayacağına dair laflarına inanıyor. Ama zaman geçtikçe anlıyor ki verilen sözler tutulmuyor, dayağın ardı arkası kesilmiyor. Yine aynı işkenceyi yaşadığı bir akşam, erkek kardeşini eve çağırıp onun yardımıyla bir köşede sızan kocasını tekme tokat dövüyor.

Melahat Hanımı cesaretinden dolayı tebrik ediyor, eline sağlık diyoruz. Kadınların bu tür pratik mücadele yöntemlerine de çok ihtiyacı var. Düşünsenize, dışarıda bir erkek size vurduğunda, saldırdığında nasıl karşılık verme hakkımız doğuyorsa ve bu toplum nezdinde de kabul görüyorsa, neden aynı şeyi kocamız yaptığında tersi olsun?

Dolayısıyla yukarıdaki örnekten çıkan sonuca göre de, şiddete karşı mücadele ederken, varolan mücadele araçları dışında kendimize özgü başka mücadele yöntemlerine de ihtiyacımız var.

Mesela, beş yıl önce Sel Yayınların'ın çıkardığı ***"Cinsel şiddete ve tecavüze karşı kendimizi savunurken"*** isimli kitap da, varolanlar dışında farklı mücadele araçları sunuyor kadınlara. Kendisi de cinsel şiddet mağduru olan Rosalind Wisemand kitabında, yaşadığı deneyimi, bunun sonucunda vardığı sonuç ve yöntemleri anlatıyor. Cinsel şiddet yaşamış birçok mağdur kadının tanıklığının da yeraldığı kitap, "Yaşananlar, önlemler ve günlük yaşama geri dönüş el kitabı" olarak tanımlanıyor. Wisemand kitabında, sokakta, evde, iş yerinde, parkta dikkat edilmesi gereken noktalardan tutun da, fiziksel savunma becerilerine, varolan hukuksal sistemden nasıl yararlanılacağına, hastane süreçlerine, toparlanma dönemine kadar birçok ayrıntılı bilgiyi ele alıyor.

Kadınların kendi özgül sorunlarına ilişkin olarak geliştirdikleri mücadele ve dayanışma yöntemlerini gösterdiği için yukarıdaki kitap örneğini çok önemli buluyorum. Türkiyeli kadınlar olarak bizim de şiddete karşı hem kendimiz hem de diğer kadınlar için yapabileceğimiz pek çok şey var. Bu nedenle de bu yazıda kadına yönelik her türlü şiddete karşı mücadele yöntemlerini ele almak istiyorum. Aslında daha çok örgütlülük dışında biraz daha bireysel olarak uygulayabileceğimiz yöntemler bunlar. Nihayetinde çoğumuzu bir araya getiren birey olarak yaşadığımız acı tecrübeler oldu, olmaya da devam ediyor. Ayrıca yalnızca örgütlerimizde değil, evimizde, mahallemizde, okulumuzda, iş yerimizde yapabileceğimiz mücadele yöntemlerimiz olmalı diye düşünüyorum. Bu bazen kendimiz için bazen de bir arkadaş ya da bir komşu kadın için atılmış bir adım, bir söz, bir bilgi olabilir. Küçük ve önemsiz gibi görünse de aslında bu

sürekli savaş

çabalar ileride çok daha büyük bir.güç olmamıza ve mücadelemizin büyümesine olanak veren büyük adımlar.

Evde. iş yerinde, sokakta, okulda şiddete karşı mücadele...

İlk önce şunu belirtmek gerekir ki, eğer karşımızda mücadele etmemiz gereken bir durum varsa önce o durumu öğrenmek yani bilgilenmek gerekir diye düşünüyorum. Mücadele ettiğimiz konu hakkında donanımlı olmak atacağımız her adımı daha bilinçli atmamıza yarar çünkü. Şimdiye kadar dergide yazdığımız haber, makale, okuduğumuz kitaplar ve pratikte yaşanılan olayları da gözönüne alarak bulunduğumuz yerlerde şiddete karşı neler yapabileceğimizi aktarmaya çalışacağım.

Birincisi; güvenliğimiz. Yani sokaktayken karşılaşabileceğimiz tehlikelere karşı temkinli olmak. Hatta ne olursa olsun çantamızda kendimizi koruyabilecek herhangi bir araç bulundurmak en iyisi.

İkincisi; nerede olursa olsun küçük gruplar eşliğinde bilgilerimizi, deneyimlerimizi, düşüncelerimizi birbirimizle paylaşmak. Bu yöntem her mahallede, okulda, iş yerinde ikili. beşli, onlu kadın grupları olarak uygulanabilir. Bunun çok önemli olduğunu düşünüyorum. Çünkü nasıl sınıfsal konumumuz eşit değilse, eğitim durumumuz ve koşullarımız da eşit değil. Birimiz daha iyi eğitim görmüş olabiliriz, diğerimiz daha çok kitap okuyordur, bir diğerimiz ise bunlardan mahrum kalmış olabilir ya da pratik deneyimleri vardır. Bildiklerimizi paylaşarak güçlenebiliriz.

Üçüncüsü; fiziksel olarak eğer imkânımız varsa savunma kurslarına gitmek. Gerektiğinde şiddet kullanan kişiye karşılık vermek, şiddete karşı yapılabilecek en pratik ve gerekli olan yöntem bence. Düşünsenize, kocanız, sevgiliniz ya da sokaktaki bir adam size saldırıyor, sarkıntılık yapıyor ya da tecavüze yelteniyor, siz aldığınız kurs sayesinde onun saldırısını bertaraf ediyor, üstelik de ona vurabiliyorsunuz... Örneğin Rosalind Wisemand, kitabında kadınlara önerdiği savunma kurslarından birine kendisi de gitmiş. Şöyle diyor; "...Karate bana kendi fiziksel, zihinsel ve duygusal gücümü algılayışımın sınırlı olduğunu ve bu konuda bir şeyler yapmam gerektiğini öğretti."

Dördüncüsü; kendi güvenliğimizi de gözeterek bir arkadaşa ya da komşu kadına yardım edebiliriz. Şiddet gördüğünü öğrendiğimiz kişiyle görüşmek, ona sahip olduğumuz bilgileri aktarmak, gerektiğinde polis çağırmak, ücretsiz danışmanlık veren Kadın Haklarını Uygulama Merkezi'nin ya da Mor Çatı'nın telefonlarını vermek o kişiye yarar sağlayabilir. Hatta bu tür acil ve gerekli telefon numaralarını her zaman el altında bulundurmak, mahallede, okulda, iş yerinde uygun olan yerlere asmak her ihtiyacı olana kullanma imkânı verir.

Beşincisi; her ne kadar hukuksal yollarla istediğimiz sonuçlara tam olarak ulaşamasak da yine de bunları kullanmak ve alabileceğimiz en iyi sonucu almak için çabalamalıyız. Örneğin aile içi şeddete karşı çıkarılan yasayı ne kadar çok kullanır ve peşine düşürsek, istediğimiz gibi bir işlerlik kazanması için karşı tarafı zorlamış oluruz.

Susma, konuş!

Son olarak, çevremizdeki birçok mağdur kadının sustuğunu, haklı olarak korktuğunu biliyoruz. Çünkü konuşmak, suçluları teşhir etmek karşılığında uzun ve oldukça zorlu bir mücadeleyi gerektirivor. İşte bu nedenden dolayı birbirimizle dayanışmak ve birbirimize sahip çıkmak çok önemli.

Hatırlarsanız gözaltında işkenceye ve tecavüze maruz kalan Asiye Güzel ile bir söyleşi yapmıştık bulunduğu cezaevinde.

Uğradığı şiddeti uzun süre kimseye söyleyemediğini, psikolojik olarak korkunç günler geçirdiğini, nasıl yalnız ve çaresiz hissettiğini öğrenmiştik. Ama konuştuktan sonra hem cezaevindeki hem de dışarıdaki insanlardan müthiş bir destek almıştı. Daha sonra ise yaşadıklarını bir kitap yazarak aktarmıştı bizlere.

Yine bir cinsel şiddet mağduru olan Lacamiora Bozacı, Ağustos ayında Şile'de uğradığı tecavüz karşısında susmayıp suçluları yakalattı. Kocasının yanı sıra bir çok insanın ve Mor Çatı'nın da desteğini aldı. Tabii Melahat Monkuş'un mücadele yöntemini de unutmamak, hakkını vermek gerekiyor. Eminim bizim gibi düşünen ve Melahat Monkuş'a "helâl olsun" diyecek, canı yanmış çok kadın vardır.

Evet, deneyimlerimiz bazen çok acı verici oluyor ama aynı zamanda bu deneyimleri paylaşmak, birbirimize sahip çıkmak önümüzü aydınlatan, mücadelemizi ilerleten birer silaha dönüşebiliyor...

Nevin Cerav

İzmir Bağımsız Kadın İnisiyatifi Cinsel Şiddet konulu söyleşi düzenledi...

Cinsel şiddet, kadına yönelik şiddet biçimlerinden en acınasız olanı. Çok değişik biçimleri var (sarkıntılıktan tecavüze kadar). Kadınlara yönelik cinsel şiddetin kaynağı farklı kesimlerden erkekler olabiliyor. İşte bu ve daha pek çok nedenden ötürü biz İzmir Bağımsız Kadın İnsıyatifi'nde emeğini birleştiren kadınlar olarak bu konuda bir etkinlik yapmaya karar verdik. BKİ'nin henuz oluşum aşamasında olmasından, hemen hiç birimizin daha önce böyle bir etkinlikte çalışmamış olmasına kadar pek çok zorluk vardı önumüzde.

Ama etkinlik için tam bir ekip çalışması sergiledik. Kimimiz salon ayarladı, kimimiz afiş ve broşür hazırladı, kimimiz yasal prosedürü yürüttü kimimiz de içeriği hazırladı. 25 Kasım. hazırlıklarımızı ve ulaştığımız yeni bilgileri paylaşmak için hepimiz tarafından en uygun tarih olarak benimsendi. Fakat teknik sebeplerden dolayı söyleşiyi 8 Aralıkta gerçekleştirdik. İzmir'in en soğuk günlerinden biri olmasına, İnsan Hakları Haftası nedeniyle pek çok etkinlikle çatışmasına rağmen söyleşiye katılım oldukça iyiydi.

Açılış ve tanışma oyununun arkasından slayt gösterisini izledik. Önce fotoğraflarından seyrettiğimiz şiddetin cinsel içerikli olanına mercek tuttuk hep birlikte. Soyleşinin içeriğini oluşturmada birlikte çalışan Nilay, Ayşen, Özge ve Seren'le birlikte Pazartesi'nden Nevin Cerav ve EKB'den Sibel'de bize katıldı, bilgilerini, deneyimlerini paylaştı.

Söyleşi sırasında salondaki katılımcılara aile içi şiddet ve konunun hukuksal boyutunu anlatan bir broşür ve arşivini tamamlamak isteyenler için Pazartesi'nin eski sayılarını ulaştırdık.

Gerçekleştirdiğimiz etkinliğe baktığımızda emeğimizin karşılığını aldığımızı söyleyebiliriz. Hemen hemen bütün katılımcılar söyleşi ortamı. organizasyonu ve içeriğinin çok iyi hazırlandığını dile getirdiler. Elbette acemiliklerimiz oldu, heyecandan elimiz ayağımıza dolaştı. Bu da tuzu biberi bence .. Son olarak, önce kadınlarını birbirini anlaması, ancak birlikte mücadele edilirse bu çemberin kırılabileceğini gormesi gerekiyor. Bunun yolu da kadın örgütlulüklerinden geçiyor elbette. Kadınların birlıktelığı yalnız onların değil, dünyanın kaderini de değiştirecek. Buna inancım bir kez daha canlandı. Bu inancı ve birlikte mücadele umudunu paylaştığım herkese yeniden merhaba...

Aynur Hacıoğlu

Cezaevindeki kadınlarla dayanışma için yapılan mektup eylemi bitirildi.

Hâlâ endişeliyiz

"Merhaba dostlar... İki yıla yakın bir zamandır izliyoruz sizleri... Ve hep en önde oldunuz F Tipi hücrele karşı gerçekleştirilen eylemlerin. Kadınca bir övgü diye algılamayın ama bu hep böyle olmamış mıdır? fazla kendini gösterdiği dönemlerde sokağı, eylemi en son terk edenlerin kadınlar olduğunu... Daima...

Songül Yü

Songül Yücel, Kartal Özel Tip Cezaevi'nde. bir yıl boyunca her Cumartesi günü Galatasaray Postanesi'nden mektup atılan kadın tutuklulardan biri. F Tipi cezaevlerinin açılması ve bu cezaevlerine nakillere karşı 20 Ekim 2000'de bütün cezaevlerinde başlayan açlık grevi ve ölüm oruçları Adalet Bakanı Hikmet Sami Türk'ün "F Tipi cezaevlerine geçişleri erteliyoruz" açıklamasıyla bitecek umudunu taşıtmıştı herkese. Ancak bu açıklamanın on gün sonrasında 19 Aralık 2000'de yirmi cezaevine birden düzenlenen operasyonla F Tipi cezaevlerine mahkûmlar otuzu ölü, yüzlercesi yaralı olarak nakledildi. Hücre tipi cezaevine karşı çıkan, tecrite hayır diyen herkes değişik yollarla protestolarını dile getirdi. Hücre karşıtı platform da bunlardan biriydi. Çeşitli karma grupların biraraya gelerek oluşturduğu platform, genel bir sessizlik içerisinde erıyıp gitti. Bizim de ***Pazartesi*** olarak içinde bulunduğumuz ve sürmesi gerektiğini düşündüğümüz hücre karşıtı platformun dağılışı ilginçtir pek ses getirmedi. Platform bileşenleri de dahil olmak üzere kimse yeniden bir organizasyonu dile getirmiyor. Parça parça yapılan eylemler, suç duyuruları, basın açıklamaları ne medyada yerini buldu ne de toplum vicdanında. Bütün bunlar olurken 13 Ocak 2001 Cumartesi günü biraraya gelen kadın grupları Galatasaray Postanesi'nden cezaevlerindeki kadınlara mektup göndermeye başladılar. Yakalarına taktıkları kağıtlara, gökyüzüne uçurdukları balonlara "Endişeliyiz" yazdılar. İçerideki kadınlara, "Sekiz metre karede yalnız olmanın anlamını biliyoruz, yanınızdayız," dediler. Sessizliğin içinde vicdanların sesi olmaya çalıştılar. Eylemin ilk haftalarında on beşe yakın kurumdan kadınların oluşturduğu topluluk zamanla birkaç kurumdan katılan kadınlarla eylemi sürdürdü. Eylemin bıtirilişi üzerine Halkevleri'nden Zeynep, İHD'den Leman, ÖDP'den Hülya ve EKB'li kadınların görüşlerini aldık.

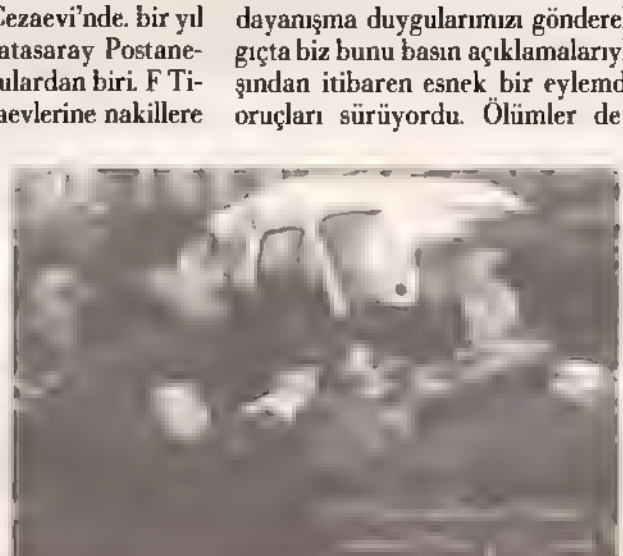

Uzun süreli, esnek ve kendini tekrarlayan bir eylem oldu

İnsan Hakları Derneği'nden Leman: "19 Aralık operasyonundan sonra özellikle Bayrampaşa, Çanakkale ve Ümraniye Cezaevlerinden kadınların götürülüşünü gördük. Teker teker, yakılarak götürülenleri gördük. Yaralı olanlar vardı. Biz kadınlar da kadın bakış açısıyla ne yapabilirizi tartıştık aramızda. Ve on beş kuruma yakın kadın kurumu olarak biraraya geldik. İçerideki kadın tutuklulara dayanışma duygularımızı gönderelim dedik. Başlangıçta biz bunu basın açıklamalarıyla yapıyorduk. Başından itibaren esnek bir eylemdi. Bu arada ölüm oruçları sürüyordu. Ölümler de başlayınca artık ölüm oruçlarına da vurgu yapmaya başladık. Biz çünkü endişeliyiz dedik. Yalnız ve yalıtılmış yerde tecavüzün tacizin ne demek olduğunu biliyoruz dedik. Dayanışma duygularımızla onlara yalnız olmadıklarını söylemeye çalıştık. Uzun süreli bir eylem oldu. Artık başarıya ulaştı mı ulaşmadı mı? Bizim açımızdan pek emin değilim. Ama cezaevlerinde görüşebildiğimiz kadınlar gönderdiğimiz mektuplardan büyük mutluluk duyduklarını söylüyorlardı. Çünkü ilk defa böyle bir eylem, mektup eylemi oluyor. Mektuplarımızın onlara moral verdiğini söylüyorlar. Tabii kimilerine ulaştık, kimilerine ulaşamadık. Kimilerine gönderdiğimiz mektuplardan sonra ölüm haberini aldık. Nergis Gülmez, Sevgi Erdoğan mektup gönderdiğimiz ve sonra ölümünü duyduğumuz kadınlardan oldular, onları kaybettik. Hep şunu dedik, bu eylem uzun süreli olsun ama bir taraftan da 25 Ağustos'ta ilk kez gözaltıyla sonuçlandı eylem. Artık basın açıklaması okumamıza izin vermiyorlardı ama biz de bunu sözlü olarak yapıyorduk. Eylem uzun süreli olsun diye böyle bir esnekliğimiz vardı. Önemli olan mektupları göndermek diye düşünüyorduk. Ondan sonra dört gözaltı daha yaşadık. Artık polisin tavrı da eylemi bitirmemiz noktasında düşünmemize yol açıyordu. Polis artık yumuşak yumuşak, dalga geçercesine tavır sergiliyordu. Bu tavırları da sırf kadın olmamızdan kaynaklıydı. Bir de bizim biraz da esnek davranmadan dolayıydı bence. Hepimiz bir sene hastalığı bile erteleyip gittik oraya ama polisin tavrı falan tık aşağılandığımızı düşünüyordum hepimiz ac söylüyorum. Ben bir eyleme gittiğimde kesin bir vır koymak isterim. Verdiğim bir kararı sonucu olursa olsun uygulamak isterim. Sonucu ille göz olsun anlamında söylemiyorum. Gözaltı elbette bir şey değil. Ama biz sonucunu almak istiyoruz. gazeteye küçük bir haber olabiliyorsun, sesini du ramıyorsun. İnsanı üzüyor. İçeridekiler mutlu e yorlardı ama dışarıda bir ses getirmiyordu eyle miz. Biz belki iç tartışmalarımızda karar alıyord basın açıklamanızı okuyacağız diye onlar okuma caksınız diyorlar ve biz o arada tekrar ayak üstü değerlendirme yapıp açıklamayı okumuyoruz. B bazı kadınlar da gözaltına alınmak istemiyorla eylem uzun süreli olabilsin diye bilmiyorum. Mes erkekli topluluklarda böyle bir esneklik olmuy Böyle sürdü. Geçtiğimiz Cumartesi de sona erdir Bu son hafta cezaevlerindeki bütün kadınlara m tup gönderdik. Daha önce üç cezaeviyle sınırlı tu yorduk eylemi. Bu hafta bölgedeki ve diğer cezae rinden isimlerine ulaşabildiğimiz bütün kadınları ledik. Bundan sonrasını tartışıyoruz. Yaptığımız lem uzun ama sürekli kendini tekrarlayan bir ey olmaya başlamıştı. Bundan sonra daha farklı eyl ler yapalım diyoruz. Bu dayanışmayı daha etkili de etmenin başka yollarını bulacağız."

Hücre tipine karşı neden sadece kadınla

Eylemin bitirilmesi ve yeni arayışlar peşine şülmesi sırasında ***Pazartesi*** olarak bize en ilginç len nokta cezaevleri gibi bütün toplumu etkileyen konu karşısında tavır alanların neden sadece kad lar olduğu ya da bundan sonrasına dair yapılacak rın neden kadınlar üzerinden olması gerektiği ol Bir yandan da karma grupların yaptığı işlerin hi ri düzenli sürmezken kadınların yaptığı eylemin denli istikrarlı ve kararlı olması da dikkat çeken b ka bir nokta. Davet edildiğimiz bir toplantıda, daki kadınlara da bu soruyu sorduk ama tatmin edici bir cevap alamadık. Alamad mız gibi tarihin ironilerinden biri olmaya a bir konuma da düştük. Biz feminist dergi ***zartesi*** olarak cezaevlerine ilişkin eylemle karma ve geniş topluluklarca daha ses geti bir şekilde planlanması gerektiğini savun ken, farklı bir çok yerde sadece ve sadece dm kurtuluşuna dair etkinlik ya da toplant rı karma gruplarla yapmak konusunda ıs eden arkadaşlarımız cezaevleri konusuna lince ısrarla kadın kadına bir toplulukl yapmayı sürdürmek istiyorlardı.

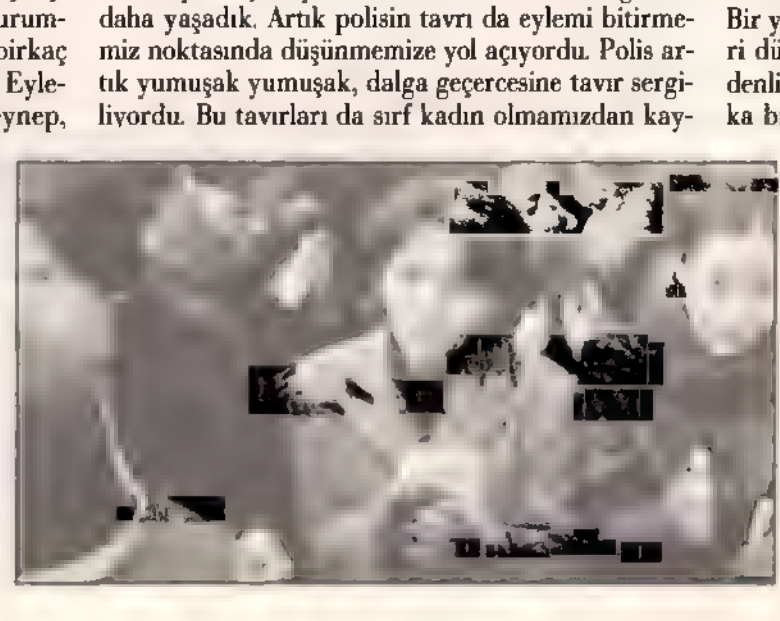

Leman, bu konudaki düşüncelerini şö

ifade etti:

"Biz bu eyleme 19 Aralık operasyonundan sonra başladık ama ondan önce de kadının kadın oluşundan kaynaklı, kadın cinselliğine yönelik baskılar, taciz, tecavüz her zaman olan şeylerdi. Tecavüz olayları bölgedeki savaşla birlikte artmıştı ayrıca. O zaman da bu eylemi yapmamız gerekirdi diye düşünüyorum. Ama 19 Aralık operasyonuyla iyice ortaya çıktı bunlar. Biliyoruz ki cezaevlerine yönelik operasyonda erkekler de tecavüze ve tacize uğradı. Ama kadınlar kadın olmaktan kaynaklı daha çok tacize uğruyorlar. Bir de kadın bakış açısıyla bu eylemi yapmak istedik. Bir de herhalde bizim ülkemizde kadınlar bu işe daha meyilli. Kadınlar daha çok sokaklarda olmak istiyor. Mesela bizim dernek açısından da böyle. Nereye gidersek gidelim kadınlar daha çoğunlukta olur. Kadınlar daha mücadeleci. Erkekler için durum artık "Biz her yerde varız, her şeyi yöneten biziz" durumu. Ama kadınlar öyle değil. Kadınlar kendilerini kanıtlamak istiyor. Kadınların karma örgütlerde önleri daha tıkalı bence. Oralarda kendilerini ifade ve kanıtlama şansları daha az. Çünkü 8 Martlarda gruplar erkeklerle gelmek isterler mitinge. Onun tartışmasını yaparız hep. Ama bu konuda çok esnek davrandılar. Çeşitli yapılardan bir çok kadın var. Bilmiyorum çok esnek davrandılar bu da beni biraz şaşırttı ama, birlikte iş yapabildik sonuçta. Bu da bizmı için büyük bir kazanç. 8 Martlarda çok tartıştığımız halde bu eylemde eylemin ruhunu herkes çok iyi kavradı herhalde. Cezaevlerinde yaşananlar herkesin sorunuydu ama erkeklerle yapılan işler çok uzun süreli olmadı. Erkekler içimizde olsaydı eylemin bu kadar uzun süreceğini sanmıyorum. Kadın olduğumuz için ortak bir dil yakalayabildik. İçimizde esnek olmayan kadınlar da vardı ama eylemin ruhuna uydular."

Sadece "anaların" değil, bütün kadınların sorunu

Halkevlerinden Zeynep ve ÖDP'den Hülya ise şunları söyledi:

Zeynep: Operasyon sadece içeridekilere dönük değildi. Dışarıdakileri de susturmayı amaçladı ve bir ölçüde başarılı da oldu. Hücre tipine karşı sayısı binleri bulan vicdani sorumluluğun sesi engellendi. Bu noktada biz kadm bakış açısıyla kamuoyuna seslenmeye, içerideki kadınlarla da dayanışmaya çabaladık. İçeridekiler için çok anlamlıydı yaptığımız şey. Ama dışarıda her şey bitmişti.

Hülya: Endişeliyiz çift yönlü bir ifade. Bir yanı içeriye yani cezaevindekilere yalnız olmadıklarını, kadın olarak orada yaşadıklarını en iyi bizim anlayabileceğimizi anlatmak diğer yam ise hücre tipi cezaevini karşı kamuoyundaki sessizliği kırabilmek ve dışarıdaki suskun kitleye bir şeyler söyleyebilmek. Bugüne gelindiğinde içeridekilerle sürdürdüğümüz dayanışma ve haberleşmenin içerisi için anlamını bulduğunu görüyoruz. Ama dışarıya dönük hedefimizi ne yazık ki gerçekleştiremedik. Biz kararlıydık ama dışarıyı uyandırabilecek bir hareketlilik yaratamadık. Gelinen noktada politik bir anlamı olan bu etkinlik dışarıda politik karşılığını bulamadı. Bundan sonra da her hafta yapılacak rutin bir eylem yerine daha politik, belki biçimi farklı yeni eylemler yapacağız.

Zeynep: Neden karma bir eylem yapmadığımıza gelince, karma işler de yapılıyordu ama çözüldü. Onu yeniden yapmaya çalışmak çok zor. Ama kadınlarla oluşturduğumuz zemin bir çok kadının bağımsız da olsa yer alabileceği bir zemindi. Diğer karma örgütlülüklerde ise çok parçalı ve uzun soluklu birlikte iş yapma geleneğinin olmaması çözülmeyi getirdi. Bir de bence hücre karşıtı platformun ayakları yere basan ve net bir politikası olmadı hiçbir zaman bu da dağılmasında etken.

Hülya: F tiplerine karşı olanlar, ölümlere dur diyenler vardı hep. Karma örgütler de bunları diyorlardı. Biz ise F Tipine karşı çıkışı kadınların daha çok bildiği bir yerden kurguladık. Sadece anne olmaları, tutuklu yakım olmaları üzerinden değil, sekiz metre karelik bir alanda yalnız olmanın ne demek olduğunu anlamamızdan, kadınlarla dayanışmanın onların o alanda erkeklere de uygulansa da kadınlar üzerinde sıklaşan cinsel şiddete dur deme imkanı yaratacağından, kadın tutsaklara uygulanan cinsel şiddeti birileri duyuracaksa bunların kadınlar olması gerektiğinden yola çıktık. Ayrıca sadece solcu kadınları değil solun dışındaki kadınları kapsayabileceğimizi düşündük.

Zeynep: Oluşturduğumuz örgütlülük, esnek, amacına hizmet eden, kurum isimlerinin öne çıkarılmadığı, siyasi çıkar ve hesapların güdülmediği bir iş yapmaya çalıştı. Bence başarılı da oldu. Kadınlarla bu kriterlere uyan işleri yapmak daha kolay. Ayrıca biz bu kadınlarla beraber, sürekli iş yapabileceğimizi gördük. Karma platformlar dağıldı. Savaşa karşı platformda da aynısı oldu. Kadınlarla birlikte daha kolay iş yapılabiliyor. Geldiğimiz noktada bitirmek gerekiyordu. Ama daha iyisini ve yenilenerek yapabilmek için. Biz sadece ölüm oruçlarının sürüp sürmemesiyle sınırlı işler yapmayacağız elbette. Asıl olarak F Tipine karşı iş yapan bir topluluk olacağız. Bu bir yıl boyunca ortak bir duyarlılık oluşturduk ve birbirimizi tamdık. Gelecekte söylediğimizi yapabilecek bir grup olacağız.

Hülya: Bütün muhalif kesimler, buna partiler ve sendikalar da dahil F Tipi cezaevleri ve ölüm oruçlarının bitirilmesi konusunda süreklilik arz eden bir gündem yaratamıyorlar ve gündemi etkileyemiyorlar. Biz F Tipini ve kadın dayanışmasını gündemde tutmaya çalışacağız. F Tipinden bağımsız olarak da devletimizin daha önceki pratikleri de bize gösteriyor ki cezaevlerinde kadınları yalnız bırakmak onların başına sürekli yeni saldırı, taciz ve tecavüz demektir. Bizler cezaevlerindeki kadın arkadaşlarımızla sürekli irtibat halinde olacak ve onları yalnız bırakmayacağız. Son eylemimiz diğerlerine göre daha kalabalıktı. Tabii bizler dayak yiyip gözaltına alınınca ancak gazetelere haber olabiliyoruz.

Zeynep: Sonuç olarak eylemimiz aslında bitmedi. Sadece tarzım değiştirerek cezaevleri sorununu kamuoyuna anlatacak tarz değişikliği yapacağız. Amaçlarımıza ulaşana kadar da kararlıyız.

Gelecek ittifaklar için

Emekçi Kadınlar Birliği:

Bir yılı aşkın bir süredir toplumsal muhalefetin tecrite karşı verdiği mücadelede yerimizi alırken, hücrelerin kadınlar için daha özgül sorunlar (taciz, tecavüz, kamerayla her an izlenme vb.) doğurduğu bilincinden hareketle kadınlar cephesinden bir başka mücadele mevzisi yaratmak istedik. Toplumsal yaşamdan tecrit edilmiş, kendi kimliklerinden yabancılaştırılmış kadınların, bugün tecriti yaşayan tutuklu devrimci kadınlarla dayanışmasını anlamlı bulduk. Kuşkusuz tecrit, salt kadın tutukluların yaşadığı bir sorun değildir. Ama tecrite karşı verilecek mücadelenin, her örgütün kendi yapısına uygun bir bileşenle ve anlayışıyla her alanda vermesi gerektiği fikriyle sadece kadınlarla bu eylemi gerçekleştirdik. Bunu farklı adımlarla büyütmek gereklidir. "Endişeliyiz" eylemi toplumsal muhalefetin susturulduğu bir dönemde polisin şiddeti altında, istikrarh, uyumlu, hassasiyetlere saygılı bir temelde sürdürüldü. Bu topraklarda uzun eylem birlikteliği yönüyle demokratik kadın hareketi mücadelesi tarihine geçmeyi hak eden bir birliktelikti. Eylemin biturilişi hepimizi üzmekle birlikte iyi bir "sonu" gerçekleştirmiş olmak gelecek ittifaklar açısından önemliydi. Tabii Kürt kadınlarının bu eyleme ilgisizliği bir başka talihsizlikti. Bir eylemin dışarıdan bir müdahaleyle bitirilmeden önce ki bun karşı durulabilecek bir kitle potansiyeli de yoksa kendi irademizle son vermek en doğrusuydu. Biz bunu yaptık. Ama "Endişeliyiz" ekibi çeşitli eylemlerle tecrite yine hayır diyecek.

Üç kapı, üç kilit, seksen iki ölüm...

Cumartesi eylemlerinin bitmesi tartışılırken İstanbul Barosu bir toplantı düzenledi. Dört büyük baronun Adalet Bakanlığı'na önerdiği üç kapı üç kilit formülü ve bir yıllık süreç değerlendirildi. edilen Ölüm oruçlarına son verilmek üzere Adalet Bakanlığına sunulan öneri ve bir yıllık değerlendirme yapıldı. Toplantıya konuşmacı olarak Mehmet Bekaroğlu, Şebnem Korur Fincancı, Yücel Sayman ve Baro Cezaevi Komisyonundan bir avukat katıldı. Yücel Sayman üç kapı ve üç kilit açılsın önerisinin F Tipi cezaevlerinin mimari ve altyapısında hiçbir değişiklik gerektirmediğini, yasaya aykırı olmadığım, tutuklu ve hükümlülerin bu talebe olumlu cevap verdiklerini, artık söz sırasının Adalet Bakanlığında olduğunu söyledi. Mehmet Bekaroğlu da meselenin bir inatlaşmaya dönüştüğünü, inadın bir yüzünün devletin otoriter ve totaliter yapısı olduğunu diğer yüzünün ise Adalet Bakanı'nm kişiliği olduğunu söyleyerek, "Üç kilit açıp, dokuz kişinin görüşmesini sağlamakla devletin güvenliği sarsılmaz, Hikmet Sami Türk öneriye cevap vermelidir. Ölümler durmalıdır," dedi. Ölümler durmalı! Üç kapı, üç kilit için 82 ölü...Ölümler durmalı artık...

Beyhan Demir

Amerikan bombardıman uçakları Afganistan'ın şehirlerini ve dağlarını vururken, aralık ayının ilk günlerinde, Brüksel kenti tarihi bir toplantıya ev sahipliği yaptı (1). Afganlı Kadınlar Zirvesi olarak anılan bu konferans, Afganistan, Pakistan, İran, Orta Asya Cumhuriyetleri, Kanada ve Avrupa'da yaşayan farklı etnik köken, dil ve dinden öncü konumdaki otuz sekiz Afganlı eylemci kadını biraraya getirdi.

Taliban sonrası Afganistan'ın yeniden yapılanmasının ve kadınların geleğinin tartışıldığı bu toplantı, ağırlıklı olarak Batılı feminist kadınların çabalarıyla düzenlenmişti (2). Aşağıda, zirveyle ilgili olarak The Nation dergisinde yer alan bir değerlendirmenin geniş özetini bulacaksınız (3).

Afganlı kadınlar zirvede haykırdı:

Afganistan her yerde

Afganlı kadınlar bu konferansta her şeyden önce aralarındaki derin ayrılıklarla yüzyüze gelmek durumunda kaldı. Her zaman dile getirilen, "Afganlı kadınların sesi 'nin bir ağızdan çıktığını söylemek yanıltıcıydı. Birbirinden farklı dillerin konuşulduğu Afganistan'da, yirmi üç yıldan beri süren savaş etnik ve dinsel gerilimleri artırmış, kadınlar da bundan nasibini fazlasıyla almıştı. Şehirlerdeki, özellikle Kâbil'deki yaşamla kırsal kesim arasında da geleneksel bakımdan çok köklü farklılıklar vardı. Üstelik, 1978'deki Sovyet destekli darbeyle başlayan ve Taliban'ın 1996'da iktidarı ele geçirmesiyle sonuçlanan süreçte, dünyanın dört bir yanına dağılmış olan Afganlı kadınlar, Brüksel'deki toplantıya, birbirine benzemeyen geçmişlerim ve farklı dünya görüşlerini taşımışlardı.

Amerika, Kanada ve Avrupa'da yaşayan, Batı'ya özgü şık giysiler içindeki Afganlı göçmen kadınlar, toplantıda İran'dan, Rusya'dan, Orta Asya Cumhuriyetleri'nden gelen rengârenk başörtülü ve uzun etekli hemcinsleriyle buluştu. Bölgeyi terk etmeyen ve Afganistan sınırındaki Pakistan göçmen kamplarında ya da yoksul halk arasında çalışan kadınlar ise sade giysileri ve tanınmamak için yüzlerini sakladıkları siyah eşarplarıyla dikkat çekiyordu. Afganistan Devrimci Kadınlar Birliği (RAWA) militanlarından, henüz yirmi beşindeki Hena Efat ile yirmi sekiz yaşındaki ufak tefek Sahar Saba, ölüm tehdidine rağmen kızlara ve kadınlara gizlice eğitim verme riskini göze almış kadınlardı. Onlardan daha yaşlı olan Şefika Habibi ve Habibe Sorabi ise, yıpranmış, yanık yüzleri ve koyu renkli sade giysileriyle yıllardır süren bir mücadelenin temsilcisiydiler.

Afganlı kadınların kültürel farklılıkları toplantıda, Afganistan'ın ve kadınların geleceği konusunda derin görüş ayrılıklarının ortaya çıkmasına neden oldu. Tartışmalar özellikle istikrar sağlandıktan sonra kurulacak hükümetin şekli üzerinde yoğunlaştı: Laik bir demokrasi mi, İran modelini temel alan bir İslam Cumhuriyeti mi yoksa ikisi arası, 1964 Afgan Anayasası'na dayalı bir yönetim biçimi mi? Kuzey İttifakı'nın doksanlı yıllardaki mezalimi henüz hafızalardan silinmediği içindir ki, kadınların hepsi onları şiddetten koruyacak bir barış gücünün gerekliliği üzerinde birleşiyordu. Ancak bu gücün kimlerden oluşacağı ve yetkilerinin boyutu ayrı bir tartışma konusu oldu.

Batılı feministlerin güçlü desteğine sahip olan RAWA ve WAPHA (Kadınların Barış ve İnsan Hakları için Afganistan İttifakı) gibi örgütler, Brüksel toplantısından Cenevre Konvansiyonu, BM İnsan Hakları Bildirgesi ve Pekin Sözleşmesi türünden uluslararası yasalara dayalı bir sonuç bildirgesi çıkartmak için çaba gösteriyordu. Sahar Saba, demokrasinin sadece Batılılar için değil, tüm insanlık için gerekli olduğunu savundu. Başkaları bunun son derece sakıncalı ve bir o kadar da zamansız bir talep olduğu kanısındaydı. İnayet- Seraj, Afganistan ın halihazırda geleneklerine bağlı, geri kalmış, patriyarkal ve tutucu bir ülke olduğunu, geleneksel İslam kültürü ortamında yaşayan kadınların bu hakların hayata geçirilmesinde karşılaşılacak zorlukların farkında olduğunu söyledi. Bu noktadan hareketle, köktendincilerin tepkisine neden olacak, karma eğitim, burkanın yasaklanması, kadınlara boşanma hakkının tanınması, miras, görücü usulü ile evliliğin kaldırılması gibi yakıcı konuların şimdilik zorlanmaması gerektiği vurgulandı. California, Malibu TV'de çalışan, eski Afgan güzellik kraliçesi Zehra Yusuf Davut bu görüşe katılarak, "Temkinli adımlarla ilerlemeliyiz," diyordu. "Çalışma, eğitim ve sağlık haklarını kazanmak çok önemli. Bir kadın tepeden tırnağa burkaya bürünse de, eğer okula gidebiliyorsa, bu benim itiraz etmeyeceğim bir durum."

Batılıların Müslüman kadınların örtünmesini ezilmenin başlıca aracı olarak değerlendirmesi, delegelerden birçoğunu hayal kırıklığına uğratmıştı. Burkayı savunmamakla birlikte, laik Türkiye'de olduğu gibi ilerde geleneksel İslami giysileri yasaklayıcı kararların çıkmasından endişe duyuyorlardı.

Çeşitli anlaşmazlıklara rağmen üç günün sonunda gerek delegeler, gerekse toplantıyı düzenleyenler gene de olumlu sonuçlar elde etmenin sevincini yaşadı. Afganlı kadınların ortaklaşa kaleme aldığı sonuç bildirgesinde Batı tarzında laik bir demokrasi için koşulların elverişli olmadığı belirtildi. Ancak bildirgede çok önemli 62 talep yer alıyordu. Bunlar arasında kız ve oğlan çocuklar için okulların en geç 2002 Martı'nda açılması; göçmen kamplarında gebeliği önleyici uygulamaların başlatılması; geniş kapsamlı bir silahsızlanmanın sağlanması; kara mayınlarının temizlenmesi; vurtdışından gelen yardımların Afgan sivil toplum kuruluşları aracılığıyla dağıtılması: hastanelerin çalışır hale getirilmesi; aşı vb. koruyucu sağlık önlemlerinin bir an önce uygulanması vardı.

Buna paralel olarak, toplantıyı düzenleyen kadın örgütleri de Afganlı Kadınlarla Dayanışma adı altında kendilerine düşen görevleri açıkladı:

Brüksel Zirvesi'nde alınan kararlar doğrultusunda, karar mekanizmalarına kadınların da katılımıyla, Afganistan'ın yeniden yapılanması için tahsis edilecek uluslararası fonların, kadınlarda oluşan sivil toplum örgütlerince denetlenmesini sağlamak.

2002 Uluslararası Kadınlar Günü teması için "Afganistan Her Yerde!" sloganını benimseyerek Afganistan'da en vahim şekliyle tezahür eden kadın düşmanlığının aslında evrensel olduğunu vurgulamak.

Bonn'da kurulan geçici Afgan Hükümeti'ndeki Kadın Bakanlığı'na siyasi destek sağlamak, kadınların seçimlere katılmasını teşvik edici çalışmalar yapmak.

Ne var ki, fazla müdahaleden hoşlanmayan Afganlı kadınlar adın konuşan, Afganistan Barış ve İnsan Hakları İttifakı üyesi Zieba Shorish Shamley, "Bizleri kendi emelleriniz doğrultusunda kullanmayın," uyarısında bulundu. "Bizim Batılı kardeşlerimiz, Doğulu kardeşlerimiz ve uluslararası dostlarımız var. Koşulsuz dayanışma gösterenlere müteşekkiriz; yardımlarına her zaman açığız, ama bizi kullanmaya kalkanlar bunun geri tepeceğini bilmelidir.

Bu zirveden bir hareketin doğmasını ümit etmek için henüz erken. Ancak değişik kesimlerden gelen ve her biri yüzlerce Afganlı kadını temsil eden bu delegelerin, yirmi üç yıl süren iç savaştan sonra bir araya gelebilmiş olması bile gelecek için bir ümit sayılabilir.

Beril Eyüboğlu

Kaynaklar

(1) Afghan Women's Summit, 4-5 Aralık. 2001

(2) Equality Now, V-Day, Feminist Majority Foundation, Center for Strategik Initiative, European Women's Lobby, v.

(3) "Where Are the Women?", Sara Austin, The Nation 31 Aralık, 200

O da bir anne

Doktor Nurit Peled-Elhanan İsrailli bir kadın. Kızını bir intihar saldırısında kaybetmiş. Ama acısını görüşlerine yansıtmıyor...

"Teröristleri yaratan, onları yetiştiren, toprakla-rını işgal ederek açlığa mahkûm eden, aşağılayan, ezen ve bu suretle sayılarının her geçen gün artmasına sebep olan İsrail'dir.

İnsanları kafeslere kapatır, çöplüklerde yaşamak zorunda bırakırsanız olacak budur," diyen İbrani Üniversitesi öğretim üyelerinden Dr. Nurit Peled- Elhanan, bundan dört yıl önce, on dört yaşındaki biricik kızı Smadar'ı bir intihar saldırısında kaybetmiş bir anne. "Kadınlara ve annelere güveniyorum", diyor Peled. "Milliyetçiliği, ırkçılığı ve dinleri alt edebilen yegâne ortak payda olduğunu düşünüyorum anneliğin. Siyasetçilerin ve generallerin karşısına cesaretle dikilebiliyor anneler." *(1)*

"Son zamanlarda en çok kandan söz ediyoruz; İsrail askerlerinin ellerine bulaşan kandan. İzninizle kanla ilgili bir şeyler söylemek istiyorum." diyerek sürdürüyor sözü. "Ülkemiz kana bulanmış durumda. Otuz yıldır açgözlülük, ırkçılık, üstünlük kuruntusu ve efsaneler uğruna feda ettiğimiz çocuklarımızın kanına gömüldük boğazımıza kadar. İsrailli ve Filistinli çocuklar son otuz yıldır İsrail hükümetlerinin her yoldan kışkırttığı ve sürdürdüğü bir savaşın bedelini ödüyor.

Benim küçük kızım İsrailli olduğu için, Filistinli olmaktan dolayı aşağılanmış, ezilmiş, ümitsizlikten intihar edecek ve cinayet işleyecek kadar insanlıktan çıkmış bir genç adam tarafından öldürüldü. Çocuklar ölüm saçan bir oyunun en ucuz malzemesi. Lider olduklarını sananlar bu malzemeyi pervasızca, kolaylıkla kullanıyor. Zira siyasetçilerle generaller için çocuklar soyut yaratıklar ve böyle bir pazarlıkta kan ucuz. Sen benden birinin canını alınca ben de senin taraftan yüzünü haklarını. Bizim sözde liderlerimiz ve tabii şimdiki başbakanımız için öldürmek her zaman için siyasi sorunları çözmenin yanı sıra erkekliklerini ve onurlarını kanıtlamanın da en kestirme yolu olmuştur. Ne var ki tek evladından yoksun kalan benim gibi biri için bir çocuğu kaybetmenin onur verici hiç bir yanı yoktur. Erkeklik ve onur gibi terimlerin öldürücü olduğunu biliyorum. Erkeklik ve onur benzeri terimler, ölüm soluyor.

Bundan dolayı kendimi bölgedeki bölünmüşlüğün dışında tutmak istiyorum. Bana göre insanlar Yahudi ve Filistinli olarak değil, bir yanda barış severler, öte yanda ise savaş suçluları olarak sınıflandırılmalı.

Küçük kızım öldürüldüğünde, bir gazeteci bana, neden öte taraftan başsağlığı dileklerini kabul ettiğimi sordu. Ona hiç tereddüt etmeden öte taraftan kimsenin başsağlığını kabul etmediğimi söyledim. Kudüs Belediye Başkanı ziyaretime geldiğinde de onunla konuşmak ya da elini sıkmak istemediğimden odadan çıktım. Benim için öte taraf işgalcilerdir. İsrail eğitim sistemi tek kültüre ve tek dile dayalıdır. İsrail siyasetinin ve eğitiminin temel sloganı: tek devlet, tek yürek, tek düşüncedir.

Çocuklarımız ölüyor çünkü İsrail'de ayakta duran yegâne şey efsanedir. Çocuklarımız ölüyor çünkü onlar eski taşların insan hayatından daha önemli olduğuna inandırılarak yetiştiriliyor. Çocuklarımız ölüyor çünkü Yahudi anne yok artık; onun yerini çocuklarını gönüllü olarak ölmeye ve öldürmeye gönderen ya da ölümden ve yıkımdan başka bir şey vaat etmeyen çalınmış topraklarda yaşatan anneler aldı...

Ölüm saçan İsrail Hükümeti'nin karşısında hiç bir muhalefetin yer almadığı, uygulanan zulme rağmen halk arasında ürkütücü bir uzlaşının gözlendiği, İsrail solunun bitkisel hayata girdiği ve İsrail solcularının Filistinliler'in kendilerini hayal kırıklığına uğrattığını ifade ettikleri şu günlerde, dünyanın bu insanları soykırım uygulamaktan ya da intihar saldırılarından caydıracak bir yol bulmasını diliyorum... İsrail Hükümeti'nin işkence ve zulüm altındaki insanları serbest bırakmasını, çalınmış toprakların asıl sahiplerine geri verilmesini sağlayacak bir yol bulmasını istiyorum dünyadan. Kanla ilgili pazarlıklara son verilsin ki çocuklarımız yaşama hakkına kavuşabilsin.

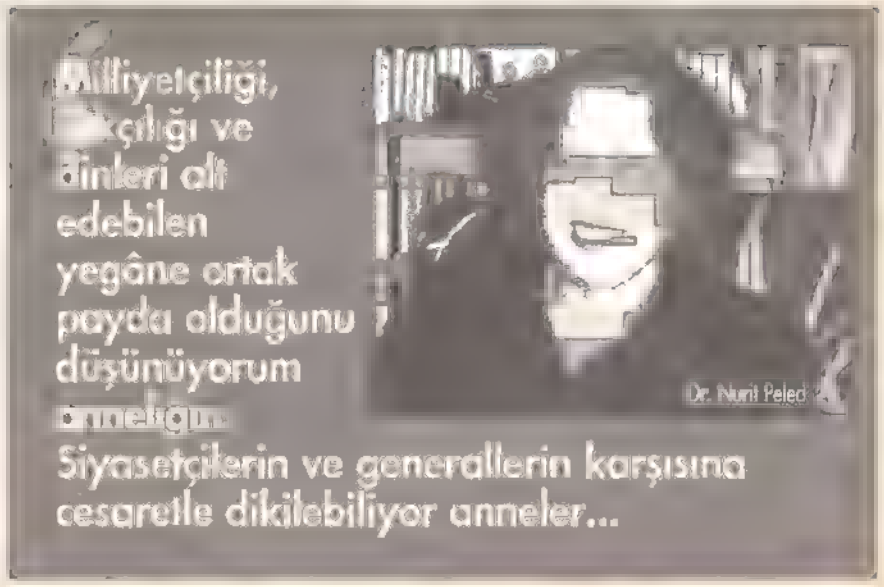

Bir çocuğu öldürmek ne kadar kolaysa yaşatmak o denli zordur.

Eğer biz kadınlar ve anneler olarak barış yanlısı tüm güçlerle birlikte siyasetçilere karşı çıkarak onları ölümcül planlarından vazgeçmeye zorlamazsak, çok yakında ülkemizde söz söylemenin, yazmanın ya da okumanın bir anlamı kalmayacak, ölüm çığlıklarından başka ses duyulmaz olacak."

Çeviren
Beril Eyüboğlu

Dipnotlar

(1) Nurit Peled'in Barış ve Özgürlük için Uluslararası Kadınlar Birliği (WILPF)'nin davetlisi olarak 29 Temmuz 2001'de yapmış olduğu konuşmayı kısaltarak yayımlıyoruz.

can dostum dayanağım rakibem

Sevgiliniz terkettiğinde, aldatıldığınızda, kocanızdan dayak yediğinizde, ağladığınızda yanınızda kim vardı? Peki ya en acımasız eleştirileri size yönelten, güzel olduğunuzda kıskanan, bir erkek uğruna size sırtını dönen kimdi? Kadınlar bu ay en yakın kadın arkadaşlarıyla ilişkilerini konuştu...

Meral ***(33-Manikürcü)*****:** Benim ortaokul sıralarımda çok yakın bir kız arkadaşım vardı. Ama benden çok farklı biriydi. Aynı sınıfta da okuduk bir ara. Bunalımlı, kompleksleri olan, babasıyla yaşayan, çok sorunlu bir kızdı. Benim de sorunlarım vardı. Gecemiz gündüzümüz bir geçerdi ve her şeyimizi paylaşırdık. Ergenlik dönemi bunalımlarımızı, evdeki huzursuzluklarımızı birbirimize anlatır, hayaller kurar ve bu tatsızlıkları birlikte aşmaya çalışırdık. Arada kavga da ederdik ama birkaç gün süren küslüklerden sonra dayanamaz barışırdık. Ben evlenene kadar neredeyse tüm zamanım onunla geçti. Ben evlendikten sonra o kendini çok yalnız hissetmeye başladı. Ona az vakit ayırmamdan dolayı hep kızardı bana. Evlenmeden önce de sevgililerimle daha çok vakit geçirip onu ihmal ettiğimi söylerdi. İkimizin bir hayali vardı, arkadaş olan birileriyle evlenecektik ki ayrılmayalım. Nitekim yaptık da. Evlendikten sonra o da hamile kaldı, hemen benim arkamdan. Fakat onun çok sorunlu bir evliliği oldu ve planladığımız gibi çok fazla görüşüp konuşamadık. Daha sonra kocasından ayrıldı, ruhsal bakımdan hastaydı. Sonunda da gizli şizofreni teşhisi konuldu. Çok ağır şeyler yaşadı. Ben onun bu zor döneminde öncesinin acısını çıkarır gibi hep yanında olmaya çalıştım. Bizde kaldı bir sene kadar ama birlikte olmak çok zordu. Bir süre sonra bu arkadaşlığı sürdüremeyeceğimi anladım. O da başka bir yerde yaşamaya başladı ve biz koptuk. Koptuktan sonra hiçbir kadınla onunla olduğum kadar yakın arkadaş olamadım. Oysa buna her zaman çok ihtiyaç duydum. Şimdi düşünüyorum da, hiçbir erkekle ne arkadaş olarak ne de sevgili olarak onunla paylaştığım şeyleri paylaşamadım. Düşünsenize, uzun yıllar birlikte oluyorsunuz, en kötü gününüzde yanınızda oluyor, neşeli günlerinizde birlikte eğlenip gülüyorsunuz ve en önemlisi bir gün beni terk eder, başka birini bulur, acaba beni hâlâ seviyor mu gibi kaygılar duymuyorsunuz. En azından ben öyle yaşadım. Beni aldatmadı, her zaman anlamaya çahştı ve ben her durumda, her şeyi paylaşabileceğim biri olduğunu biliyordum. Bu inanılmaz güzel ve güven verici bir ilişki.

Saadet*(45-Bankacı)*: Benim farklı dönemlerde farklı dostlarım oldu. Birden fazla kadınla uzun dönem süren arkadaşlıklar yaşadım. Yani sadece en yakın tek kadın arkadaş değil, yakın ama birkaç kadınla arkadaşlık yaptım. Mesela otuz yıllık bir arkadaşım var. Ayda bir görüşür haldeyiz. Yakın olduğum dönemlerde de sorunlar çıktı zaten. Belki de o yüzden kadınlarla arkadaşlığımı çok yakın tutmamaya çalışıyorum. Çünkü ne kadar yakın olursan, aşkta olduğu gibi aslında, problemler çoğalıyor. Benim kız arkadaşlarımla yaşadığım sorunlar genellikle kıskançlıktan olurdu. Ve hep yakınlık dönemimizin akabinde bir erkek çıkardı ortaya. O erkek hangimizin hayatına girerse girsin onun devreye girdiği andan itibaren biz birbirimizi yemeye başlardık. Uzaklaşma olurdu. Yalnız kendimi şu konuda beğenirim ne erkek arkadaş, ne de evli oluşum benim kadın arkadaşlarımla ilişkimi değiştirmez. Evliyken de arkadaşlarımla eskisi gibi görüşürdüm. Fakat giderek şunu gözlemledim. İnsanlar sevinçlerini paylaşmaktan çok kaçmıyor. Ve kadın kadına dostluklar da ağlama dostlukları oluyor genelde. Kötü zamanında geliyor, sorunlarını anlatıyor, üzüyor seni. Paramparça bırakıp gidiyor. Ama iyi zamanlarını, yani mutlu ve sorunsuz dönemlerini paylaşmayı bilmiyorlar. Benim hayatımda da böyle oldu.

Ayşegül*(19-Öğrenci)*: Benim de ilkokul ikide Gülten diye bir arkadaşım vardı, göçmen. Aynı sokakta oturuyorduk. Okula birlikte giderdik. Ortaokula birlikte başladık. Orta ikide Gülten'in sevgilileri olmaya başladı. Daha o yaştaki oğlanlar onu kısıtlamaya çalışıyorlardı ve ben de bunu eleştiriyordum. Bu eleştiriler kıskançlık olarak yorumlanıyordu. Sevgilileri onu mutsuz ediyor, ben de buna dayanamayıp eleştirmeyi sürdürüyordum. Tam o ergenliğin herşeyi, saçı, başı, giyimi etkilediği dönemde ben erkeklerin davranışlarını fark ettim. Hiç kızlar gibi değillerdi. Kıskançlık yoktu mesela. Onlarla da her şeyini konuşabiliyordun. Ama tabii erkeklerle bir mesafe oluyor aranda. Onlarla regl olduğunu konuşamıyorsun. Karın ağrını paylaşamıyorsun. O da mastürbasyon yaptığını sana söylemiyor. Bir mesafe oluyor arada. Erkeklerle ne kadar iyi geçinsem de regl olduğumda karnımın ağrıdığını Gülten'e söylüyordum. Lisede ayrıldık Gülten'le. Ben bulunduğum lisede solcularla tanıştım. Tabii daha ajite, yoldaşlık kavramının ağır bastığı arkadaşlıklar oldu. Ama o mesafeyi tekrar fark ettiğimde kızlarla daha yakın olmanın gereğini duydum. Solun içinde de feminizmi öğrenmeye başladığım anda bende bir kadıncılık başladı. Bütün kadınları sevmeliyim diye düşündüm ama kadınlar da bir noktada acı çektirebiliyor. Mesela benim sevgili olmadığı için, kitap okumaya da meraküm var, bütün kızlar gelip bana dertlerini anlatır, akıl isterler di. Dert anlatmaya geldiğinde yanma geliyorlar ani daha mutlu bir şeyi paylaşmak için sevgililerini tercih ediyorlar.

Emine ***(39-Muhasebeci)*****:** Ben de geçmişe gidere anlatmak zorundayım. Çünkü şimdi aynı duyguyl aynı özveriyle yakın bir kadın arkadaşım olamıyo Taa ilkokulda komşumuzun kızıyla iyi arkadaşlığı vardı. Onlar üç kız, ben tektim. İçlerinden biriyle d yaşıttım. Ben atılgan, dışa dönüktüm. O da tam te si, içe dönük, sakin bir kızdı. Ve ikimizin adı d Emine idi. Bu arkadaşımla dostluğum yirmi yedi ya şıma kadar sürdü. Ben evlendim. İstanbul'a geldi Onun ilgi duyduğu erkek bana ilgi duyunca, o üzül mesin diye ilgilenmedim. Bence doğru olan da buy du. Böylece biz iki Emine 1986 yılma dek birbirimi zi üzmeden. kırmadan arkadaşlığımızı sürdürdük Kıskançlık yapmadık. Birbirini tamamlayan iki kı şiydik sanki. Ben sonra sevdiğim insanla evlendim. ise görücü usulüyle evlendi. 86'da İstanbul'a geldik ten sonra daha devrimci insanlardan oluşan bir orta ma girdim. Daha medeni ilişkiler yaşayacağımı haya ediyordum. Ama onları tanıdıkça birbirimizin dili anlamadığımızı iyice anladım. O ortamdaki kadın larla asla dost olamadık. Güya yoldaştık. Benim ya mmdaydılar. Ama eşimle bir çelişki yaşadığım za man eşimin yanında yer alıyorlardı. Bir tanesi fark lıydı. Şu anda cezaevinde. Onu asla unutamam.

Didem ***(15-Öğrenci)*****:** Burada en çok kıskançlıkta bahsedildi. Benim de aklıma şu geldi; aslında kadın ları kalıbıa sokan da birbirini eleştiren de kadınla oluyor. Hani vardır ya, "Çok kilo almış, kalçaları d büyükmüş" gibi. Bunları daha çok kadınlar yapıyo Kadınlar arası kıskançlık da daha çok böyle şeylerd oluyor. Ama benim arkadaşlarımla hiç böyle bir kıs kançlık sorunum olmadı. Biz ortaokulda dört arka daştık. Dördümüz de farklı çevrelerden geliyorduk Ben en farklısıydım, annem feminist, ben feministim Arkadaşlarımın hiç biri politikayla ilgilenmiyordı ben ilgileniyordum. Biz okulda o dört kişi birbirimiz den ayrılmazdık ve popülerdik aslında. Her birim zin de kendine ait tarzı ve özelliği vardı. Birbirimiz çok bağlıydık. Bazen birbirimizi yıpratacak kadı birbirimize bağlıydık. En popüler ve en güzel olan mız, ki eğer aramızdan biri kıskanılacaksa bu o olu du, bize çok büyük bir kazık attı ve bunun üzerin dördümüz ayrıldık. Bizim o zaman bütün bunla rağmen birbirini kıskanma gibi bir duygumuz yokt

Şimdi lisedeki arkadaşlıklara bakıyorum, daha çok kıskanma var. İnsan büyüdükçe birbirini daha çok kıskanmaya başlıyor. O çocuksu havadan çıkılıyor artık. Ne zaman ki işin içine erkekler değil, kadınlık durumu giriyor, işte o zaman aradaki bağı korumak ve arkadaşlığını ilerletmek zorlaşıyor, kıskançlık artıyor. Ortaokulda öyle politik ayrım filan da olmazdı. Zannetmiyorum ki benim sağcı bir arkadaşım olsun. Büyüdükçe politik tercihler de arkadaşlığı etkiliyor. Biz hiç ayrılmayacağız zannediyorduk ama öyle olmadı. Düşünüyorum da, gerçekten insanın otuz yıllık arkadaşlıkları olabilir mi? Öyle insanlara imrenerek bakıyorum.

Ayşegül: Ortaokulda falan başlayan arkadaşlıklar sürmüyor, çünkü daha Çocuksun, insan sonra çok değişiyor. Ama şimdi benim iki tane iyi arkadaşım var ve onlarla paylaştığım şeyler daha hayatı sorgulayan ve keşfetmemi sağlayan şeyler. Bence paylaşılan şeyler arttıkça ve birlikte bir şeyler yaptıkça arkadaşlık daha sağlam oluyor. Orta okulda falan insanın şekillenmesi daha yeni başlıyor. Ama sonrasında yaşanan arkadaşlıklarda politik ortaklıklar ya da kopuşlar olur. Benim hayatımda çok acısını çektiğim bir kopuş var. Bir yılımı geçirdiğim ve her şeyimi paylaştığım biriydi. Benim çok hoşlandığım hatta taptığım (çok ayıp ama) erkek arkadaşım olmak üzere olan kişiyle çıkmaya başladı. Onların başladığı akşam belki de biz çıkmaya başlayacaktık. Ama ben yine de o süreçten sonra devanı ettim. Bir süre sonra evden kaçtı. Ben yine ona elimden geldiği kadar yardım etmeye çalıştım. Ama ben çektiğim onca acıdan sonra biraz teşekkür bekledim. Hani bu kadar yardım ediyorsun bu kadar acı çekiyorsun, ama hiç tepki vermiyor bile. Bu çok acı

Saadet: Eski bir arkadaşım geldi aklıma şimdi. Orta ikide tanışıp sonra lisede çok samimi olduğum, on beş yıl süren bir dostluktu. Liseyi bitirdikten sonra da bir süre görüşemedik, sonra ben onu bir şekilde yakaladım. Karşılaştık. Tekrar aynı tempoda devam etti arkadaşlığımız. O süreçte benim çok sevdiğim bir adam vardı. Nişanlanmak üzereydim. Onlarla tanıştırdım. Hatta onun bir arkadaşıyla beraber olmasına aracılık ettim. Fakat hâlâ içimde yanlış mı yaptım düşüncesi taşısam da benim sevgilime asılmaya başladı. Çok bariz ve çok tatsız şeyler yapmaya başladı. Adamın evine gidiyor, adamın bütün dediklerinin yanında. Böyle bir durum. Biz böyle bir durumu konuşarak öylesine güzel çözdük ki anlatamam. Ben arkadaşımı aldım karşıma, ne yapmak istediğini sordum; arkadaşlığımızın benim için önemini anlattım. böyle yapmaya devam ederse dostluğumuzun biteceğini söyledim. O da beni asla kaybetmek istemediğini, yanlışları olduğunu ve bunları düzelteceğini söyledi ve ondan sonra hakikaten kendini çok toparladı. Ben daha sonra bir başkasıyla evlendim. Bir gün bu arkadaşım, kocam ve ben aynı yatakta yattık. Yatacak yer yokluğundan oldu ama demek istediğim arkadaşımla aramda kurulan güven ilişkisi. Fakat benim tam boşanma dönemimdeki sıkıntılarında onun da başka sıkıntıları vardı. Onları paylaşamadık, hâlâ bir sır gibi olan bir nedenden dolayı da bir daha hiç görüşmedik. Bitişinin sebebini bilmiyorum.

Meral: Kadın arkadaşlar arasındaki kıskançlık beni hep irkiltir. Hele de konu erkekse. Benim arkadaşımla yaşadığım kıskançlık onun benim sevgilimi kıskanması değildi. Ona az vakit ayırmamdı. Yani o erkeği istediğinden değil, benimle daha çok zaman geçirme isteğiydi. Bir de bizim arkadaşlığımızda birbirinin sevgilisine bakılmaz diye bir kural vardı. Öyle olmuyorsa o arkadaş değildir zaten.

Saadet: Kadın kadını kıskanıyor. Erkek erkeği kıskanmıyor. Erkek de kadını kıskanıyor.

Emine: Kadının kendine güveni daha zayıf çünkü. Toplumun, ailenin, arkadaşlarının, kocanın herkesin baskısı var kadının üzerinde. Biz hem eşlerimiz, sevgililerimiz tarafından kıskançlık baskısı altındayız, hem de başka bir kadının kocamıza yaklaşımı ya da bizim onun kocasına olan yaklaşımımızdan dolayı kafamızda hep bir takım kaygılarla yaşarız.

Meral: Ama benim şimdi kadın arkadaşıma karşı kafamda böyle şüphelerim varsa bunun nedenleri olması lazım. Durup dururken insan şüphe duymaz ki. Benim mesela o arkadaşımla böyle bir şey yaşamadığım için kıskançlık da duymadım.

Saadet: Şimdi sadece o değil, neşe, neşeli kadınlar da çok kıskanılır. Bir söyleyip iki gülen, rahat kadınlar çok kıskanılır. Ben mesela kadınların arasında neysem erkeklerin arasında da oyum. Erkeğe hoş görünmek için de yapmıyorum ama benden taşan bir enerji varsa bunu erkek ya da kadın hiçbir toplulukta kısıtlamıyorum. Bütün hayatımda belli dönemleri paylaştığım kadın arkadaşlarımı her zaman çok sevdim. Hâlâ sürdürdüğüm çok güzel ilişkilerim var. Mesela şu anda benim en yeni arkadaşım on seneliktir. Otuz yıllık bir arkadaşım var. Hep birbirimizle ihtiyacımız olan her şeyimizi paylaştık. Ama hiçbir zaman da dip dibe olmadık. Hiçbir zaman bana habersiz gelmez. İyi günümüz kötü günümüz hep birlikte geçti. Benim kızımın hayatındaki en güzel ilk hediyelerini hep o almıştır. Mesela ilk fotoğraf makinesini, radyoyu, kitabı. Böyle birkaç arkadaşım daha vardır. Ama en iyisi diyeceğim biri yok. Birkaç tane böyle çok yakın arkadaşın var. Ama çok yakın olup da çok uzaklaştıklarım çok canımı acıtır.

Emine: Ben eskiden sol hareketlerdeki kadınlarla yaşadığım sorunları aştım sonuçta. Ama beni en çok şaşırtan 91'lerden bu yana içinde olmaya başladığım kadın toplulukları ve kadın hareketi içindeki kadınlar. Kendimiz ve birbirimiz için süslendiğimiz ve oradan toplantıya gittiğimiz dönemleri asla unutmadım. Ama etrafımdaki kadınlarda hep şunu gözledim. Hayatlarına biri girdiği zaman hep bir korku yaşıyorlardı. Ya kendisi mesafe koyuyordu, ya sürekli sevgilisinden bahsederek karşı tarafa nispet yapmaya çalışıyordu. Kadınlar arası dayanışma da çok kuvvetli değildi açıkçası. Sorunlarım için en yakınımda birlikte dergi çıkarttığım kadın arkadaşlarım tarafından yardım görmedim. Ben kişisel olarak çok yakın bir kadın kadına arkadaşlık yaşayamadım. Ya da başladı ama mecburi uzaklaşmalar oldu.

Meral: Benim bir çok kadın arkadaşım var ama kanka diyebileceğim çok yakın bir kadın arkadaş ihtiyacını ben çok duyuyorum. Bence bu bir ihtiyaç. Aynaya baktığında kendinle nasıl yüzleşirsin onun da öyle her şeyi yüzüne söyleyebilecek biri olması önemli. Şimdi benim kadın arkadaşlarım var ama her eleştirilerini çekemiyorum açıkçası. Bana zararı olacak bir şeyle ilgili uyarı tamam. Ama ben çevremdeki her arkadaşımın her yanlış bulduğum şeyine karışmam, sevmem de. Ona zararı olacak bir şey değilse tabii. Ama çok yakın kadın arkadaşta başka bir durum var. Onun yerine başkasın koyamama hali. Biraz da kardeşleşme. Ama kardeşten bile öte oluyor. Bütün yakınlarından ayrı bir yeri olan biri. Başkalarının yerini azaltan eksilten değil yeri ayrı ve doldurulamayacak kişi bence. Ayrıca sizin anlattıklarınızdan çıkardığım sonuca göre bunun çok zor olduğunu, olsa bile araya özellikle kıskançlık girdiği anlaşılıyor. Bu tür arkadaşlıklar aslında tam da kadınlara dayatılan bir anlayıştan kaynaklanıyor bence. Televizyon dizilerinde bolca yer alan ilişkiler. Fettan kadın, arkanı döndüğünde sana kazık atan en yakın kadın arkadaş, güzelliğin tek değer olduğu, başka bütün değerlerin ve bilginin hiçe sayıldığı bir dünya sunuluyor bize. Ama sanırım bizim anlayışımız böyle değil. Elbette çok yakın yaşanılan her ilişkide sorunlar yaşanıyor ama yakın kadın arkadaş ilişkisinde farklı bir durum var bence. Farklı bir paylaşım, farklı bir sevgi ve güven var.

Ayşegül: Şimdi o kadar çok şey geldi ki aklıma. Kıskançlık dışında kadınlar arasında müthiş bir rekabet var. Ben çok güzel değilim. Benim arkadaşlarımın çoğu benden çok güzel ve sevgilileri olan kızlar. Ben de klasik onlara akıl veren, yanlarında olan roldeyim. Ama ben mesela arkadaşlarımla tıpatıp aynı olmak istemem. Hep aynı giyinme muhabbeti vardır ya. Ben mesela bir kazak alırdım. Gülten de gidip aynısından alırdı. Acayip sinir olurdum. Hep benim kilolarımı eleştirirdi. Halbuki ben kilolarımdan rahatsız değilim. Onlar da zayıf ama beyinsizler. Kadınların bu konuları abarttıklarını ve kendi içlerinde de çelişkiler yaşadıklarını düşünüyorum.

Saadet: Ben kadınların birbirini kıskanmasına erkeklerin sebep olduklarım düşünüyorum. Erkeklerin bir takım numaraları var. Mesela ayının tekidir adam ama senin bir kadın arkadaşınla tanıştığında bir kibarlık bir centilmenlik numaraları atar, aklın şaşar. Aynı şeyi sen onun bir erkek arkadaşıyla tanıştığında yapsan saçını başını yolar. Erkeklerin de çok sinsice bu kıskançlığı sürekli körüklediğini düşünüyorum. Yoksa ki kadınlar niye birbirini kıskansın?

ÖDP'de saflar belirlendi...

Peki kadınlar yolun neresinde

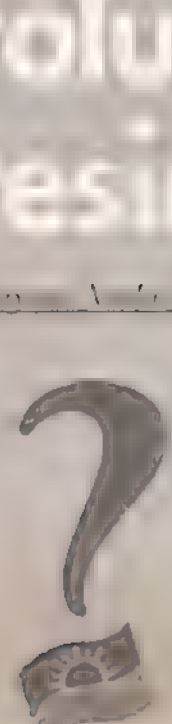

ÖDP'nin başlangıçta mordan kızıla her rengi kapsadığı söyleni yordu. Süreç feministlerin gerçekten de yalnızca bir renk olaral algılandığını gösterdi. Ayrılık kapıya dayandı. Gidenlerin d kalanların da olayı bir kez daha düşünmesi gerekiyor galiba..

ÖDP içinde bir süredir devam eden gerilim tarafların aynı yolun farklı yanlarında yaptıkları iki ayrı konferansla en uç noktasına ulaştı. Köprüler yakıldı, saflar belirginleşti. Merkez kanat diğerlerini "değişime kapalı ve mutaassıp" olmakla suçlarken, diğer taraf da merkezdekileri "politik bir hedef gütmemek" ve tasfiyeci olmakla itham ediyor.

Taraflar kendi nedenlerini ve ayrım noktalarını sıralıyorlar. Kürt meselesi, 28 Şubat, değişime kapalı olmak, yaşam alanlarını ilunal etmek. İki tarafın da sessizce geçiştirmeye çalıştıkları bir konu var; kadınlar, feministler. Başlangıçta düşünceleri, yöntemleri ve eylem biçimleriyle, partinin politikasına açılımlar getireceği sık sık vurgulanan kadınlar, artık söyleme pek dahil edilmiyor. Erkek tarafında bir yandan da bir olmadı. yapamadık hali var. Ama elbette bu durumun sorumlulaları hep karşı taraftakiler oluyor. İkinci başkan Sa ruhan Oluç, ***post-eXpress*** te çıkan söyleşide mu taassıp anlayışın kapıdan giren herkesin sosyali olmasını, hatta kendisi gibi sosyalist olmasını istediği için, pek çok insanın partiden uzaklaştığı söyleyerek şöyle devamı ediyor: "Feministlerde çevrecilere, anti-militaristlere kadar başlangıç çok renkli olan partiden bir geriye çekiliş oldu Tespit yerinde de gerekçeler hatalı.

Ah şu bizim dostlarımız

Feministlerin bir bölümünün partiden uzakla ma nedenleri partideki fraksiyonlar üstü çalışa erkek egemenliği bence. Özerk bir kadın örgütlen mesinden bahsedeceksin, direkt veya dolaylı ola rak kadınların aldıkları kararlara karışmaya, or ları engellemeye çalışacaksın, yüzde 30'luk kadı kotasından bahsedeceksin, bunu uygulamaya ya naşmayacaksın ya da uyguladığında bunu kadın ların güçlendirilmesi için değil. karşı fraksiyonu politik gücünü kırabilmek için yapacaksın- siya sete kafamız onlar kadar basmıyor ya, kolay lol mayız o anlamda- cinsel taciz, koca dayağı par suçudur, diyeceksin fakat bu tür suçlar parti için deki çeşitli denge hesapları gereği kovuşturulama yacak. ÖDP'de kadınlar tüzük ve programda ye alan anti- cinsiyetçi maddelerin uygulanmasını is terken bile mücadele etmek zorunda kaldılar. Oy sa tüzük ve program başlangıçta kadınlarla yap lan mutabakatı da yansıtır. ÖDP gibi bir partiy üye olan erkelerin de bunları bildiği ve kabul ett ği. sınırlı da olsa anti-cinsiyetçi bir bilince sahi

Ümide Aysu (ÖDP Kadın Koord. Üyesi):

Önceliklerimiz farklılaştı

Erkeklerin hakim olduğu bir yapıyı kadınlar olarak tersine çeviremedik...

Kadınlar ayrılma sürecini nasıl yaşadılar?

Politik tartışmanın kendisi bu sürece doğrudan yansıdı, kadınların bir arada politika yapmasını golgeledi daha doğrusu. Farklı siyasal kültürlerin olduğunu düşünüyorum ben. Sıyasal kültür farklılığı başlangıçta birlikte iş yapmanın önünde engel değildi. Bir noktada öne çıktı. 1998'deki 8 Mart tartışmaları böyle bir şeydi. İlk ciddi yarılma, farklılaşma o zaman oldu. O tartışmanın bizzat kendisi parti içindeki kadınlar arasında olan olumlu havayı dağıttı. Daha sonra 2000 Kadın Yürüyüşü'nde kendi önceliklerini kabul ettirme noktasında şiddete varan olaylar oldu. Ben bağımsız kadın hareketinin varlığını unutmadan ondan ve onun taleplerinden güç alarak bulunduğum yerde karma örgütlerde durmaya çalıştım. Diğer taraftaki kadın arkadaşlarla bu konuda farklı düşündüğümüzü gördüm. Kadın politikası ve kadınların öncelikleri hep söylem düzeyinde kaldı. Bu süreçte beni esas inciten şey, kadın politikasının başka önceliklere feda edilmesi oldu. Kimi zaman HADEP'li kadınların önceliklerine feda edildi- bu onlara, başka kadın gruplarına saygı duymuyorum anlamına gelmiyor- kimi zaman da erkeklerin. Bu bir arada durmamızı zedeleyen esas yöndü.

Öncelikler nasıl farklılaştı?

Örneğin kadın kotasındaki hassasiyetin sebebi kadınların daha çok görünür olmasıyla ilgili bir sorun mu, yoksa kendi siyasal gruplardan insanların daha çok insanın girmesini sağlamak mıydı? Süreç içinde kota ikinci amaca hizmet etmeye başladı. ÖDP'de kadın politikasındaki önceliklerin üzerine bu tür yaklaşımlarla golge duştugunu düşünüyorum.

Öteki grup açısından mı söylüyorsun bunu?

Yok toplam açısından soylüyorum. Bu konuda daha duyarlı olması gereken feminist bilinç olarak daha gelişkin olan arkadaşlardan biz öncülük beklerken onlar PM'deki eksik kotanın uygulanmasında sesiz kaldılar. Bunu yalnızca karşı taraftaki kadınların meselesiymiş gibi ele aldılar

Peki erkekler ne yaptılar, sizin tarafın erkekleri kadınlar konusunda suçu ötekilere atıyor?

Erkekleri biliyoruz, iki taraftakiler de aynı. Ama biz onların hakim olduğu bir yapıyı çok tersine çevirmiş değiliz. Bundan hepimiz sorumluyuz. Ama ben yine de bu süreçte zenginleştiğimi o kadın arkadaşlardan çok şeyler öğrendiğimi düşünüyorum. Hatta onların hatalarından da öğrendik. Biz Kadıköy ilçede mutabakatları çatlatmak için bir kongrede bir kadın listesi de çıkardık. Bu tutum o donemde bazı kadın arkadaşlar tarafından apolitik olarak değerlendirildi. Oysa kadınların politikada özne olmaya çalışmaları çok politik bir şey.

Parti içinde erkek egemenliğini aşındırmak için bir araya gelememek o gücü pekiştirdi sanki.

Evet, öyle oldu. Bu iki tarafın kadınları açısından da onemli bir kayıptır.

Tüzük tartışmalarına katılmamışsınız...

Evet, tüzük tartışmalarında bir araya gelinemedi. Ama 17 Kasım'da Tüzük Kongresi'nde biz. kadınlar koordinasyon biçiminde örgütlenebilirler ibaresini koydurduk. Ayrıca koordinasyonun işleyiş biçimi kadınlar tarafından önerilen PM' ce onaylanan bir yönetmelikle düzenlenir, şeklinde bir madde de koydurduk. Şubat'ta konferans yaparak bu yönetmeliği hazırlayacağız kadınlarla birlikte.

Bundan sonra ...

Kadınların parti içindeki kadın mücadelesini dışarıdaki bağımsız kadın hareketiyle ilişkilendirerek daha önemli adımlar atılabileceğini düşünüyorum. Patriyarka önemli bir güç. Duvarı başka türlü sarsabileceğimizi düşünmüyorum.

olduğu varsayılır. Bir nevi dost kategorisindedirler yani. Peki öyle mi?

Bu noktada izninizle Christine Delphy'nin "Dostlarımız ve Biz" isimli makalesinden bir alıntı yapmak istiyorum, "Düşmanlarımızın amacı yerlerini muhafaza etmektir: bunun farkında olarak cepheden dürüstçe saldırırlar. Dostlarımız ise yerlerini korumak için daha sinsi ama daha kapsamlı bir tarz seçmişlerdir. Düşmanlarımız en azından feminist saflardan dışlanmışlardır ama tüm dünya onlara kaldığı için bunu umursamazlar. Dostlarımız ise direnen en küçük kaleye kadar iktidarlarını yaymaya göz dikmişlerdir." Altı yıl boyunca o taraftaki veya şu taraftaki ÖDP'li "dostlarımızın" bu türden bir iktidar yayma mücadelelerine tanıklık ettiğimizi söylemek pek abartı olmaz. İşi feminizmi de biz yaparız noktasına getirenler bile oldu. ***Bir Adım Dergisi***'nin Kasım sayısında Bülent Forta feministlerin de eskiden kalma muhalefet biçimlerini sürdürdükleri mealinde bir tesbitte bulunuyor. Bizim yaptığımız olmamış, yeni yeni biçimlere kendimizi uydurmalıymışız. Bilginin iktidarı böyle bir şey. Ama iktidarın da bir cinsiyeti var tabii. Bu konuda toplumsal cinsiyet temelli çıkarlarını grup çıkarlarına tercih eden kadın dostlarımızın da, bir hayli yardımları olduğunu söylemeden geçemeyeceğiz. Sonuçta güçlenen erkekler oldu.

Yine de Saruhan Oluç, cevabı yanlış olsa da, "Yahu bu partide feministler de vardı ne oldu bu kızlara?" diye bir soru soruyor bari.

Aynı dergide muhalefeti temsilen Veysi Sarısözen'le yapılan röportajda ise kadın sözcüğüne bile rastlayamıyoruz. "Partinin gerçek yelpazesini muhalefet temsil ediyor şu anda" diyor ve yazı içinde muhalif çeşitli gruplardan bahsediyor ama saydıkları arasında feministler yok. Bu onlar açısından üzücü bir durum çünkü Veysi Sarısözen SEP'e BSP'den gelmişti ve ÖDP'nin kuruluş aşamasında BSP'den gelen kadın arkadaşların öncülüğünde bir kadın hareketliliği sağlanmış yüzde 30'luk kotadan, tüzük ve programa kadınlar lehine maddeler eklenmesine kadar bir dizi kazanım sağlanmıştı. Onları ben feminizm meselelerine daha aşina erkekler olarak hatırlıyorum... ODP onlara yaramadı demek ki... Ama sadece onlara mı?

Özgül Saki (İhraç edilen eski ODP-PM Üyesi):

Yeniden başlayacağız

Kadın meselesi konusunda söz söyleyen partinin erkek zihinlerini dönüştüremediği görüldü...

Kopuş nerede başladı?

8 Mart 1998'de bir kopuş yaşandı, iki ayrı miting yapıldı biliyorsun. Biz Kürt kadınlarının politik önceliklerinin farklı olduğunu kabul edip onlarla birlikte miting yapılabileceğini savunuyorduk. Ama asıl kopuş 2000 Kadın Yürüyüşü'nde yaşandı. Kürsüden Kürtçe konuşma konusunda ÖDP'li kadınlar itiraz etti. Daha önce türban meselesinde de çatışmalarımız olmuştu. Ankara'da türbanlı kadınların yüzüne çarpı işareti konulan miting bildirisine imza konulmuş, bu gruptan bazı arkadaşlarımız da katılmıştı. Biz bunu doğru bulmuyorduk

PM'de kadın kotasının doldurulamamasıyla ilgili karşılıklı suçlamalar yapıldı?

Kadın kotası doldurulamadı çünkü parti meclisine en fazla üye vermiş gruptan bir erkeğin çekilip, kadınların onların yerine gelmesi gerekiyordu, yapmadılar Orada iki yıl kadın meselesi konusunda söz söyleyen partinin, erkeklerin zihinlerinde bir dönüşüm yaratmadığı çok açık bir biçimde görüldü.

Tüzüğün kadın bölümü de değiştirilmeye çalışılmış?

Seçim öncesinde 28 Şubat'a bakış konusunda seçim ittifakları konusunda ciddi bir tartışma yaşandı partide. Seçim sonrasında gerekli değerlendirme yapılmadı ve bize göre parti, sol liberal bir çizgiye doğru evrildi. Bu doğrultuda programatik ve tüzüksel değişikliklerinin hazırlıklarına başlandı. Kadınlar açısından vahim olan şey şuydu; programın, tuzuğun ve daha sonraki aşamada yönetmelikler hazırlanırken kadınlarla ilgili bölümlerin tamamını kadınlar hazırlardı. Bu en son tüzük taslağında bize MYK'nın bir kurulunun bir tüzük taslağı yukarıdan indi.

Kimler hazırlamış?

MYK'nın Tüzük Komisyonu, bunun içinde de sanırım bir tane kadın var. Taslakta bizim oluşturduğumuz tüm kazanımlar ortadan kalkmıştı. Biz önceden herhangi bir kadın faaliyeti ile ilgili kararları kendimiz alır, yönetimlere sadece bilgisini verirdik. Artık yönetim kurullarının onayı gerekiyordu. Parti kadın birimlerinin faaliyeti için politik destek sağlar, diye bir ibaremiz vardı daha önceleri, bu ortadan kalkmıştı. Biz yönetim kurulları ile olan iletişimi kendi kurullarımızda seçtiğimiz kadınlar aracılığıyla sağlıyorduk, bunu tamamen değiştirmişler hiyerarşik bir yapı getirmişler. Burada MYK'daki kadın, merkezi kadın formunun sorumlusu, ildeki kadın il kadın formunun sorumlusu olur gibi hiyerarşik bir taslak hazırlanmıştı.

Kadınlar taslağı tartıştılar mı?

Biz iki girişimde bulunduk. İlk toplantıya diğer cenahtan kadınların hiç biri gelmedi.

İkinci toplantıya onlardan iki kadın geldi. Gelen iki kadın da bu tuzuğun kabul edilemez olduğunu söylediler. Bu, büyük bir kazanımdı. Diğer gruptan da birçok kadının toplantıya gelmeseler de bu tüzüğe karşı çıktığını biliyorduk, bu olumluluktu. Dolayısıyla kadınlar itiraz ettiler. Bunun etkisi oldu ama esası değişmedi tüzüğün.

Ne gibi değişiklikler oldu?

Bilgi verir kısmı değiştirilmişti ama muğlak bırakılmıştı. Bir yönetim benim onayım olmadan yapamazsınız dediğinde yapılacak bir şey yoktu. Hiyerarşik yapıdan vazgeçmemişti. Bunda karşı taraftaki kadınların mücadelesinin payı olduğunu düşünüyorum. Muhalefetin eleştirilerini zaten dikkate almıyorlardı.

Herkes nedenini açıkladı peki siz feminizm konusunda anlayış farklılığı nedeniyle mi muhalefette yer alıyorsunuz?

Tabii benim feminizimim diğer bakışımın bir parçasıdır bana göre onu bütünleyen bir şey. Türban meselesine farklı bakıyoruz mesela bu konuda ciddi ayrılıklar var. İkincisi parti içindeki kadın faaliyeti bizim için partiye kadın üye kazandırma faaliyeti değil, tam tersine toplumun tümünde erkek egemenliğini ortadan kaldırma mücadelesidır.

Muhalefet içindeki erkeklerin kadın politikasına yaklaşımları daha mı iyi?

Ben BSP'deki kadın faaliyetinin ÖDP'dekinden daha etkili olduğunu ve erkekleri daha ciddi sorguladığını düşünüyorum. Bence bir geri gidiş oldu. Bu geri gidişin muhalefetteki erkeklere de etkisi oldu yani eskiden toplantılarda konuşurken, bir konuda yorum yaparken dikkat ederlerdi, şimdi öyle bir şey kalmadı.

Herhangi bir kadın eyleminde tekrar bir araya gelebilir misiniz?

Hiç engel değil. En son Endişeliyim ekibi vardı, kadınlardan oluşan ve bütün kadınlara çağrı yaptık. Oraya bir kadın dışında hiçbir kadın gelmedi. Olsun. Yine de bir hukuk oluştu gibime geliyor.

Peki şimdi ne yapacaksınız?

Yeniden başlayacağız denedim yenildim, bir daha dene bir daha yenil ama güzel yenil. Ne yapacağız işte...

Bayramda kara keçi olmak

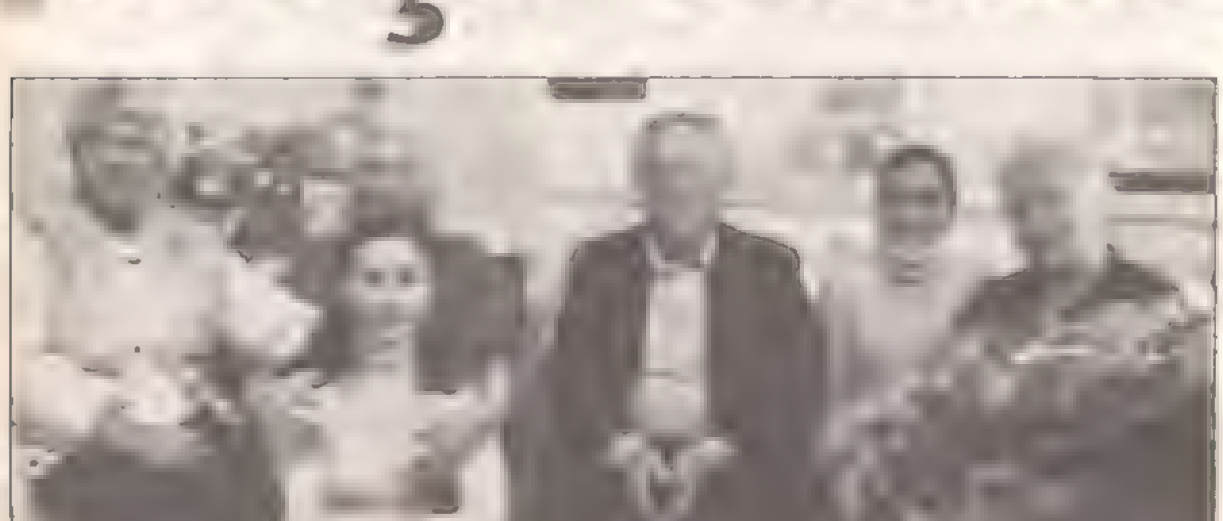

Herkes üç aşağı beş yuk anlaşıyorken siz başka b alemdeyseniz, bayram sofraları zordur. Salond müttefik ararsınız. Yengeler kocalarına, kocalar patriyarkaya laf söyletmez. Belki anneniz ah!, onun kusuru da herkesi sevmek istemesi

1971 yılında, ben ilkokuldayken Osmaniye'de yaşıyorduk. Babam bankada çalışıyordu. Yaptığımız bir bayram ziyaretinde gördüğüm iki kişiyi hiç unutmadım. Ziyaret subay lojmanlarında oturan bir aileyeydi. Neyse bu ailenin çocuğu yoktu. Bana misafir odası dışındaki oturma odasına istersem geçebileceğim söylenmişti. Bazı ev gezmelerinde bu oturma odaları define yeri gibi olurdu. Bakılıp incelenecek tuhaf şeyler bulmak açısından yani. Bu oda öyle değildi. Duvarda asılı fotoğraflara bakmış salona geri dönüyordum ki koridordaki bir odanın kapısı açıldı ve kot pantolonlu bir ablayla, bir ağbi görüldü. Oda öyle sessizdi ki. Bu iki kişi sanki bayram ziyaretleri boyunca içinde gezilen aleme ait değillerdi. Bir yatağın üstünde yan yana oturmuşlar ellerindeki kitapları okuyorlardı. Beni görmemişlerdi. Hızla salona dönmüştüm. Salonda onlardan hiç bahsedilmedi. Yıllar sonra anlamıştım ki, onlar iki devrimciydi.

Ramazan bayramında hangi Tokatlının evine gitsen aynı bayram yemeklerini bulursun, der annem. Ya Tokat'lı Aleviler? Onların bayramı başka tabii. Bizde yoğurtlu buğday çorbası, etli yaprak dolma, pilav, et, kadayıf yenir. Bu kısnn güzel ama bayram sofrası muhabbet sofrası olduğu kadar gizli bir mahkeme sofrasıdır da. Burada giyim, tutum, fikir mercek altındadır. Yine de hayatınızı en yakınlarınıza karşı savunacağınız salonda bulunmanın tadı başkadır. Hem anneyi bayramda mahzun koymak olmaz.

Ev sahiplerinden farklıysan bayramlar zordur. Bayram sınıfsız, imtiyazsız, cinsiyetsiz bir topluluk varsayar. Ama gel gör ki mesela ayakkabılar, sınıfsız, ya da en azından gelir farklılığı olmayan kişiler olunmadığının sembolleri olarak evin "holünde" boy gösteriverirler. Tabii ne kapı önünde ne girişte pabuç birikmesi gibi doğulu bir "banalliğe" tahammülü olmayan "Batılı" evlerde ayakkabılar çıkarılmaz ve salonda parıldarlar. Günümüzde aile fertleri sohbet sırasında birbirlerine hava atacakları neleri varsa ihtiyari veya gayri ihtiyari ortaya dökerler. Araba, çocuğunu özel okula göndermek, yurtdışı seyahati ve cep telefonları. Eğer sizin böyle şeylere kıymet vermediğiniz, ya da sahip olmadığınız biliniyorsa rekabet başkalarının arasında sürer. Sizden beklenen eleştirdiği için değil istemediği ya da parası yetmediği için bazı şeyleri yapmıyor gibi görünmenizdir. Gençlere en pahalısından alınmış olan kotlar ve botlar insanın canım sıkar. Bu kotlar bir zama asilik taklidi yapan pahalı markalar iyice sinir cudur. Ama aile salonu tüketim toplumu al bir konuşmaya her zaman uygun değildir. El kazaklara sevinilen bayram günleri metropol şayan orta sınıf açısından geride kalmıştır. sıyla kolaylıkla şahsi alınganlıklara yol açac konuyu geçiştirmek yararlıdır.

Lakin kadın olarak geçiştirmesi çok zor mutlaka gündeme gelecek konular vardır.

Bizde kızlarla ilgili sözlenme, nişanlanma lenme beklentileri yirmili yaşlarda başlar. eğer otuzlu yaşlarda kasıtlı olarak veya iste gerçekleşmemişse yanmışsmızdır. Gerek çekir le gerekse sülale size karşı endişeli bir saygı g olur. Sanki tuhaf bir hastalığınız vardır da konuşulmak istenmez. Oysa sizi süzen gözler bu konu vardır. Birden yengenize dönüp, "d sevişiyor musunuz?" diye sormak istersiniz. A le aynı şehirde yaşadığınız halde ayrı bir evin sa sülalede bunu orospuluk olarak gören bi hakkak vardır. Kocanızdan ayrılmış ve ayrı b niz varsa da ailenin gözünde tuhafsmızdır. G ideolojik tercihleriniz sonucu kadın olarak a hayat kurabilmeyi seçmişseniz zaten aile bolca kanlı tartışma yaşamışsınız demektir. D cezaevine girmiş olmanız anlaşılır bir şeydir a li olmadan ayrı bir evde yaşamaya kalkmanız ahlaksızlık olarak görülür. Aile salonunda s eviniz yokmuş gibi davranılır. Siz arada sırad de "Ben cezaevinden çıktığımda" ya da "Beni doğalgazı" gibi belirteçler geçen cümleler kura Salon bunu duymamış, bu cümleler kurulma bi yapar. Bazen kudurur bazen eğlenirsiniz.

Ne olsa toplum nasıl olmalı diye fikirlerin dır. Salonun ekonomi-siyaset-futbol konuşan kek meclisi demuhakkak vardır. Buraya bul

bu defa ikram ve sofra ekibinin dışında kalabilirsiniz. Erkek meclisi ikramı denetler ve tüketir. Bu erkekler bayram yemeklerinin genelde sofra örtüsünün serilmesiyle başlayan ve son çay bardağının doldurulmasına kadar süren uzun ikram maratonunun sadece yiyip içme kısmında yer alır. Dolayısıyla aralarındaki sohbet kesintisiz sürebilir. Anneniz, ablanız, yengeleriniz, kız yeğenleriniz, hala kızlarınız, teyzeniz bu maratonunun değişik aşamalarında çalışırken siz İMF veya ABD üzerine beylerle tartışmayı sürdürürseniz kendinizi rahat hissetmezsiniz. Mutfakla salon arasında gidip gelebilen kadınlar meclisi üyeleri hem kadayıfa şerbet koyup, hem siyaset konuşmalarını izleyip, bir yandan da içeridekı küçük çocuklar kavga ediyorlar mı diye kulak verebilirler. Tabii kadınlar arasında da zor anlar sizi bekliyor olabilir. Liseye giden erkek yeğeniniz sizden veya annesinden su istediğinde kalkıp neden kendin almıyorsun diye sorduğunuz zaman sen kendi evine bak, bizim işlerimize karışma diyen ablanızı karşınızda bulabilirsiniz. Daha fenası oğlunun terbiyesine karışılmasından hoşlanmayan bir enişteyle göz göze gelmektir. Bu enişteyle diyelim özelleştirmeler ülkeye zararlıdır diye görüş birliğine varmış olabilirsiniz. Ama oğlunun "erkek" olarak nasıl büyütüleceği bu kadar kolay anlaşmaya varılacak bir konu değildir. Obürü siyasettir, buysa aile terbiyesi.

"Aile terbiyesi"nin, insanın karşısına Müslüman bayramlarda çıktığı bir yanılgıdır. Hristiyan toplumlarda, aile yemeklerinin özgürlük sofraları olduğuna inanmak için budala olmak gerekir. Kahramanı Mira'nın hayatını değiştirdikten sonra, katıldığı bir şükran yemeğinde yaşadığı yabancılaşmayı , Marlyn French ***Kadınlara Mahsus***'ta çok güzel anlatır. Mira kendine sorar: ne olmuştur da anne babası böyle boğucu insanlar olmuşlardır. Noel çamının romantik bir kış sembolü değil, dirlik ve düzene ailece uymanın hristiyanca sembolü olduğunu bilen batılı feministlerden Türkiye'yi tanıyanlar, bazen bizim dağınık kurallarımızı tercih ettiklerini bile söylerler. Onlara oruç tutmadığı için dövülen gençleri anlatırsınız. Her düzenin dini baskısı kendine göredir.

Bayram yemeklerinde cezaevlerinde açık görüş de yakınlarını bekleyen devrimcileri düşünmemek zordur. Yakınları içeride olanların boğazından bayram yemeği zor geçer hele ki ölüm oruçları varken. Bir sürü tutsak yakını için bayram tatilleri uzak F tiplerine yapılacak yolculuk demektir. Bazen de şeker bayramında herkes gittikten sonra babanızın annenize bulaşıklarda yardım ettiğini duyarsınız. Anneniz, ertesi gün telefonda der ki "Sonunda babanı feminist yaptın. Tabakları makineden o çıkarttı." Gülüşürsünüz.

Handan Koç

başlarken...

hane içi üretim ilişkisi

geçen sayı, cinsiyetin temelinin biyolojik olmakla birlikte aslen toplumsal bir kategori olduğundan bahsetmiş ve bu anlamda ırkla olan benzerliğine vurgu yapmıştım. bu ay cinsiyetin bir toplumsal kategori olarak sınıfla olan benzerliğinin üzerinde durmak istiyorum.

simone de beauvoir'ın ünlü özdeyişini hatırlarsınız; 'kadın doğulmaz, kadın olunur.'

yani kadınlık -ve tabii erkeklik- toplumsal olarak öğrenilen rollerdir. bu roller, kişinin hayatın her alanında nasıl davranacağını, nasıl yaşayacağını, neleri yapıp neleri yapmayacağını belirler.

kadınların kadın olmaktan kaynaklanan çeşitli görevleri var. bunlar ilk bakışta çocukların büyütülmesi ve eğitimiyle yemek, bulaşık, çamaşır benzeri hizmetler gibi görünmekte. ancak biraz dikkat ettiğimizde bu işlerin ancak hane içinde yapıldıkları zaman kadınların görevi olduğunu fark ediyoruz. çok verilen bir örnektir, evde yemeği neredeyse her zaman kadınlar yapar ama bütün aşçılar erkektir. yani kadınlar yemek yapmaya değil, evde yemek yapmaya mecburlar. iş sadece yemekle sınırlı değil tabii. evde yapılan bütün işlerden de kadınlar sorumlu. burada şöyle bir nokta dikkatimizi çekiyor: dışarıda ücret karşılığı yapılan işler evde karşılıksız yapılıyor. evde üretilen herhangi bir şeyin -yemek, giysi, temizlik benzeri hizmetler- aile içinde tüketilmesi ya da dışarıda satılması durumu değiştirmiyor. bir aile bahçesinde domates ekip bunun bir kısmını evde tüketir, kalanını semt pazarında satabilir. bu domateslerin yetiştirilmesinde çalışan kadınlar ve çocuklar hiç bir biçimde ücret alınazlar, buna karşılık elde edilen gelir aile reisinin denetimindedir. aynı şekilde, bir lokantada aşçılık yapsanız, ücret alırsınız ama aynı imambayıldıyı evde pişirdiğinizde bir 'eline sağlık'la yetinmek zorunda kalırsınız.

yani karşılıksız olan belirli işler-yemek, temizlik vb.-değil. bunların evde yapılmasıdır. bu işler karşılığında kadınların bakımı sağlanır. karınları doyurulur, ihtiyaçları giderilir. bu bakımın düzeyi kadının hizmetlerine göre değil, kocası ya da babasının-yani aile reisinin- gelir ve insafına göre belirlenir. kadınların hane içinde çalışmaları karşılığında kendi denetimlerinde olan, emeklerinin niteliği ve niceliğiyle belirli bir bağlantısı olan bir gelir elde etmeleri söz konusu değildir. bu anlamda kadınların hane içinde yaşadıkları sömürü köleliğe benzer.

toplumsal yapımız, kadınları hane içinde ücretsiz çalışmaya mecbur etmek için her türlü düzenlemeyi içerir. kadınlar erkeklere oranla eğitimsiz bırakılır, ücret alabilecekleri maharetlerden -ki bunlara meslek adı veriliyor- uzak tutulurlar, iş hayatında kabul görmezler. evlenmenin temel hedefleri olması gerektiğine inandırılarak yetiştirilirler ve ev dışında çalışıp para kazansalar bile, hane içindeki işleri yapmaları beklenir onlardan.

yani kadınlar toplumsal baskıyla, hane içinde sömürülmeye mahkûm edilirler. çoğu kadın için hane içinde çalışmaktan başka bir geçim yolu yoktur. bu durumda olmayan kadınlar da toplumsal ve ideolojik baskıyla hane içi sömürüye mahkûm edilir.

birçok kadın, kapitalist sömürü ilişkisinin iki tarafında da yer almaz. yani ne üretim araçlarının sahibidir ne de ücret karşılığı emeğini satmaktadır. kadınların çoğu üretim araçları sahibinin ya da ücretlinin, yani patronun ya da emekçinin karısı ya da kızıdır. geçimleri, sermayeden veya ücretten sağlanır. ama kendileri, herhangi bir kapitalist sınıfa mensup değildir. kadınların sınıfsal durumunu açıklamak için kapitalist üretim ilişkisinin tahlil edilmesi bu nedenle yetersiz kalıyor. o yüzden yukarıda aktarmaya çalıştığım patriyarkal üretim ilişkisinden bahsediyoruz.

bu açıdan, yani belirli bir sömürü ilişkisi doğurması açısından, cinsiyet ayrımı sınıf ayrımına özdeş sonuçlar doğurur. çünkü kadın ya da erkek olmak bir sömürü ilişkisinin iki tarafından birinde olmak anlamına gelir.

ayşe düzkan

NOKSAN-60-NOKSAN (İDEAL KÖŞE)

Gülay Batur

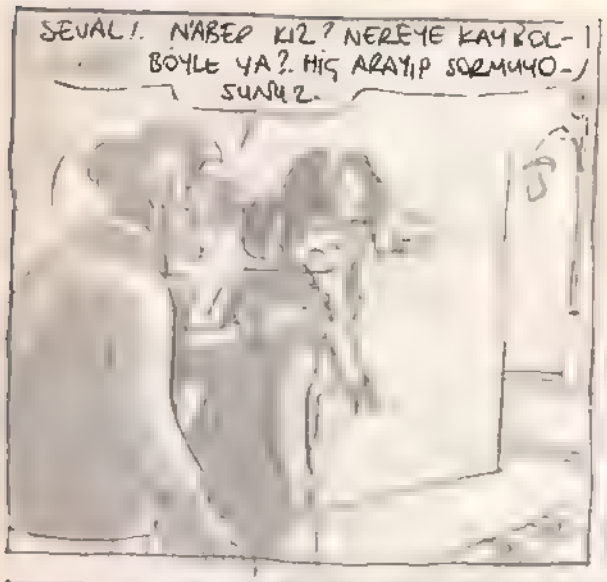

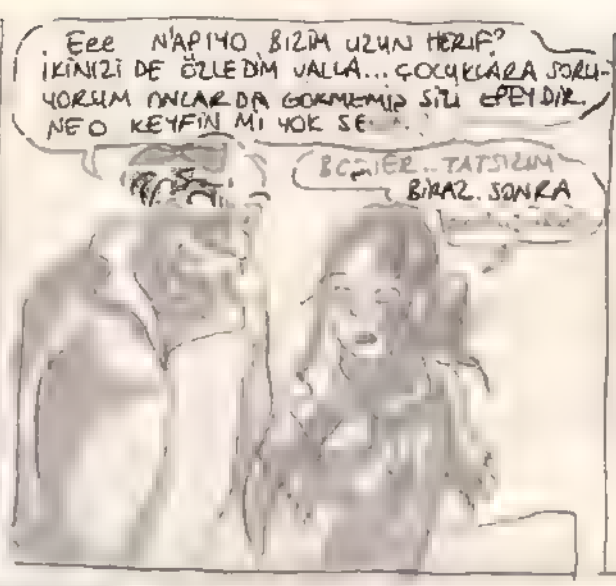

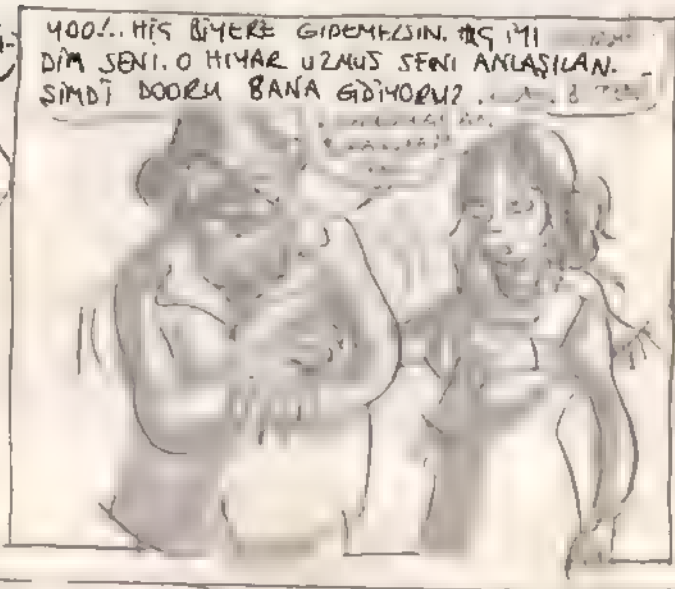

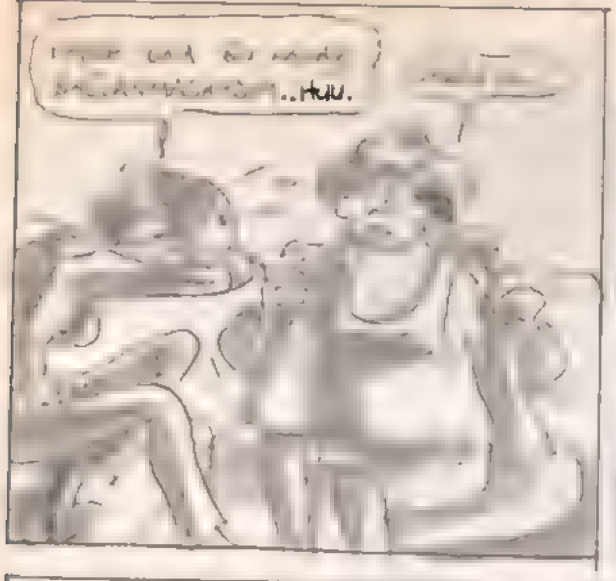

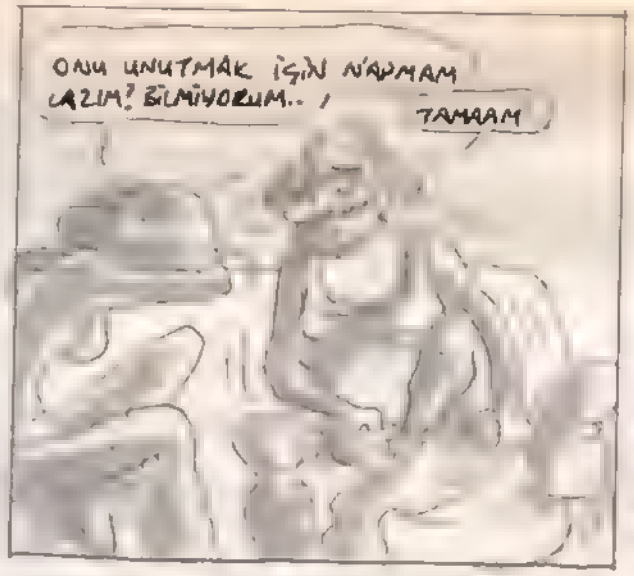

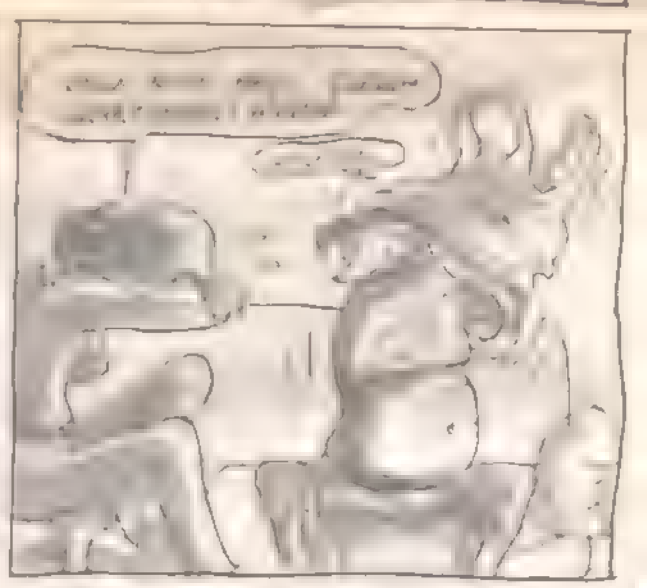

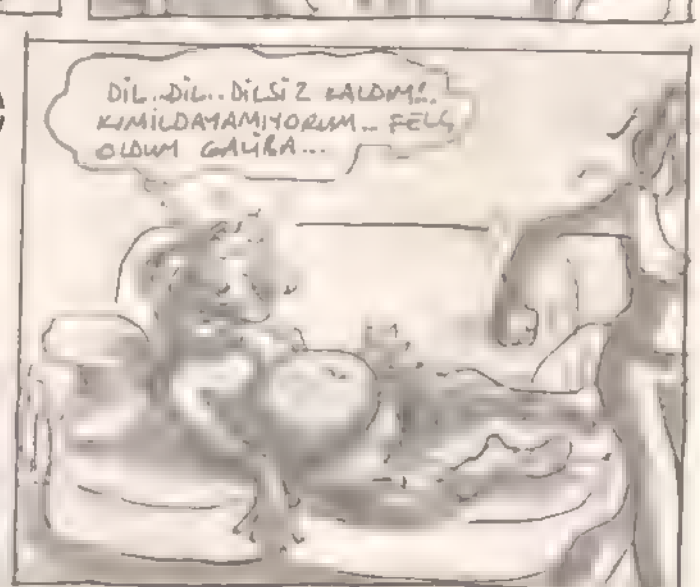

Lea'nın kızının saati..

Lea, Singapur'daki binlerce Filipinli 'domestik yardımcı'dan biri. Altı yıldır burada. Ülkesinde küçük bir köyde yaşarmış. Kocası ölünce kızına bakmak için çalışmak zorunda kalmış.

Filipinler vasıfsız işçi cenneti değil. Pek yatırım, endüstri olmadığı için, boğaz tokluğuna çahşacak yer de yok. Geriye ya dilenmek, ya da genelevde çalışmak kalıyor. İkisini de yapmayacağına karar verip yurt dışında çalışma çareleri aramış. Bir acenta aracılığı ile Singapur'daki bir ailenin yanma gelmiş. Yıllar içinde aileler değişmiş ama o hala burda. Kızı şimdi 13 yaşında. köyde anneannenın yanında. Lea burda ev temizliyor, ütü yapıyor, çocuk bakıyor. Hayatı bu kadar kolay sanmayın. Gelirken acentaya yüklüce bir para vermek gerekiyor; bunun adı 'güvence'. Acenta yasal kağıtları, sağlık kontrollerini ve vizeleri ayarlıyor. Bırakın ülkesinden, köyünden dışarı çıkmamış bu genç kadınlar birden bire kendilerini yeni bir ülkede, hiç alışmadıkları bir ortamda buluveriyorlar. Eğer guvence paraları yoksa, yapılan kontratta altı ay hiç para almadan çalışmaları ön koşuluyor. altı ay onlar için bulunan ailelerin yanında kalıyorlar onların 'ev yardımcısı' oluyorlar. İngilizceleri genelde çok az, 'ütü yap', 'arabayı yıka', 'yeri sil' komutlarını anlıyorlarsa nasıl olsa gerisini öğrenir düşüncesi çok yaygın. İngilizce düzeyleri arttıkça ödediğiniz ücret de artıyor. Eğer Singapur tecrübeleri varsa daha da pahalılar. Çünkü sadece ev temizlemekle bitmiyor görevleri. Sabahları pazara gidip ıspanak, balık alışverişlerini de yapmaları istenebiliyor. Evde yaşlı anneanneler babalar varsa çocukların bakımı ile birlikte onların bakımını da üstlenivorlar. Sonra mutlaka patronlarının arabalarını yıkıyorlar. Her sabah ya da akşam üstü evin efendisi eve geldikten sonra Mercedes arabalar yıkanıyor, tekerleklere varıncaya kadar bezlerle kurulanıyor. Sonra yine ev işi. Haftada bir gün, pazar günü izinleri var. Ama gazetelerdeki ilanlara bakarsanız işin ciddiyeti anlaşılıyor. İlanlarda büyük harflerle ülkesinden yeni gelmiş, yeni eğitimden geçmiş 'yardımcılar ın altı ay hiç izin günü olmadığı yazılıyor. Yani altı ay bu genç kadınlar ev dışına hiç çıkmıyorlar. Altı ay cam silerek, araba yıkayarak, mutfağın yanındaki küçük pencereli, klimasız bir odada çile dolduruyorlar neredeyse. Mutfaktaki arka kapıyı kullanmaları öneriliyor. Aileden ayrı yemek yiyorlar, odalara sadece temizlik amacı ile girebiliyorlar.

'Yardımcı Bulma Acentaları' oldukça popüler. Camlı kapıların üstünde boy boy Filipinli, Malezyalı kadınları fotoğrafları var. Ve kişisel özellikleri. Yaşı, İngilizce düzeyi, ve hatta dini belirtilmiş. Mavi pötikare bluz ve mavi etek giymişler. Bu tek üniformanın sadece fotoğraf için giyildiği üstlerinde iğreti durmasından belli. Kameraya beyaz dişlerini göstererek gülümsemişler. Yapay gülümsemenin ardında belirsizlik korkusu... Öteki fotoğraflarda 'eğitim'den örnekler var. Burada genç yardımcınız araba yıkarken, şurada sofra kurarken, öteki tarafta cam silerken. Acenta dükkanlarının önunde plastik taburelere oturup bekliyorlar. 'Uygun' aile bulununcaya kadar her gun buraya gelecek, kendilerini beğenecek aile bekliyecekler. Akşamları yirmi tane 'bekleyen' Filipinli kadınla aynı zemini paylaşacaklar.

Eğer 'yardımcı'nıza çok ücret ödemek istemiyorsanız Malezyalı seçeceksiniz. Onlar nedense daha ucuz. Lea Filipinli olmakla övünüyor, 'Biz daha pahalıyız, İngilizcemiz daha iyi' diyor. Ama iş burada da bitmiyor. Hadi diyelim gidip acentadaki katoloğa baktınız, helal süt emmiş bir yardımcı buldunuz, acentaya yüklüce bir miktar ödüyorsunuz. Bu da sizin 'güvenceniz'. Yardımcıyı beğenmezseniz, ya da başına bir şey gelirse (örneğin cam silerken 16. kattan düşerse) karşılıksız değiştirme imkanı şağlıyor. İstediğiniz kadar. 'İyi bulaşık yıkamıyor'. 'uykusu ağır', 'arabamı iyi silmiyor' gibi nedenler ileri sürüp değiştirme güvencesi veriyor size bu. Kaybedecek neyiniz var? Memnun kalmazsanız değiştirin. Acenta ücretini de ödedikten şonra Singapur devletine, 'Yardımcı Kullanma Ayrıcalığı Vergisi' öduyorsunuz. Her ay. Bu vergi, kısaca 'Levi' altı ay tek bir gun bile izin günü olmayan genç kadına verdiğiniz miktardan daha da fazla. Yani, aile ve genç kadın hem acentayı, hem de devleti besliyor. Yirmibirinci yüzyılın yasal köleliği böyle olsa gerek. Aşağı yukarı orta sınıf ve üstü ailelerin bir ya da iki yardımcısı olduğunu göre ortada dönen parayı siz duşunün. Beğenilmeyen yarduncıların ikinci bir şansı yok. Ulkelerine hemen geri gönderiliyorlar. Singapur'da kalanlar her altı ayda bir sağlık kontrolunden geçmek zorundalar. Hamile oldukları anlaşılırsa kesin geri dönüş. Hastalandıkları zaman acil servise bile patronların izni olmadan alınmıyorlar. Yüzme havuzlarını kullanmaları yasak. Çocuklar yüzerken kenardan bakıyorlar.

Tek izin günleri Pazar günü Orchard Caddesinde 'Lucky Plaza alisveriş merkezine gidiyorlar. Filipin dili 'Tagalag', tıkır tıkır bir dil. Bir alışveriş merkezi dolusu yerlere oturmuş, yemek yiyen, aile fotoğrafları gösteren, sürekli konuşan Filipinli dinlemeye değer. Sürekli bir tıkırtıdır gidiyor. Akşam yine evlerine dönüyorlar, öbürkü Pazara kadar.

Lea öbür Filipinliler gibi, kazandığım ulkesindeki ailesine gönderiyor. Anneanne, dede ve kızı onun eline bakıyorlar. Ucuz ve kaliteli ne bulursa alıp, ailelerin verdikleri eskilerle birlikte kocaman kolilerle küçük kasabasındaki postahaneye ulaştırıyor. Kızı 'Hello Kitty' marka saat istemiş yılbaşı hediyesi. O kocaman kolinin içinde iki yıldır görmediği kızma ne yapıp edip orjinal kol saatini ekliyecek, kızının sevinci burda çekilen eziyeti katlanabilir kılacak. Kızma o saati ben alsam ım acaba, ne dersiniz?

G. Robertson

salâh birsel

Kahveler Kitabı

Salâh Bey Tarihi: 1

Kahveler Kitabı deneme geleneğimizin güçlü, yolaçıcı bir örneğidir.
Öznel tarih yazımının en gözüpek yaklaşımlarından biridir.
Asıl öne çıkarılması gereken ise,
okurda benzersiz bir damak tadı bırakan üslûbudur.

SEL Kitapları % 30 İndirimle İstiklal Caddesi. Elhamra Pasajı, No. 258/10, Beyoğlu adresinde...

SEL YAYINCILIK Tel/Faks: 0212 5 10 05 www.selyayincilik.com E-mail: posta@selyayincilik.com

Köyünün feministi

Yolunuz Datça tarafına düşerse Palamut Bükü köyüne ve Meray'ın Nostalgia'sına uğramadan dönmeyin. Otuz dört yaşındaki Meray, doğma büyüme Palamut Bükü-Yaka köylü. On beş yaşında bir de kızı var. Onunla sizin için keyifli bir sohbet gerçekleştirdim...

Meray, kahvenin adını neden Nostalgia koydun?
Böyle bir iş kurmaya çok özlem duymuştum. İsim ararken bir arkadaş bu ismi önerdi. Eskiye özlem anlamına geldiğini söyledi. Hoşuma gitti. Yılmaz (kocası) öteden beri eski artistlerin resimlerini topluyordu. Onlarla da kahveyi süsleriz diye düşündüm.

Kahve açmaya nasıl ve ne zaman karar verdin?
Liseyi bitirdikten sonra dershaneye gidemediğim için üniversite sınavını kazanamadım. Ama artık evden, köyden çıkmak istiyordum. Bu sırada karşıma Yılmaz çıktı. Onunla üç kere konuştum. Denizli'den gelmişti. Ailesi Almanya'dan geri dönmüştü. O da altı sene Almanya'da yaşamıştı. Mesleğin var mı? Almanya'ya gidebilir miyiz diye sordum. Gideriz, dedi. Ben de Denizli'ye onun yanına kaçtım ve evlendik.

Yılmaz'a aşık mı olmuştun?
Yoo, aşkı neyi bilemedim.

Denizli'de aradığını bulabildin mi?
Hiç bulamadım. Çünkü bizim köyde kadınlar özgür olmasalar da dışarıda serbestler, istediklerini yapabilirler. Ama Denizli'de hem evde hem dışarıda baskıcı bir tavırla karşılaştım. Orda evden kaçan kıza kötü gözle bakıyorlardı. Düğün yapılmaz, dediler. Yılmaz'ın ailesi, "Tek oğlumuzdur," deyip düğün yaptı ama onlar da benim istediklerimi almadılar. Kaçmış kız diye elime kına neyi yakmadılar.

Sonra ne oldu?
Üç ay geçince köye geldik. Ben bir daha Denizli'ye dönmek istemedim. Babam da kabul etti. Bize ev yapmamız için bir yer verdi. Yılmaz da köyde restoran işletmek için bir yer kiraladı. Bir süre sonra Yılmaz'ın ailesi de köye taşındı. Bana baskı yapmaya devam ettiler. Manolya doğdu. Yılmaz ilerici bir insan olmasına rağmen ailesine tavır koyamıyordu. Ben ise iyice bunalmıştım. Bir keresinde Yılmaz bana dayak atınca baba evine döndüm. Babam, "Ben sana Denizlili adama varma demiştim ama sen ona kaçtın," deyince, gerisin geriye koca evine döndüm. İşte o zaman kendim bir iş kuracağını diye karar verdim. Baskılardan ancak öyle kurtulurum diye düşündüm.

Kocanın tepkisi ne oldu?
Bu işe en fazla karşı çıkan o oldu. Beni caydırmaya çalıştı. "Senin ki hayal, sen öyle bir iş yapamazsın," dedi. Ben direttim. Yılmaz'ın restoranı pek tutmamıştı. O nedenle onun ailesini, "Kahve işi tutacak, iyi para kazanacağız," diye ikna ettim. Kabul ettiler. Çünkü kahvenin yeri babamındı ve benim üzerime yapılacaktı. 1998'de kahveyi açıp işletmeye başladım. Sağdan soldan borç para bulup mutfak eşyalarını, sandalyeleri, masaları aldım, çiçekler ektim, evden getirdim. Süsledim. Canla başla, heyecanla çalıştım. Yılmaz kahvenin açılışına bile gelmedi. Restoranını kapattığı halde gidip başka bir kahvede işe girdi. Tek başıma her şeyi götürüyordum. Müşteriler gelmeye ve kahve iyi yürümeye başlaymca Yılmaz, "Sen haklıymışsın," deyip yanıma döndü ve benimle birlikte çalışmaya başladı. Ben de kendimle gurur duydum ve ilk günden beri zevkle çalışıyorum.

Köy halkının, özellikle kadınların tepkisi nasıl oldu?
Erkekler kendime güvenli davrandığım, onlarla sohbetlerimde hep kadınları savunduğum ve onların söylediklerini kabul etmediğim için adımı feminist koydular. Benim de hoşuma gitti. Kadınlar önce, "Yaz kış erkeklerle oturuyor, onlarla sohbet ediyor, okey oynuyor," diye hakkımda dedikodu yaptılar. Aldırmadım, bunlara kulağımı tıkadım. Sonra buraya onlar da gelmeye başladı. Burası bizim için de iyi oldu demeye başladılar. Böylece bizim köyde kadınlarda da bir kahve kültürü başladı. Burada buluşuyorlar, sohbet ediyorlar, okey oynuyorlar. Günlük gazeteleri okuyorlar.

Şimdi baskılardan kurtuldun mu?
Tamamiyle değil ama eskiye göre durumum çok iyi. Hem Yılmaz'ın hem de ailesinin yanında düşüncelerim kabul görmeye başladı. Göremediğim değeri görüyorum. Bunun dışında bu iş sayesinde çok ufkum açıldı. Burada bir sürü ileri fikirli insanla tanıştım. İstanbul'dan, Ankara'dan hatta Türkiye dışından feminist kadınlarla tanıştım. Çocukluğumdan beri düşündüklerimin feminizm olduğunu öğrendim. Fikirlerimi geliştirdim, kadın dayanışmasına daha çok değer vermeye başladım. Ama gene de isteyip de yapamadığım bir sürü şey var.

Bunlara bir örnek verebilir misin?
Mesela havalim köyün muhtarı olmaktı. O zaman köylülere kadınların da yönetici olabileceğini gösterecektim. Ama gene engellerle karşılaştım. Önce, muhtarlığı öğrenip başarılı olmak için muhtar azası olmak istedim. Birinci aza olarak seçilebilirdim de. Ama önce gene Yılmaz karşı çıktı. Eğer adaylığını koyarsan Nostalgia'yı terk ederim dedi. Buna rağmen gittim son anda adaylığımı koydum. Ama adaylığı koymakta geç kaldığım için 70 oyla yedek aza seçildim. Köyün tarihinde ilk defa bir kadın aza oldu.

Bir daha ki seçimlerde muhtarlığa adaylığını koymayı düşünüyor musun?
Hayır, çünkü birinci aza olup muhtarlığı öğrenemedim. Bu arada kızım ortaokulu bitirdi. Liseye nerede başlayacak? Onun öğrenim durumuna göre yeniden duşunup ne yapacağıma karar vereceğim.

Kızının senin durumuna ilişkin tavrı nasıl?
Çok olumlu. Beni destekliyor. "Anne keşke ben de senin gibi mücadeleci olabilsem," diyor...

Hülya Eralp

ne cesur, ne yurtsever, normal yurttan insanı

yalnız biraz fırsatçıdır!

bir süredir, kürt kimliğinin tanınmasıyla ilgili çeşitli faaliyetler yürütülüyor. örneğin çeşitli üniversitelerden kürt öğrenciler kürtçenin seçmeli ders olması için imza kampanyası açtı, kürt kadınları geleneksel kıyafetleriyle çeşitli mağazalara gidip kürtçe tercüman yardımıyla alışveriş yaptılar (keşke mc donalds'a gitmeselerdi!). amaçları bu ülkede, anadilleri türkçe'den farklı olan ve o yüzden türkçe yi tatlı bir aksanla konuşan insanlar yaşadığını. bu insanların kendi dillerinde konuşmak, ders görmek gibi hakları istediklerini ifade etmekti.

eskiden bu ülkede kürt kelimesi telaffuz edilemezdi. sefasını ziyadesiyle süren ünlü şair, komedyen, yazar... yılmaz erdogan ki hepimizin bildiği gibi hakkari doğumludur ve "hâkkâri'de doğulduğunda fransız olunmadığı için kürttür." ve türkler'in yılmaz ı cem'le aralarındaki rekabet sadece mesleki olmayıp birbirlerine devrettikleri mankenler açısından da sürmektedir: uzangilin telsim'inin reklamına çıktı, en az kendisi kadar yetenekli diyarbakırlı bir oğlanla. yakışıklı sayılır, ünlü oldukça şişinmesi ve asabiyeti artıyor ve güçlü olduğunda herkese çemkireceğine ant içmiş olmalı ki. hiç lafa gelmez oldu, yani uzun lafın kısası. biraz sinirlidir. oynar ve yazar ve bu yaptığını ne para sıkıntısı. ne başka bir şey affettiremez ve dilerim ki sırf kürt lafı edilsin diye canından olanlar da haklarını helal etmezler kendi canlarının sırtından kazanılan bu servet ve üne. bu kadar.

ayşe düzkan

sattın bizi teo

Farklı bir şarkıcı abimiz olan Teoman yine kaset yaptı. Utanmadan kendine bir de "gönülçelen" demiş!

Bu yazı, bu dergide Teoman'la ilgili üçüncü yazı. İlk önce onunla bir röportaj yapılmıştı. Çünkü biliyorsunuz kendisi sosyoloji okumuş, kadın araştırmalarında master yapmış. E, yakışıklı bir kişi, şarkıları falan güzel. İlgimizi çekmişti o zamanlar. Sonra, bizi büyük bir hayal kırıklığına uğratarak. bir internet server'i reklamına çıkmıştı. Şarkıda "aghhh kadınlağar indirmeye deymezzz" gibi sözler de olunca. bir yazı daha çıktı hakkında.

Şimdi ise son kaseti "Gönülçelen" ile satış rekorları kırıyor, televolelerde "genç kızların yeni sevgilisi rakçı Teoman" diye haberler çıkıyor. En son bir jöle reklamına şarkı yaptıktan sonra bu konuyla ilgili sorulan sorulara "para için yaptım, zaten arkadaşımın abisinin firmasıydı, parasız da yapardım." gibi şeyler söylemişti. Ne kadar doyurucu bir cevap olduğuna siz karar verin), memleketimizin meşhurlar ailesine katıldığı kesinleşmiş oldu.

Aslında bundan birkaç sene önce ilk çıktığında, asla meşhur olmak istemeyen, sadece müzik yapmak isteyen, bir dönemin rockbar kültüründen yetişmiş bir arkadaştı. Yavaş yavaş genç kızların sevgilisi olduğu dönemlerde. cıvık vjlerin radyo programlarında şarkısı çalınınca, "Yuh, bu adam da mı benim şarkımı çaldı. İyi mi oldu bu kadar meşhur olmak" falan dediğini söylüyor.

Sonra "17" çıktı. Kaset inanılmaz tuttu. O sıralarda tüm kasetçi-kitapçılardan Teoman'ın "pıranıpaçaaa" diyen sesi yükseliyordu. Zaten "17", tamamen nilenyumun bunalımlı genç kızlarına yazılmış bir şarkıydı. Nitekim. ***Şamdan***'da "Teoman 17'lik bir kızla bilmem ne barından elele çıkarken objektiflerimize yakalandı" tarzı bir haber basılmıştı.

Sonraki röportajlarındaysa, genelde kendinden bahsedip duruyor. İlişkiler ve kadınlar hakkındaki tüm görüşler kafasında oturmuş ve soranlara da cevabını bulmuş: "Hiçbir kadına bağlanamam, hiçbir kadın beni anlamadı, hiçbir kadın bana uygun değil." Yani, meşhur olup tanıdığı bütün kadınlarla birlikte olmaya çalışan adamların ortak cevapları.

"Gönülçelen" ise insana çok yabancı gelmeyen bir albüm. Bazı melodiler. bir önceki kasettekilere o kadar çok benziyor ki, şarkıyı dinlerken ezginin devamını tahmin edebiliyorsunuz. Yani "bir kere tuttu, bir daha da tutar" mantığıyla yaklaşmış ve aslında pek de yanılmamış. İki tane şarkıyı da yeniden yorumlamış. "Sevdim seni bir kere"nin yeni yorumu güzel olmuş da, "Anlıyorsun değil mi" en sıkı Teoman fanatikleri tarafından bile pek beğenilmemiş.

Şarkı sözleriyse benim için çok hayal kırıcı. Çünkü eski şarkı sözleri belli bir derinlik taşırken, şimdikiler, derin olma çabası içinde gibiler. Mesela "doktor" şarkısını, terapistine yazmış. Ama bu şarkının anlamlı olmasını sağlamamış. Aksine Teoman'ın şarkıcılarda yeni başlayan hayatını teşhir etme modasına katılmasına yol açmış. Basın ile ilgili yazdığı "istasyon insanları" da bana farklı şeyler hissetirmiyor.

Kasedin adı da Salinger'in Gönülçelen adlı romanından geliyor. Kitap, ince ruhlu, haylaz, her gittiği okuldan kovulan bir delikanlıyı anlatıyor. Aslında kasedin geneli de sanki bu roman üzerine dayanmış gibi. Kasedin kapağındaki resim bile, Gönülçelen'in kahramanı gibi dünyadaki hiç birşeyle ilgilenmeyen, romantik bir adamın resmi. Zaten Teoman kitabı çok sevdiğini, eve gelen herkese bir kopyasını verdiğini anlatıyor.

Ama, aslında hepimiz, Teoman'ın dünyevi zevklere çok meraklı olduğunu biliyoruz. "Tüketime çok meraklıyım, hiç ihtiyacını olmayan şeyleri bile alırım" dediği bir röportajı bile var ki, şu günlerde bunu söylemek biraz ayıp oluyor. Oysa "gönülçelen" dünyadan hiçbir şey beklemeyen bir karakter, Teoman'la çok zıt.

Teoman'la ilgili yazı yazacağımı söylediğim insanlar ise iki görüş altında toplandılar. Teoman hayranları onun piyasa adamı olmasının kaçınılmaz bir son olduğunu, Teoman'ın hiç suçu olmadığını, medyanın isteyince herkesi meşhur edebildiğini söylüyor. Aslında çoğu insan için Teoman bir "gönülçelen" ve konserlerine gidip "tooonıaaan" diye bağırılmaya değecek bir kişi. Diğer bir grup ise yazının başlığının "aldattın bizi alçak" olması gerektiğini düşünenler. Meşhur olup kuşağına ihanet ettiği görüşü de çok yaygın bir görüş.

Aslında bazı durumlarda Teoman hem entelektüel hem de şu kimi sevgili yapacağı belli olamayan genç kızlar için çekici olabiliyor. Kim bilir, belki bir pazar sabalu gazetelerimize bakarken hem Radikal-iki, hem Şamdan'da onunla yapılmış röportajları görebileceğiz. Şu anda ise tek bilinen şey, Teoman'ın şöhretin verdiği zevki sonuna kadar yaşıyor olması. Bunu korumak için her şeyi yapacağa benziyor ve bu benim gibi eski Teoman hayranlarını bayağı korkutuyor.

Haziran

Safiye Ayla:

Açık sözlü diva

Safiye Ayla, hem Mustafa Kemal'in elini öptü, hem de muhalileri Nazım Hikmet ve Kemal Tahir ile dostluk kurdu. Mustafa Kemal'e duyduğu hayranlık "mahpushanede parasız ve aç kalan" Nazım'a ve Kemal Tahir'e erzak göndermesini engellemedi. Bu "uygunsuz" davranışı için onu sorguya çeken komisere, "Onlar senin gözünde komünist olabilirler ama benim arkadaşlarım" yanıtını verdi.

Babası evi terk ettiğinde henüz doğmamıştı. Saraydan çıkma annesi yoksulluk içinde öldüğünde ise 5 yaşında. Klasik Türk müziğinin idolü Safiye Ayla, üç oktav mezzosoprano, buyuduğu yetimler yurdundan (Çağlayan'daki Darüleytam) "kaçma" denemeleri sonucu ceza olarak Bursa-Adana-Konya "eytamhaneleri" arasında "mekik dokudu". Sonunda "asi ruhlu ve çok yaramaz" çocuk öğretmen okulundan atıldı. İstanbul'da bir tanıdığı onu boğaz tokluğuna Eyüp'te bir ilkokula öğretmen yardımcısı olarak yerleştirdi.

Eyüp Camii'nin musalla taşında geceleri uyurken yakalandığı öksürükten uzun yıllar kurtulamadı. Taşındığı eşyasız evinde "masi kumlu" mantosu geceleri "yarısı yatak, yarısı yorgan, gündüz de çalışma kıyafeti" olarak işlev gördü. "Kendim bir şey bilmiyordum ki çocuklara öğreteyim" dediği öğretmenliği sırasında öğrencileriyle birlikte şarkı söylerken sesi dikkati çekti. Unlu Rebabî, Kemanî ve bestekâr Hafız Mustafa, çok beğendiği sesini dinlediğinde Safiye Ayla 13 yaşında 78 yıllık pırıltılı meslek yaşamına ilk adımını attı. İlk öğretmenlik maaşıyla, Kapalı Çarşı'da "vurulduğu" bir piyanoyu satın aldı. Yaşamı boyunca hep duayla anacağı Hafız Mustafa'dan usul ve makam öğrendi, Yesari Asım'dan (Ersoy) ders aldı. İlk plağında üstadın "Bekledim de Gelmedin" ve ona ünü getiren "Sevda Yaratan Gözlerin" bestelerini yorumladı.

Dervişzade İbrahim'in Mulenruj'unda 1931'de ilk kez sahneye çıktı. Artık çevresi hayranlarıyla doluydu, bir milletvekilinden daha iyi maaş alıyordu. Sık sık kaçmak, herşeyden uzaklaşmak istedi, yetimhane günlerinden kalma alışkanlığıyla. Aynı yıl Mustafa Kemal, Ayla'yı huzuruna çağırttı. Bundan böyle emniyet müdürleri kaçma huyunu bildikleri Ayla'ya ulaşmak, Mustafa Kemal'in geceleri içki masasına "Safiye'yi getirin" komutunu karşılamak için hayli zorlanacaklardı: "Lütfen yerinizi bize bildirin". Küçük Safiye hem Mustafa Kemal'in elini öptü ve hem de muhalifleri Nazını Hikmet. Kemal Tahir ile dostluk kurdu. Mustafa Kemal'e duyduğu hayranlık "mahpushanede parasız ve aç kalan" Nazım'a ve Kemal Tahir'e erzak göndermesini engellemedi. Bu "uygunsuz" davranışı için onu sorguya çeken komisere, "Onlar senin gözünde komünist olabilirler ama benim arkadaşlarım" yanıtını verdi. Nazım'ı "Kurtuluş Savaşı Destanı'nı yazan bir şair nasıl vatan haini olabilir" sözleriyle savundu. Mustafa Kemal, Nazım'ın destanını okumadığı için büyük şairi "yıllarca hapislerde çürüttüklerini" düşündü: Oysa yüzyüze gelselerdi birbirlerini görerek çok seveceklerdi". Bundan adı gibi emindi.

"Büyük aşkı" Naci Sadullah hapise duştugunde ona destek oldu. Bessam İbrahim Çallı, "bir Osmanlı entellektüeliydi" dediği şair Yahya Kemal ve devrin ünlü gazeteci ve yazarlarıyla dost oldu. "Dünyanın en güzel konuşan insanı" olarak gördüğü Halikarnas Balıkçısı'ndan hayranlıkla söz etti. Kamuoyunun dikkatini çeken ilişkileri, "Onlar benim ruhumu besliyorlar" dediği gazeteci arkadaşlarıyla kurduğu vakın dostluklar değil, Mustafa Kemal, Ismet İnönü, Celal Bayar gibi devletin yüksek katındakilerle yaşadıkları oldu. Mustafa Kemal'e ilişkin anılarını Akşam gazetesine anlatması "ulu önderi" insanlaştırdı. Açık sözlülükle bazı "devlet büyükleriyle" birlikte olduğunu beyan etmesi siyasi çevrelerde tedirginlikle karşılandı.

İçişleri bakanı Becep Peker'in "Gazi böyle istiyor" diyerek radyolarda Klasik Türk Müziğini yasakladığı sırada aynı kişinin "huzurunda", Çankaya'da Mustafa Kemal'e yasaklı şarkıları büyük ustalığıyla icra etti. "Karakız" devlet buyüklerinin gelip geçici "beraber olma" isteklerini olağan karşıladı, onları kırmadı. Gücün sınırlarında dolaştı ama kullanmadı. Safiye Ayla adı Cumhuriyet'in sanatçı kadın olarak simgeleşti, bu alanda Mustafa Kemal'le birlikte anıldı. Dönemin muhalifleriyle "gerçek" dostluğu otoriter iktidarın seçkinlerinin pırıltısı altında karanlıkta kaldı.

Hakkında çıkarılan "yangın yerlerinde önüne gelenle beraber oluyor" söylentisine ve "hızlı yaşantısına" rağmen 1950 yılında "Şerif Hazretleri" ile evlendi. "Peygamber soyundan gelen" bestekâr Şerif Muhiddin Targan ile evliliğine "ailesi Suudi Arabistan Krallığı" itiraz etti. Safiye Ayla kendini, "Şerif Bey ölünceye kadar dünyanın en mutlu kadını hissetti. Şerif Bey'le tanışana kadar Mustafa Kemal'e âşık olduğunu sandı. Şerif Bey'in ölümüne değin süren evliliği boyunca. 17 yıl sahneye çıkmadı. Radyoda okumakla yetindi. Çocukları sevmediği için değil. çok sevdiği için çocuk doğurmadı: "Doğursavdı Safiye Ayla olmazdı".

Hep aykırı davrandı. Dönemlerin eğilimlerine herkesten önce uydu. "Mini etek. afro saçlar, apartman topukları" sahnede herkesten önce benimsedi. "Uslu çocuk" olmadı. İnsanları şaşırttı. İsyankâr "kara kız" yaşamı boyunca özgürlüğünden vazgeçmedi. Servetini "eğitim" uğruna. ironik bir biçimde Türkiye'nin en zengin ailesinin vakfına. TEV'e bağışladı. Nizamettin Nazif, Ayla'yı "musikimizde asrımızın sesi" olarak değerlendirdi: "Safiye'nin sesi en cahilimizden en bilgilimize hepimizin ruhuna hitap edecek kudrettedir". Yaşamı boyunca annesinin mezarını aradı. Geçen yüzyılın divası 16 Ocak 1998'de, 91 yaşında doğduğu İstanbul'da toprağa verildi.

Yaprak Zihnioğlu

Bir ölümün sessiz çığlığı

Gencecik bir kız neden intihar etmeyi seçer?

Siz hiç kendisi ölümü seçmiş ve bunu başarmış bir kişi ile aynı odada bulundunuz mu? Bir morgdan bahsediyorum ve otopsiden. Beyni kurşunla parçalanmış 20 yaşında bir genç kız. Öylesine, kafası parçalanmış, kan içinde. boylu boyunca uzanan cansız bir vücut, bir genç beden ve artık susmuş görünse de belki de en son çığlığını haykıran gözler ve hafif aralanmış solgun dudaklar. kan çekilmiş bembeyaz soğuk bir beden.

İşte karşınızda ölüm ete kemiğe bürünmüş yatıyor ve bizler nasıl ölmüşü araştırıyoruz. Başkası mı yaptı, hangi açıdan ateş edildi. cinsel bir olay, ilişki belirtisi var mı. hâlâ bakire mi bunları araştırıyoruz. Toplum olarak bunun peşindeyiz. Peki ya neden yaptığı? Neden yapmış anlamamız. bir şeyleri değiştirmemiz gerektiğini. ama yapmadığımızı. hepimizin birer suçlu olduğunu en yakın çevresinden başlayıp suya düşen taşın dalgaları gibi hepimizin yüzüne bir tokat gibi çarpıyor.

Belki onu hayatta duymak istemediğimiz için, bu kadar gaddarca davrandı kendisine ve bize karşı. Her birimiz için hücre haline getirdiğimiz gündelik hayatlarımızda üç bilmeyenleri oynayarak onu hapiste değil ama hayatın içinde hücreye kapattık.

Otopsi odasının hüzünlü, soğuk, insanın içini titreten havası ve başı önünde tutanak tutan katip, savcı, doktor hepsi de bu hüzünden etkilenmiş başları önde, endişeli. Nasılını araştırdığımız bu olayın cevabını almak için tutanaklarımızı tuttuk, muayenemizi yaptık, düşüncemizi bildirip imzamızı attık çıkıyoruz ya da ara veriyoruz.

Bu can kıyımlarının arkasında hangi kirli yüzler, hangi dogmalar? Her gün canına kıyan gençlerimiz ya da kıyılan insanlarımız hangi hesaplar arasında ezilip. kaybolup gidiyorlar ve onların bu yitişleri arasında kimler neyin hesabını yapıyor? Bunları da sorgulayacak mıyız?

Kısacık yaşamı ona ne verdi ya da bu hayattan onun payına ne düştü? Tek odalı bir evde yirmi kişi yaşamak mı?Ağır yoksulluk mu? "Neden intihar ediyorsun, günah, utanmıyor musun?" diyen bir sistem mi? Ayıp günah kız kısmı böyle konuşmaz. ayağını uzatmaz. büyüklerine cevap vermez, sinemaya gitmez, erkeklerle konuşmaz, ailesinin istediği insanla evlenir hatta parayla satılır. okula gönderilmez, donun çıktığı evde canın çıkar diyen bir zihniyetle yaşamaya zorlanmak mı? Bu durumda kişi başkalarına tanınan sonsuz özgürlükleri görüp çıkmaza mı düşer ya da baktığı her yerde artık ölümü görüp çok da yabancılık hissetmez mi?

Zeliha Aksaz

İlk siyasi kadın avukatlardan: Necla Fertan Ertel:

Başkalarının korktuklarını savundu

Tanıyıp sevdiğimiz, mücadeleci kişiliğine ve hitabet yeteneğine hayranlık duyduğumuz Avukat Necla Fertan'ı, bundan iki yıl önce, 11 Ocak 1999'da kaybettik. Hayatının her alanında yürüttüğü mücadeleyi hastalığı boyunca da sürdürmekten geri kalmadı: "Kendi kendime hep, 'Bu ağrı biraz sonra geçecek,' diyorum. Ayrıca 'Sen bu yolu seçtin. Bu ağrıya dayanmak zorundasın. Bak çok fazla olursa, dayanamayacak gibi olursa orada ilacın var, diyorum," diyordu.

Metis Yayınlarından çıkan Minnacık Bir Dev, Necla Hanım'ın hayatının son döneminde Erol Köktürk'le yaptığı bir dizi söyleşiden oluşuyor. Büyük bir saygı ve sevecenlikle kaleme alınmış bir kitap bu. Köktürk'ten "Önsöz"de, söyleşinin yarım kaldığını, zira bant çözümlerini Necla Hanım'la birlikte gözden geçirmeye vakit kalmadan, onun hayata veda ettiğini öğreniyoruz.

Minnacık Bir Dev 'de Necla Fertan bize, dar gelirli bir memur çocuğu olarak II. Dünya Savaşı dönemindeki okul serüvenini, meslek hayatını, siyasi ve hukuki davalarını, dostluklarını, hayat görüşünü kendine özgü üslubuyla anlatıyor.

Küçük Necla ortaokulu bitirince liseye devam edebilmesi için dayısının yanına gönderilir. Ertesi yıl babasına bir öneride bulunur: "Baba, başkasının evinde yaşamak kolay bir şey değil. Ben öğrendim yalnız yaşamayı. Sen bize lütfen gideceğin şehirde lise yoksa yakın bir yerde ev tut. Biz kendimiz oturalım." Öneri kabul görür ve Balıkesir'de bir ev kiralanır. Üç kardeş birlikte yaşamaya başlar ama evin yükü Necla'nın sırtındadır; bir yandan liseye devamı eder, öte yandan alış veriş, yemek pişirme, evin temizliği, çamaşır, utü ve çalışılması gereken dersler... Lise bu minvalde biter. Sonraki yıl kızını çok sevmesine ve takdir etmesine rağmen baba, maddi zorluklar yüzünden, "Bir sene seni mektebe göndermem mümkün değil," diyerek tercihini oğullarından yana koyar. Necla bir yıl bekledikten sonra Istanbul Hukuk Fakültesi'ne kaydını yaptırır. Sorumlulukları değişmemiştir: "Evde havagazı yoktu o zaman (...) Kuzine denilen iki gözlü bir şeyde mangal kömürü yanardı. Onun üstünde yemek yapardık. Bu sözünü ettiğim yıllar 1947-1949'lu yıllar. Ben 1950-51'de üniversiyeyi bitirdim .Biliyor musunuz, ben yemeklerin kaç dakikada piştiğini o zaman öğrendim (...) yemeği koyar ve odada ders çalışmaya başlardım. Saatime bakardım. İşte 20 dakika sonra bu yemek pişecek (...) Bir yandan yemek pişerdi, bir yandan varsa okuyacağım, yapacağım bir şey onu yapardım." Necla'nın üniversite yılları hayat gailesi içinde geçer. Evle okul dışında hiç bir toplumsal faaliyete ayıracak zamanı yoktur. O yüzden kuru bir gençlik devresi yaşadığı düşüncesindedir. Ama mesleğine tutkuyla bağlıdır, çaylara katılmaz ama üniversitedeki münazaraların hiç birini kaçırmaz.

60'h yıllar toplumsal muhalefetin yükseldiği, geleceğe umutla bakılan yıllardır. Necla Fertan, çiçeği burnunda bir avukat olarak siyasi davalara katılır. Komünistlık suçlamasıyla yok yere 141-142'den hüküm giymiş tutukluların tahliyesi gerekirken, tutukluluk hallerinin devamına karar verilmesine itiraz eder. Kıdemli bir hukukçunun, "Büyüyünce öğrenirsin, bunlar siyasi davalardır," sözleri ise onu dondurmaya yeter.

Necla Fertan'ın meslek hayatında 6-7 Eylül olaylarının, 1964 sürgününün önemli bir yeri vardır. Doğdukları toprakları ceplerinde yirmi dolarla terk etmek zorunda kalan Türkiyeli Rumlar'ın çoğu onun müvekkilidir."Beyoğlu'nda manifatura mağazası olan, Karaköy'de lokantası olan adamın Kıbrıs'taki olaylarla ne ilgisi olabilirdi?" diyerek, "Sadece Rum olmalarından dolayı" sınırdışı edilmelerini aklı almaz.

Behice Boran'la ömür boyu süren dostluğunda onun, Ankara'dan, hapishaneden yazdığı bir mektubunda, "Sen dışardaki bensin," sözleriyle gurur duyar. "Bir insanı böyle hissettiniz mi, o sizin dostunuzdur," der. "Bir insanın yaşamımızda yeri vardır. Onu ararsınız. Onu beklersiniz. İşte o sizin dostunuzdur."

Necla Fertan için çalışmak bir yaşam biçimiydi; o olmayınca, yani hastalık elini kolunu bağlayınca en çok çalışamamaktan yakındı. Artık nasıl yaşayacağını bilemiyor, çalışmamayı içine sindiremiyordu. Savunma yapacağı gunleri düşlüyor, öleceğini düşünse de hayatmın eski anlamını bulacağı ümidini koruyarak yaşamaya çalışıyordu.

Beril Eyüboğlu

Erkeklerin dünyasını istemem

...iye okumayı severiz.
...raan her çıkışımızda elimizde bir
... Christie olmazsa olmaz.
...'de nicedir vardı bu hastalık.
... ondan bulaştı galiba.
...i'dekiler dahil herkes dalga geçer
... "Polisiye gereksizmiş, vakit
...ış, mış, miş..." Ama biz yılmaya-
...bette. Başkomutan Bayan Murple
...ası, erkekleri hasetlerinden çatlatan
...eriyle, üstelik silah da kullanmadan
...u aydınlatıyor...

[illegible]'böyle, polisiyeyi seviyoruz. Keşfettiğimiz yeni yazarları hemen alıyor, bir solukta okuyor değerlendiriyoruz. Yalnız kocak bir [illegible] oldu hep. Bizde bu iş bir türlü olmuyordu. Biz niyesini düşünürken yavaş yavaş bir takım yerli yazarlar duymaya başladık. Ama temennimiz bir hanımın bu işe el atmasıydı. Nihayet duyduk ki Everest Yayınları'ndan yerli bir polisiye çıkmış. Gidip almamıza bile gerek kalmadı. Sağolsunlar avağımıza kadar gönderdiler. 1970 doğumlu genç bir kadın yazmış hem de. Kitap eğlenceli. Bir solukta okunuyor. Polisiye öğeleri zayıf kalsa da, yer yer insana vapurda zevkle okunan Pazar yazısı tadı verse de biz beğendik. Ama bunca yıllık polisiye okuruyuz. Kendimize göre bizim de sorularımız oldu tabii. Aradık, kolayca da bulduk Esmahan Aykol'u. Kitabında anlattığı Kuledibi'nde bir kahvede randevulaştık. Biz sorduk o söyledi, bir ara nasıl oldu anlamadık o sormaya biz cevaplamaya başladık. Ne de olsa bizden daha tecrübeli bir gazeteci. Alınmadık.

Kahramanımız bir kadın. Kitabın kapağındaki otuz yaşlarında sarışın ve cool hanımı görünce kahraman kafanızda genç bir kadın olarak canlanıyor ama değil. Kati Hırşel, kırk yaşlarında, güzel, bakımlı, albenisi olan. Alman, polisleri sevmeyen, polisiye ve bayılan, sevgisini okuma safhasından çıkartıp okuma mertebesine sıçratarak İstanbul'un hatta ihtimal ki tüm memleket sathının tek cinayet romanları satan dükkanını açmış olan İstanbul sevdalısı bir kadın. Kitabın her yerinde Beyoğlu başta olmak üzere İstanbul trafiği, depremin etkilediği semtler karşıya gidiş geliş umpark sorunu. Cihangir'deki Firuzağa kahvesi, Bambi Cafe, Kaktüs sık sık anlatılan yerler. Beyoğlu'nu bilen bir çok insan için(para durumu iyiyse tabii) bildik yerler bunlar. Okurken insana en çok kolaylık sağlayan hep bildiği bir semtte dolaşıyormuş gibi gerilmeden dolaşabilmek sayfalarda. Bir sonraki sayfada karşıma ne çıkacak acaba? Her geçen ismin hikâyenin bir yerinde cinayetin bir parçası olup olmayacağı gibi sorularla boğuşmaya gerek bırakmıyor.

Biz alışmışız. bırakın kitapta geçen isimleri, herhangi bir nesne ismini bile aklımızda tutup cinayeti çözmeye yarayacak zannediyoruz. Halbuki yazarımız o konuda rahat bir insan, okuru da rahat bırakmış. Bir de Kati'yi tanımaya başladığınızda onun genel cinayet çözücülerinden farklı olduğunu görüyorsunuz. Gerilimli, takımılı. ciddi kalıraman yerine esprili kendinden bahseden. herhangi bir kadının aklından geçen her şey haklı olarak Kati'nin de aklından geçebilir ve bu durum romanın kalıraman kişi imgesini bozmadan çok güzel ortaya konmuş. Hatta bazı bölümlerde ancak kadınların anlayabileceği espriler var. Nitekim kahramanımızın makyajını silmeyip öylece yattığı bir gecenin sabahında aynadaki görüntüsünü, "güzellik yarışmasında birinci seçilmiş Venezüella güzeli gibi görünüyordum," cümlesi Esmahan ın eşi de dahil bir çok erkeğin gözünden kaçmış ama bizim gözümüzden kaçmadı. Niye kadın kahraman diye sorduğunuzda Esmahan'ın cevabı başka sorularımıza da cevap oldu.

Kitapçı Dükkânı
Everest Yayınları-Polisiye

"Kadınları daha renkli buluyorum. Bir de bir erkeğin dünyasına o kadar giremem ve girmek de istemem. Benim bu konuda da başka konularda da mesaj verme kaygım oldu. O yüzden polisiye biraz arkada kaldı galiba. Çünkü insanlara ilk olarak kırk üç yaşında bir kadın cazip olabilir, hoş olabilirliğini anlatmak istedim. İkinci olarak Türk toplumuna dışarıdan bakmayı öğrendim Almanya'da yaşarken. En azından başka bir toplumla karşılaştırma şansım oldu. Bunlara epey kafayı yordum. Kafa yorduğum şeyleri insanlara göstermek istedim. Onlara işte biz Türkler böyleyiz, siz Almanlar şöylesiniz. Kitapta bu tip gözlemlerim biraz daha ön plana çıktı. O yüzden polisiye değil de polisiye roman denmesi daha doğru. Bir roman yanı da var."

Kitabı sanki Almanlara yazmış gibi hissettiğimizi söyledik. Yanılmamışız. Hatta az bile hissetmişiz. Kitap çıkar çıkmaz atılan başlıkların "Bu kitabı yazmasaydın cinayet işleyebilirdim" olmasına şaşırmadık. Almanya'da doktora yaptığı üniversite profesörlerinin bile Türklerle ilgili önyargılarının güçlülüğüne biz de inanamadık.

"Şimdi önce şunu söyleyeyim. Bu kitabı kesinlikle Almanların da okumasını istedim. Çünkü Almanlardan intikam almak istiyorum. İşte noksansınız ya da iyisiniz falan gibi. Onlarla ilgili düşündüğüm şeyleri bilmelerini istedim. Okulda bana sorulan soruları duysanız inanamazsınız. Ben açık renkli olduğum için Türk olabileceğimi düşünmüyorlar. Öğrenince hemen sorular başlıyor. Müslüman mıyım, içki içiyor muyum, vs.vs. Hep kafamda şu vardı. Bu kitap mutlaka Almanca'ya çevrilecek. Çevrilmezse, kocama çevirtip, fotokopi yapıp dağıtacağım ve okutacağın onlara. Ama bir de Türkiye'nin bütünü de İstanbul gibi yaşamıyor ki. İstanbul'u Almanlara anlattım evet ama bir de İstanbul dışında yaşayanlara anlatmak istedim. Tüm ülkenin İstanbul'u bilmesini bekleyemeyiz. O yüzden de ayrıntılı tasvirler yaptım. Romanda her şeyi Kati'nin gözüyle izledim ve anlattım. Kati Alman ve uzun zamandır İstanbul'da yaşıyor. Bir parçası da olsa Cihangir'de kahvede oturan insanlarla "sosyete" diyerek inceden dalga geçebiliyor, Yeşilköy'e giderken çok şaşırabiliyor, çünkü oraya ilk kez gidiyor. Karşıya geçişi onun için sıra dışı bir şey."

Her şey Kati'nin gözüyle anlatılıyor ve Kati polisleri sevmiyor. Türk komiser Batuhan'la direkten dönen ilişkisi de Kati'nin "Annemle tek ortak noktam polisleri sevmememiz. Ona ihanet edemeyeceğim" diyerek ifade ettiği cümlede somutlaşıyor. Bu durumda Türkiye'de hem polisiyeye olan ilginin azlığı hem de polisiye yazmada polis faktörünün önemi devreye giriyor. Çünkü özellikle yabancı polisiyelerde polislerle hep bir dirsek teması ve farklı bir ilişki varken. Bizim emniyet teşkilatının yapısının "Memoli"lerden oluşmadığı da bir gerçekse bu iş bizde nasıl olacak? Yani bir polisiyenin en temel öğesi gizemli bir takım şeyleri iz sürerek ortaya çıkarmak. parçaları birleştirmek falan. Bizde böyle bir sır olamıyor. Polis alıyor iki kişiyi iki gün içinde de konuşturuyor ya da ifadeyi imzalatıyor. Böyle bir gerçeklikte polisiye türemesi çok zor zaten.

"Doğru söylüyorsunuz. Yani mesela en son Uzeyir Garih cinayeti. Ne kadar kötüydü her şey. O kızcağızı fahişe diye boy boy gösterdiler. On dokuz yaşında genç bir kadını teşhir ettiler. Boyacı çocuğu tinerci diye gösterdiler. Onlar İstanbul'un varoşlarında yaşıyormuş. Ben orada ilk kez böyle insanların yaşadığını öğrendim o kızın okuma yazması bile yokmuş. Bana normalde sorsanız on dokuz yaşında ve İstanbul'da yaşayan bir kadın okuma yazma bilmez mi derim. Bizde polise açıktan açığa küfredilmiyor hiçbir zaman. Bir polisiye yazarı var bilmiyorum hiç okudunuz mu? Osman Aysu diye. Ben de okumadım da bir tartışma programında izledim kendisini. Bizim polisimize de çok yükleniliyor diyordu. Şimdi bir polisiye yazarı bizim polisimiz diye bir cümleyi neden kullanır niye böyle ifade eder ki."

Velhasıl sohbet uzadı gitti. Sorularımızın tümüne cevap alamadık ama aklımıza gelen soruları Kati'nin kitabın sonunda verilen e-posta adresine yazmamız mümkün. Sonuç olarak Kitapçı Dükkanı. ülkemizde yeni yeni gelişen polisiye alanında bir çok açıdan tartışmaya. eleştirilmeye ve tüm bunlar için okunmaya değer.

Ayşegül Babalık
Beyhan Demir

iki kardeşin hikâyesi

"...Ne yaparsam yapayım bu büyük direnişin ancak küçük bir bölümünü anlatabilirim diye düşünüyorum. Hemen her döneminde içinde bulunduğum bu direnişin en yoğun yaşadığım dönemlerini kızlarım Canan ve Zehra ile paylaşmaya çalıştım. Bir anlamda bu öykü direnişle beraber kızlarının öyküsü olacaktır diyebilirim..."

Ahmet Kulaksız

Küçükarmutu'da sürdürülen ölüm orucunda kızı Canan'ı 15 Nisan. Zehra'yı ise 29 Haziran 2001 tarihinde kaybeden Ahmet Kulaksız'ın 140 gün boyunca yaşadıklarını anlattığı kitap toplatıldı. Kulaksız'ın kızlarının anısına yazdığı ***"Canan ve Zehra"*** adlı kitap, Tavır Yayınlarından çıkmıştı...

Feminist Ansiklopedi

Fallus: Erkek cinsiyet organı.

Fallokrasi: Erkeğin kadından üstün olduğu, ona hükmetmeyi hakettiği. onun sahibi ve efendisi olduğu görüşünü yansıtan davranışların tümü.

Fallokrat: Fallokrasi uyarınca davranan ya da fallokrasinin doğruluğunu savunan kimse.

Hz. Fatima: Eşrefünnisa. Ezzehra, el-Betül, Seyyidetünnisa, el-Kübra denir. Hz. Muhammet'in ilk eşi Hz. Hatice'den olma dört kızından biridir. Muhammed'in bütün eşlerinden olan çocukları, Fatıma hariç, o sağken ölmüştür. Hz. Muhammet kızını amca oğlu Hz. Ali ile evlendirmiştir. Devrinde çok az rastlanan gelenek dışı bir tutumla Hz. Ali karısı sağken, başka bir eş daha almamıştır. Fatima, Hz. Muhammetle birlikte Uhud savaşına katılmış, cephe gerisinde yaralmıştır. Hasan, Hüseyin, Muhsin, Ummü Külsüm ve Zeynep isimli çocukları olan Fatima, Hz. Muhammet'in ölümünden birkaç ay sonra ölmüştür.

Ferace: Eskiden kadınların dışarı çıkarken giydikleri kollu. uzun ve genellikle bol, mantoya benzer üstlük. Ferace muhakkak, yüzü örten yaşmakla birlikte giyilirdi. Osmanlı devleti müslüman kadınlara örtünme mecburiyeti getirdiği için bu üstlükler her kesimden kadın tarafından sokağa çıkarken giyilmek mecburiyetindeydi. Feracelerin en süslü bölümü yaka olurdu. Bahriyeli yakasına benzeyen bu bölümün süs maksatlı olarak fazlaca uzatılmasına karşı, devletin nizamname çıkardığı bilinmektedir.

Feminizm: Kadın ve erkek cinsiyetleri arasındaki eşitsizliği kadınlar lehine değiştirmeyi hedefleyen eylemci siyasal akım. Özellikle vatandaşlık haklarını elde etmenin mücadelesinin verildiği 19. yüzyıl feminizmi birinci dalga, 1970'lerde ortaya çıkan hayatın her alanında kadınlar açısından değişiklikler isteyen feminist düşünce ve mücadele dönemi ikinci dalga olarak sınıflandırılabilir. Feminist düşünce dünyaya kadınlar açısından bakarken siyasal teoriden, tarihe, iktisattan, tıbba devrimci eleştiriler getirmiş, politik kazanımlar dışında akademik olarak da önemli mesafeler katetmiştir. İkinci dalga (yeni feminizm) sonrası bir çok feminist ekolden sözedilebilir. Ekoller arasında en önemli ayrımın kültürcü/maddeci yaklaşım olduğu söylenebilir. →

Hazırlayan: Handan Koç

Feminist Ansiklopedi

Fettan: Fitne ve fesat kullanarak ortalığı karıştıran. Bir diğer anlamı başkalarıyla ilişkilerinde çekiciliğini kullanan, cilveli, gönül avartıcı kadındır. Cinsiyetçi bir şekilde, çekici ve güzel olan bunu gizlemeyen tüm kadınlar için kullanılır. Divan edebiyatında sevgiliyle ilgili yaygın mazmunlardan biridir. Büyüleyici anlamında da kullanılmıştır. Çeşm-i fettan (büyüleyici göz). gamze-i fettan (büyüleyici bakış).

Fırça: *Argo.* Penisini bir başkasının cinsel organına. vücuduna sürtme eylemi.

Fırlama: *Argo.* Babası belli olmayan erkek çocuğu. Hareketli . cingöz. kurnaz. uyanık, açıkgöz anlamında da kullanılır.

Fıtrat: Yaradılış. İslama göre kadınla erkek arasındaki sosyal farklar yaradılış gereğidir. Popüler, Nakşi Kadın ve Aile dergisinde şöyle geçer: "Hanımların fıtratında eksiklik. zaafiyet vardır. Onun için hanımlardan hiçbir peygamber gelmemiştir." İslamcı dergi Tezkire'de Cinsiyet Meselesi adlı yazısında Mehmet Hakan şöyle der: "Cinsiyet meselesinde yapısal olanı yani biyolojik ve psikolojik boyutu öne çıkarmam rasıgele bir seçim sonucu değildir. Bu alanda farklılığı belirleyen şey öncelikle yapısaldır, insana verilidir."

Frikik: *Argo.* (Bir futbol terimi olan. İngilizce free kick, "serbest vuruş"tan) Kadınların, vücudunun belli bölümlerinin (örneğin göğüsler. bacaklar gibi) istenerek ya da istenilmeden. olağandan çok görünmesi. Firikik vermek, firikik yapmak şeklinde kullanılır.

Frikiğe yatmak: *Argo.*(Erkek için) Frikik yakalamak amacıyla uygun bir yerde, ortamda tetikte durmak. beklemek./ Yakaladığı frikiği izlemek, seyredurmak.

Fiyonk ya da fiyonga: Kurdele. şerit.v.b. kumaş parçalarından kelebek biçiminde bağlanmış süs. Bahriyeli fiyongu, bebe fiyongu, doktor fiyongu, düz fiyonk, şapkacı fiyongu gibi çeşitleri vardır. Bu çeşitlerden biri â şık fiyongudur. Tarifi şöyledir. Uzun bir şeridin iki ucu birbiri arasından geçirilir. Uçlarına kelebek şekli verilir. Sonra ortası düğümlenir. Fiyonk kızlara özgü görülen bir süstür. Erkeklere çocukluklarından başlayarak fiyonklu bir şey giydirilmez.

Fotoroman: Televizyon dizileri öncesi yaygın olan fotoğraflı aşk ve macera hikâyeleri. Gazetelerde sürekli olarak yayınlandıkları gibi kitapçık olarak da basılırlardı. Kadınlar için üretilir ve onlar tarafından tüketilirlerdi.

amelie

Amelie gerçek olamayacak kadar güzel ve olabildiğince naif bir film. Nefes almak için...

Amelie, yapayalnız bir çocukluk. çantalarını düzenlemek gibi bir ortaklık taşıyan anne babanın anlayışsızlığı, sevgi ve dokunulma ihtiyacının karşılanmayışı ve doktor babanın aylık olağan kontrollerinden Amelie'nin duyduğu sonsuz heyacan; kalp çarpıntısı. Bu durumun bir hastalık belirtisi sayılıp tek sosyalleşme şansının, okulun elinden alınışı ve tüm bunların yemek yemek, su içmek kadar sıradan bir şekilde gerçekleşmesi annenin ölümü ve hızla akan yıllar, genç kızlık...

Son derece bunaltıcı ya da sıradan bir film olacağı izlenimi yaratan konuya rağmen Amelie sürprizlerle dolu. Sıradan yaşamın içindeki sıradışılığı öne çıkararak neredeyse fantastik bir hale sokuyor. Mahallenin manavı, apartmandaki komşuları, işyerindeki arkadaşları, patronu Amelie'nin süzgecinden geçerek hem olağanüstü hem de bir o kadar inandırıcı kişilikler olarak karşımıza çıkıyorlar. Bir yandan yabancısı olmadığımız günlük rutini izlerken bir yandan da kişilerin öznel yanlarını keşfediyoruz

Amelie'nin çocukken kendisini kandıran ve iki gün boyunca suçluluk duygusu içerisinde kıvranmasına neden olan komşusundan başlayan intikam süreci genç kızlığında da hedef değiştirerek devamı ediyor. Mahallenin manavının evde uğradığı küçük kazalar asla kaderin bir oyunu degil. Ama zaten manavın da bunu hakettiği hatta bu intikamcıkların seyircide bir adalet duygusu yarattığı söylenebilir

Bu intikam faslı Amelie hakkında bir adalet dağıtıcısı izlenimi yaratabilir. Fakat şunu söylemek gerekir ki Amelie adalet yerine daha çok sevgi iyilik veküçük sürprizler dağıtıcısı. Mutsuz ve bunalmış insanlara kısa süreli oksijen takviyeleri yapıyor. Yani bir çeşit iyilik yap denize at durumu ya da deniz bulamıyorsan nehir, gölet vb. de olan olayı. Bir yerde her işin başında topladığın taşları sektir... Ama bunalmış insanlara (kendi babasını da bunların içine katmak lazım) iyilik yapabilmenin onların ne hissettiğini anlamak neye ihtiyaçları olduğunun farkına varmak onları tanımaya zahmet etmek gibi bir yönü var. Amelie'nin bu konuda içine kapalı olmasına rağmen bunalıma meyletmek yerine duyarlı olmayı seçtiğini söyleyebiliriz ama bu duyarlılığın motivasyonunun en azından bir kısmının kendi durumunu değerlendirip çözümlemek yerine başkalarına kendini adayarak bundan kurtulmak gibi kadınca bir hastalıktan kaynaklandığını da belirtmek gerekir. Bu durum belki Amelie için kronik bir hal alacakken yan dairedeki ressam imdada yetişiyor. Amelie'nin sonsuz hayalleri ve dış dünyası içinde elbette aşka yer var ama aşkın peşine düşmek gibi cesurca bir karar için hepimizin olduğu kadar Amelie'nin de biraz yardıma ve biraz da cesaretlendirilmeye ihtiyacı var. Sonunda Amelie ressam arkadaşının cesaretlendirmesiyle fotoğraf meraklısı gencin peşine düşüyor. Belki de şöyle demek gerekli: her şeyin gizeminin bu denli yok olduğu modernitenin anlaşılamadığı (ki genç adam bir porno dükkanında çalışmaktadır) hayata dolayısıyla O'nun hayatına da biraz gizem ve merak katıyor...

Amelie gerçek olamayacak kadar güzel ve olabildiğince naif bir film... Nefes almak için...

Bilge Seçkin

Harem'den Kaçan Şehrazat'la tanışın

Doğulu, akıllı ve feminist bir kadından erkeklerin cinsel düşlerine yapılan bu saldırıya kayıtsız kalmayın...

Fatima Mernissi feminist bir sosyolog, Batı Avrupa'da tanınan önemli bir Arap entellektüeli. Son yayınlanan kitabının tanıtımı için çıktığı Avrupa seyahatinde ve "kadına bakışta batı ile doğu kıyaslamasına" bir kez daha girişen Mernissi bu kitapta, Kazablanka havaalanından, Berlin'e, Berlin'den Paris'e Doğunun masalcısı Şehrazat'ı da yanında götürüyor. Şehrazat aracılığıyla Doğu ile Batı arasındaki karşılıklı önyargıları kıyaslıyor. Batı'nın Şehrazat ve Harem dünyasına ilişkin anlayışının, ne kadar sığ, güzellikle sınırlı ve yapay olduğunu tekrar farkederken, Batı'da Şehrazat'ın erkek ve kadın arasındaki eşitliğe çağrısının neden ilgi görmediğini soruyor. Bizleri İngres, Matisse, Degas, Picasso gibi kadınları resmetmeye meraklı batılı erkek sanatçıların dünyasıyla ilgili olarak bilgilendiren, kadınları çıplak ve hareketsiz gösteren batı resmiyle, kadınları etkin birer katılımcı olarak betimleyen Minyatürleri karşılaştırıyor. Mernissi seyahatinde, Harem'i "sadece güzel kadınlardan cinsel olarak yararlanılan harika bir yer" olarak gören batılı, erkek gazetecilerle karşılaşmalarını anlatıyor. Bu gazetecilerin bakış açısını ve cehaletini taşıyan birçok Türkiyeli erkek gazeteci için bu kitap bir fırsat sunuyor. Doğulu, akıllı ve feminist bir kadından erkeklerin cinsel düşlerine yapılan bu saldırıya kayıtsız kalmayın diyoruz.

Kadın Eserleri'nden 2002 Ajandası

Kadın Eserleri Kütüphanesi her yıl çıkarmakta olduğu Ajanda'nın bu seneki konusunu Kütüphane'nin önemli koleksionlarından biri olan süreli kadın yayınlarından seçti. Ajanda'da Osmanlı'dan günümüze kadın dergilerinde yayınlanan son sayfalardan yapılmış bir seçki yer alıyor. Kadın Kütüphanesi Vakfı'nın çalışmaları hakkında da özet bilgiler bulunan Ajanda'dan edinmek için *Pazartesi*'ye de başvurabilirsiniz.

Pano

Boğaziçi Üniversitesi Mütercim Tercümanlık Bölümü son sınıf öğrencisinden İngilizce dersleri verilir. İlgilenenler Pazartesi'yi arayabilir.

Emek

pazar sevişgenleri metin üstündağ

metin üstündağ

metin üstündağ kendimize bile söyleyemediğimiz sırları gerçekleri, açık yüreklilikle üstelik güldürerek gözümüze ve gönlümüze sokuyor...
123 nefis karikatür bu kitapta bir arada...

pazar sevişgenleri

SEL Kitapları % 30 İndirimle İstiklal Caddesi, Elhamra Pasajı, No. 258/10, Beyoğlu adresinde...-

SEL YAYINCILIK Tel./Faks: 0212-511 10 05 www.selyayincilik.com E-mail: posta@selyayincilik.com

PAZARTESİ

Kadınlara Mahsus Gazete
(Aylık kadın dergisi)
Kaynak gösterilmeden alıntı yapılamaz.

Sahibi: Kadın Kültür ve İletişim Vakfı

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Ayşe Düzkan

Ücretli - Tam zamanlı çalışanlar
Ayşe Düzkan, Beyhan Demir, Nevin Cerav

Görsel Yönetim-Uygulama
Ömer Suvari

Görsel Tasarım
Deniz Göktürk

Bu sayıya katkıda bulunanlar
Ayşegül, Ayşegül Babalık, Aynur Hacıoğlu, Beril Eyidoğlu, Bilge Seçkin, Didem, Emine, Haziran, Handan Koç, Hülya Eralp, G. Robertson, Necla Akgökçe, Nurşen Yıldırım, Meral, Saadet, Sema Arjin, Yaprak Zihnioğlu, Yelda Yücel, Zeliha Aksaz

Hamburg Temsilcisi:
Hülya Eralp
Köln Temsilcisi:
Zahide
Paris Temsilcisi:
Emel Atıcı
Çizer:
Gülay Batur

Adres: Abdullah Sokak, No:9, Beyoğlu, İstanbul.
Tel/Faks: (0212) 292 07 39, 249 59 59, 292 07 47
e-posta: pazartesidergi@superonline.com
Renk ayırım: Arda Grafik
Baskı: Mart Matbaacılık Sanatları Tic. ve San. Ltd. Şti.
Dağıtım: Yay-Sat

PAZARTESİ

***Pazartesi*'yi güçlendirmek için daha fazla kadına ulaşmaya ihtiyacımız var. *Pazartesi*'yi en az bir kadına daha satın ya da hediye edin. Daha iyisi abone olun, abone bulun. 10 abone bulana bir kitap veriyoruz.**

Abone olmak istiyorum.
İsim, Soyadı :
Adres :
Semt : İlçe:
Şehir : Posta Kodu:
Telefon (Ev) : (İş):
Abone süresi : 1 yıl ( ) 6 ay ( )
Başlangıç tarihi :

- **Türkiye içi:** Yıllık 10.000.000 TL., altı aylık 5.500.000 TL. Öğrencilere ve sendikalılara % 10 indirimli
  Aboneler için posta çek numarası: 662 965
  Bağışlarınız için Türkiye İş Bankası Küçükparmakkapı Şb. Hesap No. 1042 / 578076. Bevhan Demir
- **Türkiye dışı:** Yıllık 75 DM, altı aylık 40 DM.
  Döviz hesabı: Handan Koç, Ayşe Düzkan
  T. İş Bankası Taksim Şubesi, İstanbul
  Hesap No: 1052 / 301000 326575

Abdullah Sok. No:9 80060 Beyoğlu - İst.
Fax: (0212) 292 07 39
e-posta: pazartesidergi@superonline.com

Abone ücretini yatırdığınıza dair belgeyi ve abone formunuzu (öğrenciyseniz öğrenci belgenizle birlikte) bize gönderin. Biz de size her ay Pazartesi'nizi postalayalım.

Dergimize ABD'de bulunan Global Fund for Women destek vermekte-

Necla Fertan Ertel (1926 - 11 Ocak 1999)

"M[illegible] hayatım kesintiriz 46'yı sürdü. Benim gibi, yani hanesi olarak Vaşka meşleklaşım olduğunu zannetmiyorum. Betti bureyya Ağaoğlu ama onu da tam bilmiyorum. Ben hiç arala vermedim. Ben buru 46'yıda istirmek istemiyordum. Ama hastaldım buru istardı. 1996 yılına eylül ayında... Yeniden başlaması zayıf bir ümut..."

9 771300 853634